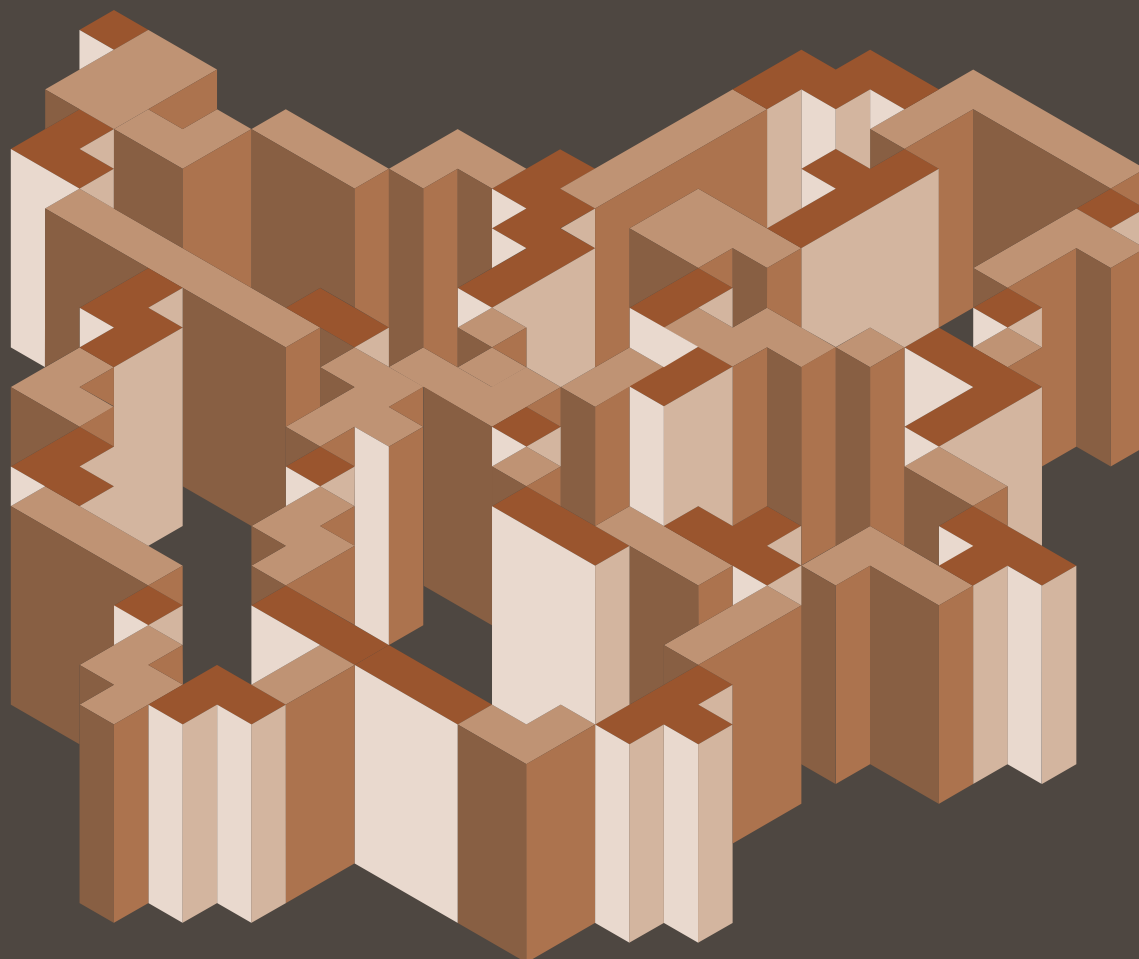

ВЪЗМЕЗДНИ
КОНСУЛТАНТСКИ
УСЛУГИ
Регионално развитие

БЪЛГАРИЯ

Програма за развитие
на регионите 2021 – 2027 г.

ДОКЛАД ЗА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ
КОНСУЛТАЦИИ

Програма за развитие
на регионите 2021 – 2027 г.

ДОКЛАД ЗА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ КОНСУЛТАЦИИ

Настоящият доклад е продукт на Международната банка за възстановяване и развитие/Световната банка. Констатациите, тълкуванието и изводите, представени в документа не съвпадат непременно с възгледите на Изпълнителните директори на Световната банка или правителствата, представявани от тях. Световната банка не гарантира точността на данните, съдържащи се в настоящия доклад.

Настоящият доклад е предаден през октомври 2019 г. съгласно Споразумението за възмездни консултантски услуги за **Подобряване на процеса на регионално развитие в България и подпомагане на Министерството на регионалното развитие и благоустройството в процеса на програмиране за периода 2021 – 2027 г.**, подписано между Министерството на регионалното развитие и благоустройството на Република България и Международната банка за възстановяване и развитие на 8 април 2019 г. Той представлява Продукт № 2, — Доклад, който очертава стратегическите консултации за подобряване на политиката за регионално развитие в България, както и резултатите от нея — съгласно гореспоменатото споразумение.

Бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0005 на Отдел „Стратегическо планиране и договаряне“, Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“

Cover design: Wojciech Woloczniak, Cambridge, United Kingdom

Interior design and typesetting: Piotr Ruczyński, London, United Kingdom

СЪДЪРЖАНИЕ

Благодарности	5
Съкращения и абривиатури	6
Резюме	8
Въведение	13
ЧАСТ 1	
Стратегически консултации за подобряване на политиката за регионално развитие в България – обхват, цели, подход и методология	17
Обхват и цели на стратегическите консултации	18
Методология на стратегическите консултации	18
Дейности, проведени в рамките на стратегическите консултации	20
ЧАСТ 2	
Основни констатации от стратегическите консултации	23
Концепция за нов интегрирана регионален подход	24
Регионални съвети за развитие	29
Планиране на регионалната политика и програмиране на средствата от фондове на ЕС	33
Други констатации от стратегическите консултации	37
ЧАСТ 3	
Препоръки за по-нататъшни действия въз основа на констатациите от стратегическите консултации	41
ЧАСТ 4	
Новият интегриран подход за регионално развитие и неговото адаптиране – независими прегледи на екипа на СБ	49
Новият подход за подкрепа на интегрираното териториално развитие – независим преглед и варианти за разглеждане	52
Структура на ОПРР 2021 – 2027 г. – независим преглед и варианти за разглеждане	55
Насоки за бенефициенти по ИП – независим преглед и препоръки относно бъдещи стъпки	58
Модел на устройството на РСР – независим преглед	60
Проектоизменения на ЗРР и ППЗРР – независим преглед на възможните последствия в правен аспект	67
Изводи	75
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 Анкета за стратегически консултации	78
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 Анкета, свързана с категоризиране на заинтересованите страни	82
ПРИЛОЖЕНИЕ 3 График на стратегическите консултации	83
ПРИЛОЖЕНИЕ 4 Списък на участниците в стратегическите консултации по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2021 – 2027 г.	86

Фигури

ФИГУРА В.1 График на изпълнението на вкв в областта на регионалното развитие	14
ФИГУРА 2.1 Позиция на заинтересованите страни по новия регионален подход – констатации от категоризирането на заинтересованите страни	27
ФИГУРА 2.2 Система от стратегии и планове в България (2014-2020 г.)	33
ФИГУРА 4.1 Прилагане на новия подход за подкрепа на интегрираното териториално развитие – ключови решения, последователност и възможни последици („дърво на решенията“)	51
ФИГУРА 4.2 Процес на взимане на решения при Сценарий 1 за РСР	63
ФИГУРА 4.3 Процес на взимане на решения при Сценарий 2.1. за РСР	64

Таблицы

ТАБЛИЦА 2.1 Сценарии за РСР, обсъдени при консултациите	29
ТАБЛИЦА 2.2 Възможни решения за повишаване на качеството на стратегиите и плановете за развитие	36
ТАБЛИЦА 3.1 Препоръки въз основа на констатации от стратегическите консултации	43
ТАБЛИЦА 4.1 Нормативна уредба на прилагането на регионалната политика в България	67

БЛАГОДАРНОСТИ

Настоящият доклад се предава съгласно условията на Споразумението за възмездни консултантски услуги за **Подобряване на процеса на регионално развитие в България и подпомагане на Министерството на регионалното развитие и благоустройството в процеса на програмиране за периода 2021 – 2027 г.** Той е изготвен със супервизията на Дейвид Н. Сислен (Ръководител практика „Социална, градска и селска устойчивост“, за Европа и Централна Азия) и Фабрицио Дзарконе (Постоянен представител за България, Чешката република и Словакия), както и с техническите указания от страна на Пол Крис (водещ специалист „Градско развитие“, Европа и Централна Азия). Докладът е разработен от екип с ръководител Джоана Машич, старши специалист „Градско развитие“ (ръководител на екипа по заданието) и членове: Болина Милова (старши специалист „Околна среда“), Гжегож Волчак (Специалист „Градско развитие“/ Оперативни дейностиспециалист оперативни дейности), Анна Банашчик (старши специалист „Регионално планиране“развитие), Яна Георгиева (старши специалист „Публична администрация“), Александър Хинов (старши специалист „Публична администрация“) Атанас Кирчев (старши правен консултант), Белин Моллов (старши съветник по регионалната политика), Здравко Петров (планиране на регионалното и градското развитие) и Солене Денглер (анализатор, „Градски и регионални въпроси“), с насоки от Ивелина Таушанова (старши специалист „Комуникации“).

Екипът би желал да изрази своята благодарност за отличното сътрудничество, насочване и отзиви от страна на представители на Министерството на регионалното развитие и благоустройството на Република България, Централното координационно звено към Министерския съвет, членовете на Управителния комитет по Възмездните консултантски услуги, както и от страна на многобройните заинтересовани страни както на национално, на регионално, областно и общинско ниво, както от публичния, така и от неправителствения сектор, от които се черпеха идеи и вдъхновение в хода на стратегическите консултации на национално и регионално ниво.

Постоянен представител: Фабрицио Дзарконе
Ръководител практика: Дейвид Сислен
Ръководител на екипа по заданието: Джоана Машич

СЪКРАЩЕНИЯ И АБРЕВИАТУРИ

БВП	Брутен вътрешен продукт
ВКУ	Възмездни консултантски услуги
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ИП	Интегриран проект
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
МАЕ	Местна административна единица
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“
ОСР	Областна стратегия за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
САПС	Систематичен аналитичен преглед за страната
СБ	Световна банка
ТЗ	Техническо задание
ТПОИ	Техническа помощ и обмен на информация
УК	Управителен комитет
УО	Управляващ орган

РЕЗЮМЕ

Настоящият доклад представя обобщено констатациите от **процеса на стратегически консултации** за подобряване на регионалната политика в България, проведени в периода юли–октомври 2019 г. под егидата на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРВ) и Централното координационно звено (ЦКЗ) към Министерския съвет, с подкрепата на Световната банка.

Две бяха главните цели на стратегическите консултации. Първо, **повишаване на осведомеността на ключови заинтересовани страни** на национално и поднационално (регионално, областно и общинско) ниво относно преориентацията на регионалната политика, която ще бъде осъществена от централната власт през програмен период на ЕС 2021–2027 г. Второ, **получаване на отзиви** от заинтересованите страни в допитването по три основни теми: (i) новият регионален подход на МРРВ за финансовия хоризонт 2021–2027 г.; (ii) възможни нови функции на Регионалните съвети за развитие (РСР) с оглед осъществяването на новия териториален подход; и (iii) начини за повишаване на координацията между регионалното планиране и програмирането на инвестиции с европейско финансиране за периода 2021–2027 г.

Докладът представя и резултатите от извършения от екипа на Световната банка **текущ независим преглед** на проекти на различни документи, съставляващи рамката за прилагане на новия интегриран подход за териториално развитие за програмен период 2021–2027 г.

Новият интегриран териториален подход и неговото възприятие сред заинтересованите страни, участвали в консултациите

Новата интегрирана регионална концепция, в смисъл на добавяне на по-силно териториално измерение към политиката за развитие в страната и предвиждаща за целта заделянето на средства от секторни фондове по Оперативни програми (ОП) в периода 2021–2027 г., **срещна значителна подкрепа сред всички заинтересовани страни както на национално, така и на регионално ниво**. Положителни бяха и реакциите спрямо идеята за интегрирани проекти като потенциално полезен инструмент за ефективно справяне с предизвикателствата, свързани с териториалното развитие, установени в България.

Групите заинтересовани страни посочиха като основни области, които да бъдат допълнително разгърнати **недостатъчната информация за рамката за прилагане**, относима към новата интегрирана регионална концепция и непълното **разбиране на естеството на интегрираните проекти**. Осигуряването на повече яснота в тези две области би способствала за ефективно мотивиране на потенциалните бенефициенти за подготовка на интегрирани проекти, кандидатстване за финансиране, а също така би дала по-силна и широка подкрепа за планираната промяна на курса на политиката. Напредък по тези пунктове би намалил и рисковете за ефективното реализиране на Кохезионната политика на ЕС в страната през програмен период 2021–2027 г.

Регионални съвети за развитие: нови роли, функции, състав и капацитет

Широко прието беше делегирането на повече правомощия на регионално (поднационално) ниво по отношение на планирането и подбора на интервенции, финансирани от ЕС. Нямаше обаче

единодушно съгласие за един-единствен оптимален „регионален модел“, който да се следва в идните години. **Както Сценарий 1, така и Сценарий 2¹ за Регионалните съвети за развитие (РСР), бяха възприети по време на консултациите, като Сценарий 2 като цяло беше по-предпочитан.** Въпреки че Сценарий 1 беше признат като по-прагматичен вариант заради бързината и относително лесната приложимост, при Сценарий 2 се оценява предимството, свързано с потенциал за изграждане на по-солидна основа за създаване на пълноценни в оперативно отношение административни структури в районите за планиране от ниво 2 (ниво NUTS 2) за осигуряване на по-експедитивен курс за възлагане на отговорности в бъдеще.

Децентрализацията беше често повдигнат въпрос при консултациите. В частност, общините споделяха своите очаквания за подновена активност в тази област. Тези заинтересовани страни на местно ниво биха желали да видят **развитието на ролята на РСР като един от елементите на по-широка програма за децентрализация,** която централните власти да следват в идните години.

РСР като цяло биват **възприемани като неефективни, без правомощия и достатъчен капацитет и поради това неспособни да изпълняват съществена роля с оглед новия интегриран териториален подход в настоящата си форма.** За ефективно поемане на нови функции и роли, техният капацитет следва да се изгради от едно ниско стартово ниво, като това е съществено предизвикателство, имайки предвид ограниченото време до програмния период 2021–2027 г. и предвид системните усилия за изграждане на капацитет, които ще са наложителни през целия период. Изглежда обаче съществува значителен, макар и разхвърлян, капацитет на общинско и областно ниво, както и сред заинтересованите страни от публичния и

неправителствения сектор. Този капацитет би могъл да се консолидира за ефективно осигуряване на база за разгръщането на капацитета на РСР.

Заинтересованите страни очакват, че ще е необходимо навременно стартиране на подготовката за програмния период 2021–2027 г., предвид комплексността на новия интегриран подход за териториално развитие. Сред конкретните очаквания са създаването на **списък от проекти (project pipeline)** и **провеждане на интензивна обучителна програма,** предназначена за ключови заинтересовани страни на местно и регионално ниво и, в по-дългосрочен план, предоставяне на практически ангажирана техническа помощ за създаването на партньорства и изготвянето на интегрирани проекти. Също така според някои управляващи органи (УО), усилията за интегриране на насоки на различни УО (и оперативни наръчници), представляват предизвикателство, наред с въпроса за адаптирането на ИСУН за инкорпориране на изискванията за управление на интегрирани проекти, което се явява критично важно, но и времеемко задание. Отвъд тези оперативни въпроси, заинтересованите страни вярват, че ЦКЗ и МРРБ ще следва да поемат силна лидерска роля при регионалния подход, за да се осигури необходимата поддръжка от всички УО както за развитието на РСР, така и за техническата помощ на същите като условия за изпълнението на новите им вменени функции.

Координация на планирането в областта на регионалните политики и програмирането на средствата от ЕС

Според заинтересованите страни налице е значителен **потенциал за подобряване на координирането на планирането на регионалните политики с програмирането на средствата от ЕС.** Понастоящем

1. **Сценарий 1** предвижда управленските функции на РСР да се упражняват от шестте Регионални отдела на Министерство на регионалното развитие и благоустройството – с осигуряване на повишен капацитет на същите, докато според **Сценарий 2** тези функции биха се реализирали или чрез институционализиран офис, или нови регионални органи, които да се създадат – напр. агенции за регионално развитие.

тези две области се оценяват като **не-надлежно съгласувани, неуспяващи да доведат до синергии и недостатъчно включващи местните заинтересовани страни**. Това води до задълбочаване на подхода „отгоре-надолу“, който все още не се допълва в достатъчна степен от принципа „отдолу-нагоре“, съгласно прокламирания нов подход за регионално развитие. Имаше призив от страна на местни заинтересовани страни да се стартират реформите с по-добро оценяване на местните потребности и създаване на регионални стратегии, които да изпълнят функцията на мост между изготвените на местно ниво общински и областни планове от една страна и централно възложените регионални планове и схеми от друга.

Заинтересованите страни споделиха своята загриженост във връзка с **ограничения** — и поради което **недостатъчен — достъп до дезагрегирани социално-икономически данни**, които са от решаващо значение за анализиране на регионалните потребности и изготвяне на стратегии за развитие, точно отразяващи конкретната ситуация на дадена територия, които следва да са полезни инструменти, подкрепящи надлежно информирани, основани на доказателства решения по инвестиционни приоритети.

Недостатъчна съгласуваност и синхронизация на дейностите на централно ниво (между ОП, министерства, агенции и пр.) — съгласно наблюдения в някои райони от участвали в допитването заинтересовани страни в програмния период 2014–2020 г. (т.е. отсъствие на времева съгласуваност при обявяване на процедури за кандидатстване, разглеждане на проектни предложения и сключване на договори по проекти, проточени във времето), което в случай че не намери адекватно решение, би могло да е пагубно за осъществяването на новия интегриран подход за териториално развитие, предвид че интегрираните проекти биха се състояли от компоненти, финансирани по различни ОП.

Ключови препоръки за МРРБ въз основа на констатации от стратегическите консултации

Констатациите от стратегическите консултации позволиха извеждането на редица препоръки с оглед подкрепа за МРРБ за ефективно осъществяване на новия интегриран подход за териториално развитие.

Предвид ограниченото време за процеса на програмиране за периода 2021–2027 г. и факта, че интегрираните проекти биха били в основата на новия подход, се препоръчва МРРБ да предприеме следните действия за ефективно стимулиране на частта на новата политика, касаеща търсенето:

1. **Навременно изготвяне на цялостна и подробна рамка за осъществяване** за новия интегриран подход за териториално развитие, състояща се от: (i) **единни указания за бенефициентите на интегрирани проекти** (за хоризонтална употреба за различни ОП), (ii) **наръчник за прилагане**, в който се разясняват детайлите, чрез които ще се разгръща новият интегриран подход за териториално развитие, и (iii) **типово споразумение (споразумения) за партньорство по интегриран проект**, съдържащо основни задължителни клаузи, уреждащи взаимоотношенията между партньорите и тяхната роля в интегрираните проекти.
2. **Активна подкрепа за процеса на изготвяне на идеи за интегрирани проекти** чрез: (i) предоставяне на ресурси за техническа помощ от ОП „Региони в растеж“ (ОПРР) 2014–2020 г., както и от националния бюджет за местни и регионални заинтересовани страни, за **финансиране на фазата на подготовка на интегрирани проекти**; (ii) създаване на **списък с подготвени проекти** за гарантиране на навременно идентифициране и достатъчна подготовка на интегрирани проекти; (iii) **провеждане на интензивна програма за обучение и наставничество**, предназначена за ключови заинтересовани страни на

местно, областно и регионално ниво, както и за УО и регионални подразделения на МРРБ.

3. Разработване и въвеждане на **„мотивационна система“** за насърчаване на потенциални бенефициери да кандидатстват за финансиране за интегрирани проекти и за осигуряване на по-ефективно усвояване на средствата (напр. индикативни списъци с проекти, предварително разпределение на бюджета по региони за планиране (regional financial envelopes)).
4. Събиране на **повече информация за желаниа тематичен обхват на потенциални интегрирани проекти** (напр. чрез интернет анкети) и **необходим обем финансиране** за извършване на разчети относно очакваното търсене на финансиране и за определяне на **области, в които най-вече ще е потребна експертност за съдействие на потенциални бенефициери** при изготвянето на предложения за интегрирани проекти, както и за тяхното оценяване в рамките на процедурата за подбор.

Всеки от представените при консултациите сценарии има своите достойнства за укрепване на регионалното измерение на политиката за развитие в България. За окончателно решение по избор на сценарий за РСР се препоръчва извършването на цялостна оценка на оперативните инструменти на системата за управление на средства от ЕС с по-широк поглед, включително във времеви план, във връзка с програмата за бъдеща децентрализация. За осигуряване на повсеместна ангажираност и причастност от страна на заинтересовани страни на поднационално ниво в подкрепата и припознаването на новите роли на РСР, за активното им привличане в системен интензивен процес за изграждане на капацитет, който ще изисква обединяване на ресурси и предоставяне на РСР на политически тежест за ефективно представяне на регионалното измерение, се препоръчва МРРБ и ЦКЗ да **формулират визия за РСР, която е с по-голям времеви хоризонт, както и реалистичен план за действие за нейното осъществяване. Този план ще има за цел да привлече и приобщи към процеса ключови заинтересовани страни от централно и местно ниво.**

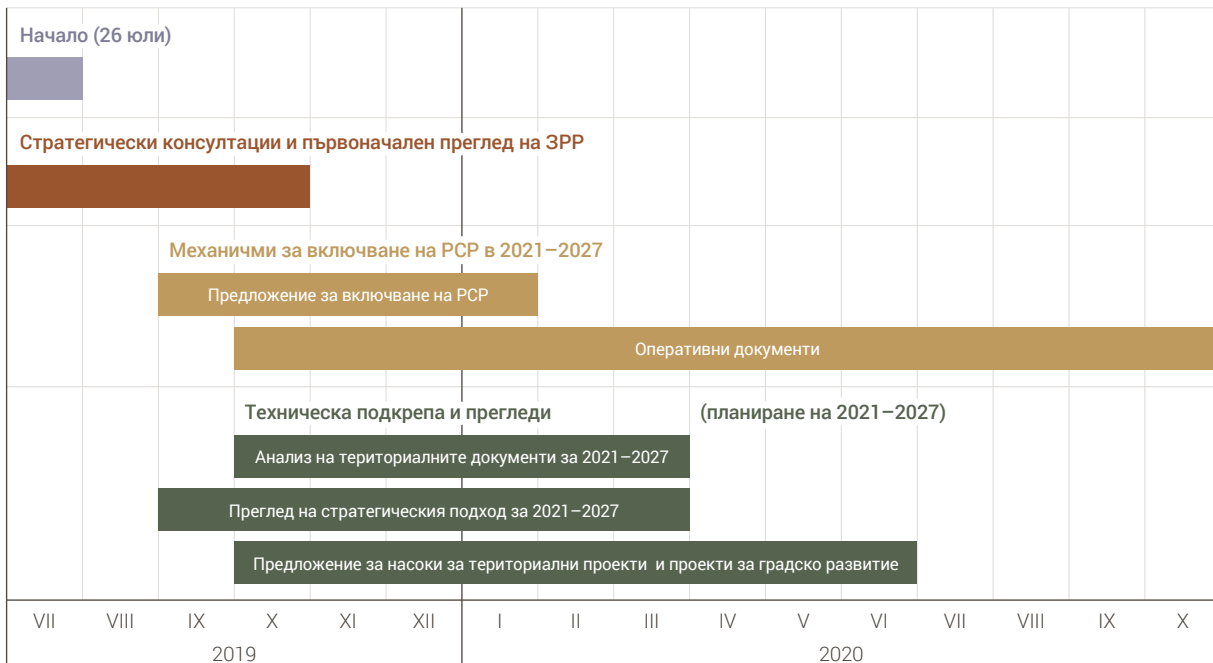
ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад, представляващ Продукт № 2 по Споразумението за възмездни консултантски услуги за Подобряване на процеса на регионално развитие в България и подпомагане на Министерството на регионалното развитие и благоустройството в процеса на програмиране за периода, обобщава констатациите от процеса на стратегически консултации по подобряване на регионалната политика в страната, проведен се през юли 2019 г. под егидата на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРВ) и формулира препоръки за по-нататъшни действия. Докладът представя и ключови резултати от текущите независими прегледи, извършвани от екипа на Световната банка на различни проекти на документи (по заявка на МРРВ), съставляващи рамката за осъществяване на новия интегриран подход за териториално развитие за програмен период 2021–2027 г.

Важно е да се отбележи, че процесът на подготовка на новия интегриран подход за териториално развитие за програмен период 2021–2027 г. е в развитие, което означава, че някои от изводите от стратегическите консултации, както и препоръки, изведени на тяхна основа, е възможно да не са изцяло валидни или приложими в своята цялост. Но с оглед яснота и прозрачност на процеса на допитване те са включени в настоящия доклад, защото представят пълна картина на обхвата извършена работа, а също така отразяват позицията и нагласите на участващите в консултациите заинтересовани страни във фиксиран моментен контекст на провеждане на консултациите.

За лесна ориентация по отношение на текущата фаза на изпълнението на ВКУ в графиката по-долу са дадени ключови дейности по тях и съответните срокове.

ФИГУРА В.1 График на изпълнението на ВКУ в областта на регионалното развитие

ЧАСТ 1

**СТРАТЕГИЧЕСКИ
КОНСУЛТАЦИИ
ЗА ПОДОБРЯВАНЕ
НА ПОЛИТИКАТА ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
В БЪЛГАРИЯ – ОБХВАТ,
ЦЕЛИ, ПОДХОД И
МЕТОДОЛОГИЯ**

През юли 2019 г. МРРБ проведе стратегически консултации на национално и местно ниво по избрани въпроси, свързани с регионалната политика в страната, с участието на Централното координационно звено (ЦКЗ) към Министерския съвет (МС) и подкрепа от екипа на Банката. В настоящата част е даден обзор на целите на процеса на стратегически консултации и неговия тематичен обхват, методологията на допитванията, участвалите заинтересовани страни, както и проведените дейности по консултацията.

Обхват и цели на стратегическите консултации

Две бяха основните цели на стратегическите консултации:

1. **Повишаване на осведомеността на ключови заинтересовани страни** на национално и поднационално (регионално, областно и общинско) ниво относно преориентацията на регионалната политика, която ще бъде въведена от централната власт през програмен период на ЕС 2021–2027 г., както и
2. **Получаване на отзиви** от заинтересованите страни в допитването по три основни теми:
  - Новият регионален подход на МРРБ за финансов хоризонт 2021–2027 г.;
  - Възможни нови функции на Регионалните съвети за развитие (РСР) с оглед осъществяването на новия териториален подход; и
  - Начини за повишаване на координацията между регионалното планиране и програмирането на инвестиции с европейско финансиране за периода 2021–2027 г.

Замисълът на стратегическите консултации беше обхванатите заинтересовани страни да получат **платформа за споделяне на своите виждания, съображения в условията на открита дискусия**. Този отворен, предразполагащ подход на

принципа на споделянето и свободната дискусия (*“brainstorming approach”*) беше и начин за приобщаване на заинтересованите страни в **съдържателен диалог** относно желаната форма на регионалната политика на България за идните години, рамката за нейното реализиране и конкретните оперативни измерения. Целта на стратегическите консултации беше и установяване на **нова форма на редовна комуникация с всички заинтересовани страни**, което в бъдеще би залегнало в основата на някои нови ключови функции на РСР, т.е. обществени консултации и медиация между партньори. Редовната обмяна на информация и взаимодействие между основните участници е важно изискване за ефективно сътрудничество като един от основните фактори, обуславящи регионалното развитие.

Методология на стратегическите консултации

Целта на МРРБ беше ангажирането на **широк кръг заинтересовани страни** от администрации на общинско, областно, регионално и национално ниво, както и социални и икономически партньори, за гарантиране на приобщаващ характер на стратегическите консултации и съпоставяне на достатъчно богата обратна връзка от различни заинтересовани страни. Екипът на Банката оказа съдействие на МРРБ при разработването на широк и представителен списък заинтересовани страни за ангажиране на всички ключови участници, от институции, отговарящи за програмирането и осъществяването на инструменти с европейско финансиране (управляващи органи (УО) на секторни оперативни програми (ОП)), потенциални бенефициери по проекти на поднационално ниво (предимно общинска администрация), РСР, стопански организации, различни сдружения, представляващи колективни интереси на разнообразни групи заинтересовани страни (т.е. общини, местни инициативни групи, фирми, индустрии). Подобен

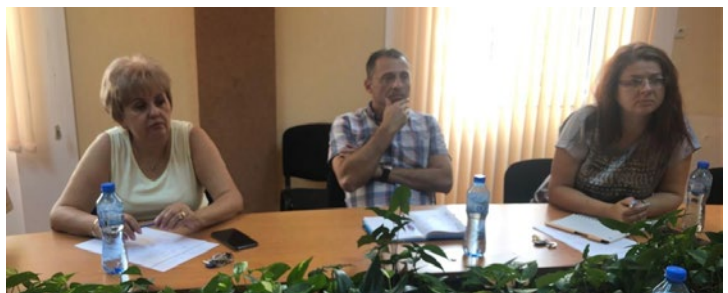
подход благоприятстваше събирането на мнения по обсъжданите теми, изразени от различни позиции и гледни точки, в зависимост от обхвата на ангажираност на отделните категории заинтересовани страни в планирането и изпълнението на регионалната политика в страната, техния капацитет, опит, потребности и очаквания.

Използван беше подробен **въпросник** (вж. Приложение 4), разработен от екипа на Банката с консултиране с МРРБ, в целия процес на стратегическите консултации, за гарантиране на стандартизиран подход. Замисълът на анкетата беше осигуряването на задълбочени консултации по многобройни аспекти на поставените теми и ефективно събиране на отзиви, които да се използват при извеждането на препоръки.

Също така, за предоставяне на МРРБ и ЦКЗ на допълнителна информация относно първоначалните нагласи спрямо предложената промяна сред различните категории заинтересовани страни, обособени по подбрани признаци, се извърши **картиране на заинтересованите страни**, въз основа на нарочна анкета за тяхното класифициране (вж. Приложение 2). Групирането на заинтересованите страни беше на база списък потенциални заинтересовани страни съгласно анализа на процесите на управление за фондове на ЕС в България. Заинтересованите страни бяха обособени в групи в зависимост от своето ниво на ангажираност, функции и отговорности в ОП или проектния цикъл. В анкетата се отчитаха познанията на заинтересованите страни, техният интерес, позиции, групи, които те представляват, участие в процесите на взимане на решения и пр. С прилагане на метода на анализ на съдържанието, всички попълнени въпросници от срещите бяха анализирани задълбочено за установяване на интересите или „залога“ на заинтересованите страни по отношение на нововъзприетия подход, определяне на въпросите, по които може да има неразбиране и дори опозиция, както и да се предостави на МРРБ информация за целите на по-целенасочени дискусии с конкретни заинтересовани страни.

Срещи за Южен централен район в Смолян

Общински представители в Южен централен район

Срещна с кмета на Пловдив

Срещна в Бургас

Срещна за Северозападен район в Плевен

Дейности, проведени в рамките на стратегическите консултации

През трите седмици на консултации (8–26 юли 2019 г.) се проведеха **общо 61 консултациялни срещи с над 500 участници**, желаещи да споделят своите виждания по обсъжданите теми. Срещите се проведоха на централно ниво, както и по места във всичките шест райони (райони за планиране от ниво NUTS 2), което улесни участието в процеса на консултации на участници от поднационално ниво.

МРРБ положи значителни усилия за организиране на всички срещи със заинтересовани страни и за изработване на график, позволяващ на екипа на СБ да се срещне с възможно най-голям брой заинтересовани страни. Самите консултациялни срещи бяха водени от МРРБ и ЦКЗ в качеството им на принципали по отношение новия регионален подход и бяха фасилитирани от екипа на СБ. МРРБ и ЦКЗ участваха в срещите, като представяха логическата обосновка на новия подход за регионално развитие и предоставяха допълнителна информация в отговор на въпроси, задавани от заинтересовани страни на място. Пълната програма на срещите е посочена в Приложение 3.

ЧАСТ 2

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ ОТ СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ КОНСУЛТАЦИИ

Настоящата част от доклада е организирана около **три главни теми** на процеса на консултации, а именно **новият интегриран подход за териториално развитие** (включително интегрираните проекти като ключов елемент на новата концепция), **новите роли и функции, предвиждани за Регионалните съвети за развитие (на ниво NUTS 2), и координация между планирането на регионална политика и програмирането на европейски фондове**. Също така отделен раздел е посветен на **други въпроси**, повдигнати по време на стратегическите консултации. Следващата Трета част визира възможните следствия и препоръки, изведени въз основа на основните констатации от стратегическите консултации.

Концепция за нов интегрирана регионален подход

Обща нагласа сред заинтересованите страни, участвали в консултациите

Новият регионален подход, разбран като внасящ по-силно териториално измерение към политиката за развитие в България и предвиждащ за целта секторни фондове по ОП за периода 2021–2027 г., **изглежда се радва на значителна подкрепа**, въпреки че **нивото на осведоменост относно новата регионална концепция не е еднородно**. Може да се каже, че сред всички категории заинтересовани страни, с някои незначителни изключения, битува убеждението, че настоящият модел на планиране и осъществяване на интервенции за развитие в България „отгоре-надолу“ не носи желаните резултати, в частност с оглед ефективно действие за намаляване на регионалните различия.

Отчита се общо съгласие сред заинтересованите страни, че е необходима цялостна смяна на модела за подхода на страната, за пълноценно реализиране на ползи от европейското финансиране по линия на кохезионната политика. Налице е и общ консенсус, че комплексността

и сериозността на предизвикателствата, свързани с развитието за регионалното измерение в България налагат по-интегриран, междусекторен подход при планирането и изпълнението на проекти, повишена чувствителност спрямо териториалния аспект (векторът „отдолу-нагоре“) и повече участници (както от правителствения, така и от неправителствения сектор), които действат съгласувано за успешно решаване на тези предизвикателства.

Понятието „интегрирани инвестиции“ за осигуряване на достатъчно критична маса и допълняемост на интервенциите за развитие като цяло също се радва на прием като потенциално полезен инструмент за ефективно справяне с предизвикателствата в териториалното развитие. Тъй като обаче по време на стратегическите консултации все още предстоеше изпълването на концепцията с практическо съдържание, идеята за интегрирани проекти, разработени и реализирани по силата на споразумения за партньорство, постави редица въпроси и опасения, особено от страна на потенциални бенефициенти.

Някои заинтересовани страни на местно ниво оцениха **предложената промяна на политиката като прекалено радикална**, предвид че **някои от най-базовите нужди откъм инфраструктура, особено на общинско ниво са все още неудовлетворени, въпреки усилията, положени през настоящия програмен период**. За тази група предпочитаният вариант на организация би бил запазването на значителен дял (около 50%) от бюджета за 2021–2027 г. съгласно действащата схема за реализация (относително некомплексни проекти в подкрепа на развитието на нова инфраструктура и модернизация на съществуваща такава, проекти на предварително определени бенефициенти и с предефиниран обхват и бюджет).

За редица заинтересовани страни **целта на настоящата реформа не беше съвсем ясна** — имаше несигурност или дори объркване дали е част от един по-мощен процес по децентрализация или е ограничена до усилия за повишаване на

ефективността на финансирани с европейски средства интервенции за развитие и регионална политика. Важно е да се посочи, че **темата за децентрализацията беше поставяна многократно** по време на консултациите и значителен брой заинтересовани страни изразиха очаквания, че новият регионален подход и реструктурирането и евентуалната институционализация на РСР постепенно биха довели до овластяване на органите на местната власт както по линия на правомощия за взимане на решения, така и като финансова гъвкавост, позволяваща по-независимо изпълнение на техните операции и запълване на административния вакуум между най-ниското и най-високото ниво на управление. Имаше наблюдения в смисъл че **новият регионален подход се приветства като първа стъпка към децентрализация, но не се определя като достатъчно амбициозен и не би могъл да реши някои фундаментални проблеми, които местната власт среща:** нерационално голям брой общини, огромни различия като размер и социално-икономически и демографски потенциал между общини, тяхната финансова зависимост от централната власт и факта, че областното ниво (NUTS 3) не е пряко избиращемо, а се назначава от централните органи на властта и поради което не е с надлежния статус и тежест да провежда политики на поднационално ниво.

Рамка за прилагането

При все че „философията“ на новия териториален подход и логическата обособеност за въвеждането му изглежда се припознават от почти всички заинтересовани страни, **начинът на прилагането му е най-дискуссионен и в същото време поражда най-много опасения.**

Болшинството заинтересовани страни на национално ниво (УО на ОП, които следва да заделят 10% от евентуалните си бюджети за целите на новия териториален подход) изразиха загриженост, свързана с потенциалната рамка за прилагането. Те **определиха редица значителни рискове**, които в случай че не бъдат

неутрализирани, биха могли да засегнат ефективността на усвояването на европейски средства в страната през програмния период 2021–2027 г. Нагласата на УО спрямо новия териториален подход се основава върху техния **отрицателен опит до момента с проекти, финансирани от повече от една ОП:** сложността на тези проекти изисква непропорционално повече административни ресурси в сравнение със средствата, подлежащи на управление, което може да доведе до неефективност и ангажиране на капацитет на УО, който е за сметка на техните основни задължения. В случай че УО не припознаят новия териториален подход, бенефициентите на потенциалните интегрирани проекти биха се изправили пред допълнителни рискове, свързани със затруднената комуникация и необходимост балансират липсата на координация между УО.

Друг фактор, отразяващ се отрицателно на нагласата на УО е **отсъствието на ясна рамка за прилагането** за новата регионална концепция, която ефективно да посрещне тези идентифицирани рискове. Някои УО възприемат предстоящата промяна на политиката като решение, спуснато отгоре, при което те **реално не се явяват титulary**, но ще трябва да поемат, и по някакъв начин да управляват, произтичащите рискове. Поуки, изведени от страна на УО от предходни ситуации в контекста на програмните периоди показват, че **координацията и синхронизацията на действията е трудна в отсъствието на водеща организация, а сама по себе си координационната роля не се счита за достатъчна.** Поради това редица УО предложиха по-скоро да **отстъпят десетте процента от алокациите на своите ОП, които да се управляват изключително от МРРБ**, за избягването на предвиджаните предизвикателства и рискове.

Заинтересованите страни, представляващи общинското и областното ниво, в качеството на потенциални бенефициери на интегрирани проекти, повдигнаха редица **въпроси, касаещи конкретно естеството на интегрираните проекти и начинът за тяхното разработване и реализация** в партньорство с други субекти.

Самото **понятие за интегриран проект и неговият обхват е неясен** за заинтересованите страни, участвали в допитването, и бива тълкуван по различен начин от тях. Това породило объркване и несигурност относно точните видове проекти, които биха били допустими за финансиране съгласно новия териториален подход.

Както е посочено от МРРБ, структурата на интегрирани проекти може да включва компоненти, допустими за финансиране по различни секторни ОП, което породило опасения сред заинтересованите страни за евентуална **допълнителна бюрократична тежест и неефективност при съгласуването**, поради необходимостта да се спазват различни рамки за реализацията на секторни ОП, с чести несъответствия помежду (критерии за допустимост, процедури, финансови системи, заложените цели и пр.).

Всички основни фази от жизнения цикъл на един интегриран проект — идейна фаза, подготовка на проекта, оценяване и изпълнение, като цяло се оценяват от заинтересованите страни на общинско и областно ниво като **усложнени, громави** и белязани с дълга и сложна процедура за взимане на решение. Опасенията се подхранват допълнително и от **липсата на цялостна и подробна рамка за прилагането на интегрирани проекти**, която да отразява предизвикателствата, свързани с многофондовото финансиране, както и **минималния опит** с проекти, реализирани в партньорства (предимно сведен до дейности в рамките на програми за трансгранично сътрудничество или инициативи по линия на водено от общностите местно развитие (ВОМР)). Това би могло да повлияе **отрицателно на мотивацията на потенциални бенефициетни за подготовка на предложения и за кандидатстване за финансиране**, което съответно би породило редица рискове за ефективното прилагане на Кохезионната политика на ЕС в България (напр. слаб темп на усвояване на средства, неспазване на правилото N+2 и неспособност за надлежно справяне с предизвикателствата, свързани с териториалното развитие).

Според потенциалните бенефициенти **задължителното прилагане на принципа на партньорство за интегрирани проекти води до значителни предизвикателства**. Бяха поставени въпроси относно подхода, който би се прилагал за подбор на партньори, за да се гарантира солидно и трайно партньорство по проекта, относно обхвата на споразуменията за партньорство, оптималното разпределение на отговорностите между партньорите за изготвянето и изпълнението на проекта, точния момент, в който следва да се установи партньорството за целите на процедурата по кандидатстване, както и отговорностите за съфинансирането на проекта, финансови корекции и осигуряване на устойчивост чрез поддържане на инвестициите по проектите.

По време на консултациите стана ясно, че за припознаването на новия териториален подход от страна на потенциални бенефициери и за ефективното му усвояване, ще са необходими значителни **усилия за изграждане на капацитет за изготвяне и осъществяване на интегрирани проекти, нагледно разясняване на процеса по създаване на партньорства по проекти и подкрепа за същинския процес на реализация** на общинско, областно и регионално ниво. Докато най-големите общини разполагат до известна степен със способности и ресурси за изготвяне на списък с интегрирани проекти за следващия програмен период, по-малките общини най-вероятно не биха могли да се подготвят самостоятелно, поради което имат нужда от значителна подкрепа: финансова (т.е. ресурси за предварителни/предпроектни проучвания), правна (т.е. изготвяне на споразумения за партньорство), изграждане на мрежа от контакти (идентифициране на потенциални партньори), както и експертност (за определяне на желания обхват на интегрирани проекти и оценяване на очакваното въздействие от тях върху развитието на дадена територия).

Заинтересованите страни очакват подготвителните дейности да бъдат предприети възможно най-рано от **институция, която е с надлежния статус/тежест, достатъчно правомощия и желание да**

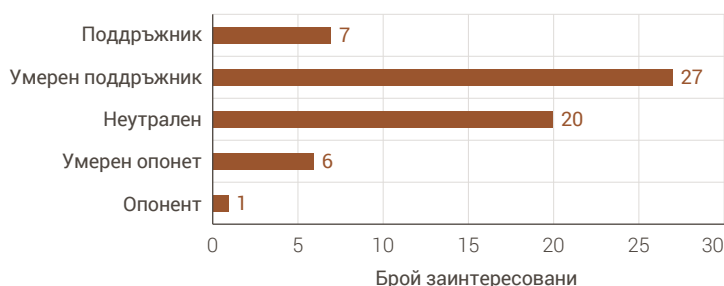
изпълнява водеща роля при фасилитиране на процеса. Някои от заинтересованите страни от консултациите посочиха, че все още предстои определянето на такава институция и несигурността относно лидера на новия подход би могла да е съществено затруднение за навременното изпълнение на интервенциите по линия на новия териториален подход.

Основни констатации от класифицирането на заинтересованите страни

Резултатите от картирането на заинтересованите страни показват, че **повечето групи заинтересовани страни от консултациите умерено подкрепят новия териториален подход** (27 от 61 заинтересовани страни от всички консултирани) **или поне са с неутрална позиция спрямо него** (20 от 61). **Абсолютните поддръжници и противници са малко на брой.** Струпването на заинтересовани страни по позиции „неутрални“ и „умерено подкрепящи“ е знак за наличие на потенциал за разширяване на подкрепата, в случай че се предприемат адекватни стъпки за убеждаването им от страна на водещите новия подход.

Важно е обаче да се разбере как силата/влиятието (power)² и познанията³ на тези заинтересовани страни са анализирани за целите на тази дейности. По време на консултациите се потвърди, че информацията за новия териториален подход, разпространена сред заинтересованите страни преди стратегическите консултации, е била или недостатъчна, или е не е достигнала до точните лица във всяка институция и не е била оптимално ориентирана към интересите на заинтересованите страни. Ето защо, е вероятно познанието на концепцията и отношението спрямо нея на отделните заинтересовани страни да са взаимозависими или обвързани.

ФИГУРА 2.1 Позиция на заинтересованите страни по новия регионален подход – констатации от категоризирането на заинтересованите страни

Наблюдават се няколко струпвания (кълътери) заинтересовани страни от едни и същи сектори. **Повечето уо се обединяват около неутралната позиция**, с умерено или слабо познаване на подхода и интегрираните проекти като цяло; **половината общини са умерени поддръжници**, със средни или големи познания; **РСР са склонни да са неутрални или умерени поддръжници.** Техните членове познават умерено до слабо предвижданата промяна на политиката.

Заинтересованите страни с най-големи познания (общо 25%) или имат много опит във вомрс многофондово финансиране, или са много активни в управлението на европейските средства. Близко една трета от заинтересованите страни слабо познават новия териториален подход. Останалите 46% са със средни познания.

Стимули за потенциални бенефициери

Редица заинтересовани страни в консултациите посочват, че поради изискванията по подготовка и изпълнение на интегрирани проекти, **потенциалните бенефициенти може да не желаят да кандидатстват за такова финансиране, биха предпочели „по-лесните“ и „неинтегрирани“ средства, предоставяни по секторни оп.** Потенциалните

2. **Сила/влиание (power):** способността на заинтересована страна да се намесва в реализирането на подхода (да блокира или да подкрепя). Индексът на силата/влиятието е резултат от наличните ресурси (човешки, финансови, технологични, политически и др.) и способността или желанието за тяхната мобилизация.

3. **Познаване на концепцията и интегрираните проекти като цяло:** степента, в която заинтересованата страна демонстрира познания за различни аспекти на подхода и интегрираните проекти.

бенефициенти се опасяват, че усилията, свързани с идентифициране на предложение за интегриран проект, подбор на партньори и официално създаване на партньорство и финансиране на необходимите предпроектни проучвания може да се окажат напразни при слаби шансове за получаване на финансиране. Поради това биха били нужни ясни стимули, които ефективно да мотивират потенциални бенефициенти за активно ангажиране и възползване от финансовите възможности по новия подход.

Потенциални области за реализация на интегрирани проекти

Стратегическите консултации бяха ключови за извеждане на **редица области**, в които според заинтересованите страни **е състоятелно да се прилага интегрираният подход**, като свързаност и мобилност, публични услуги, здравеопазване, туризъм, индустриални зони, професионално обучение, висше образование, цифровизация, предотвратяване на и адаптиране към промени на климата и намаляване на риска от природни бедствия, чистота на въздуха, възобновяема енергия и водоснабдяване и канализация. Заинтересованите страни отчитат, че предложенията за интегрирани проекти следва да съответстват на конкретните социално-икономически условия на даден регион и надлежно да отговарят на териториалните предизвикателства. Бяха споделени опасения дали съществува достатъчно капацитет на местно ниво за подхождане към проблеми по интегриран метод, а не като отделни тематични проекти, предвид че до момента опитът на заинтересованите страни е предимно на база проекти. Редица заинтересовани страни споменаха, че добра отправна точка за прецизното

идентифициране на интегрирани проекти би била вече разработената (но така и нереализирана) Целенасочена инвестиционна програма в подкрепа на развитието на Северозападна България, Родопите, Странджа — Сакар, пограничните, планинските и полупланинските слабо развити райони (от 2015 г.), възприемана като добър пример за приобщаващ, целенасочен и високо професионален подход спрямо интегрирано регионално планиране, съобразено с местните потребности.

Потенциални рискове за реализацията, посочени от заинтересованите страни от консултациите

- Въпреки консенсуса като цяло, че е силно наложителна смяна на политиката и че новият регионален подход има съществени достойнства, заинтересованите страни от консултациите посочиха редица рискове, които той поражда. Най-често посочваните рискове включват:
- **Времето на разположение** до началото на новия програмен период, което може да не е достатъчно за създаването на нови структури на регионално ниво, предвид че новата организация би следвало да е готова от старта на програмен период 2021–2027 г.,
- Фокусирането върху интегрирани проекти се възприема като рисковано от гледна точка на **усвояване на средствата**⁴ (в случай че интегрираните проекти, заради евентуалния голям обем и сложност на финансирането, са единственият оперативен инструмент (*modus operandi*) за териториалната приоритетна ос (по) и ОПРР 2021–2027 г., тези ресурси е възможно и да не бъдат напълно оползотворени) с намалени периоди за разполагане бюджет (**N+2**);

4. Съгласно разчети, средствата (от европейски фондове и национално съфинансиране), които се планират за усвояване съгласно новия регионален подход, възлизат на близо 2,8 млрд. евро: 1,9 млрд. евро (94% от ОП „Регионално развитие“) и **0,9 млрд. евро** (10% от другите оперативни програми, с изключение на ОП „Транспорт“ и ОП за храни и/или основно материално подпомагане; Програмата за развитие на селските райони, бивайки извън обхвата на решението на МС от юни 2019 г., не е включена). Това представлява над 20% от общия бюджет на всички програми за страната, съфинансирани от ЕС по целта, свързана с инвестиции в работни места и растеж за програмен период 2021–2027 г.

- **По-голям размер на национално съфинансиране** (-> 30%)⁵, което ще е значителна тежест за централния бюджет,
- **Сложността** при разработването и реализацията на **интегрираните проекти** (създаване на партньорства, подготовка на проектни компоненти, финансирани от повече от един източник), съчетана с липсата на опит до момента с такъв тип начинания, беше въпрос, посочен от преобладаващото мнозинство потенциални бенефициери;
- Очаквани **забавяния при оценяването и реализацията на проектите** поради предложената нова процедура за одобрение на проекти, ангажираща редица институции както на регионално ниво (РСР), така и на централно ниво (УО на ОП с фондове, предназначени за новия териториален подход); и
- Рискът от напускане на опитни и квалифицирани експерти от общините (**намален капацитет**) като евентуално следствие от предстоящите избори (октомври 2019 г.) и загуба на персонал заради разпускането на близо 30 междинни звена на общинско ниво — двата фактора могат да засегнат неблагоприятно

капацитета, необходим за ефективна подготовка за изискванията на новия програмен период.

Регионални съвети за развитие

Получаването на отзиви по предложените варианти за реструктуриране на РСР и ефективното им ангажиране в прилагането на новия териториален подход беше една от основните цели на стратегическите консултации. Дискусията беше около четирите предложени **сценария за реорганизация на РСР** с оглед възлагането на нови роли и функции на същите, оптималния състав на РСР, както и нужния капацитет за ефективно изпълнение на новите роли.

Предвид наличната към момента на стратегическите консултации ограничена информация относно инструментите, чрез които ще се разгръща новият регионален подход и отсъствието на по-конкретни сведения за обхвата, обема и разчетната стойност на интегрираните проекти, което значително би повлияло върху работното натоварване за РСР заради

ТАБЛИЦА 2.1 Сценарии за РСР, обсъдени при консултациите

Нови функции на РСР	Сценарий 1	Сценарий 2 (2.1./2.2.)	Сценарий 3	Сценарий 4
Първоначални проверки / проверки на първо ниво/ на проектни предложения и управленски решения	Регионални отдели към МРРБ	Офис на РСР/ Агенция за регионално развитие (АРР)	Офис на РСР/ АРР (проверки) и Съвет /борд/ на РСР / Началник на АРР (управленско решение)	Офис на РСР/ АРР (проверки) и Съвет /борд/ на РСР / Началник на АРР (управленско решение)
Насочване върху обществени консултации и оценка на регионалното въздействие на проектите (и одобрение на списъци с класация)	РСР (Регионален управителен / координационен/ комитет)	РСР	Офис на РСР/АРР	Офис на РСР/АРР
Прехвърляне към съответните УО за по-нататъшни проверки	Регионални отдели към МРРБ	Офис на РСР/ Агенция за регионално развитие (АРР)	Съвет /борд/ на РСР / Началник на АРР	Съвет /борд/ на РСР / Началник на АРР
Сложност	Ниска	Умерена	Умерена/висока	Висока/много висока
Финансиране	Минимално	Умерено	Умерено	Максимално
Времеви план за осъществяване	Краткосрочен	Краткосрочен/ средносрочен	Средносрочен	Дългосрочен

5. Съгласно Регламента с общоприложими разпоредби (СОМ (2018) 375 оконч.)—Член 106 (май 2018 г.).

необходимостта от обработка и би определило очакванията във връзка с нужната експертност и административен капацитет за същите, към **становищата, на брани при консултациите следва да се подхожда предпазливо и те не бива да се считат за окончателни.**

Предпочитан сценарий (предпочитани сценарии) за РСР

Беше извършено допитване до заинтересованите страни за всички четири сценария за РСР, във вида, в който бяха представени на Управителния комитет (УК) по ВКУ през юни 2019 г., с конкретна насоченост върху различните предимства на Сценарий 1 и 2, които бяха предпочитани от членовете на УК по ВКУ. Такъв подход позволи на заинтересованите страни да споделят своите становища и предпочитания по относително широк спектър организационни варианти, целящи овластяване на РСР в контекста на новия териториален подход. **Широко прието сякаш беше делегирането на повече правомощия на регионално (поднационално) ниво.** Нямаше обаче единодушно съгласие по един-единствен оптимален „регионален модел“. Докато много заинтересовани страни оценяват добавената стойност на укрепването на регионалното ниво (NUTS 2), някои предпочитат делегирането на повече правомощия на общинско ниво, защото то е единствено с надлежната политическа легитимност, други — на регионално ниво, но не задължително изцяло на РСР.

Сценариите, които бяха най-възприети по време на консултациите, бяха първи и втори, с предпочитание в полза на втори. На национално ниво **Сценарий 2** (без силно предпочитание за който и да било от подсценариите) изглежда е по-предпочитан от Сценарий 1, като някои заинтересовани страни посочиха Сценарий 3 и 4 като най-оптимални. Привържениците на Сценарий 1 дадоха предимно прагматични аргументи в негова полза, заради относителната бързина и лесна приложимост в сравнение с останалите три варианта.

На **регионално ниво Сценарий 2** (с известни предпочитание за подсценарий 2.2, предвиждащ управленските функции на РСР да се изпълняват от нови регионални органи — т.е. агенции за регионално развитие) също срещна по-широка подкрепа. Сценарий 1 не беше предпочитан заради убеждението, че ако бъде приложен, МРРБ би контролирало РСР и делегирането на правомощия на регионално ниво не би се случило. **Сценарий 3 и 4 бяха възприети като възможна цел в дългосрочен план,** без изгледи да бъде постигната в рамките на настоящия период на планиране поради сложността и необходимостта от изглаждане на значителен капацитет на регионално ниво. Според изразените мнения на заинтересовани страни, предимството на Сценарий 2 е **независимостта на офиса на РСР** (или агенцията за регионално развитие, в зависимост от избрания подсценарий) **спрямо централната власт,** на което може да се гледа като на първа стъпка за изграждане на пълноценни в оперативно отношение административни структури за райони за планиране от ниво 2 (ниво NUTS 2), способни компетентно да прилагат териториалната призма към програмирането и осъществяването на политиката за развитие.

За болшинството заинтересовани страни най-реалистично и прагматично да се процедира би било чрез **постъпателен подход** за укрепване на регионалното ниво, под формата на постепенно преминаване **от Сценарий 1 или 2 към Сценарий 3 или 4.** Този подход, основан на постепенен развой, следва да е тясно обвързан с всяка **мярка за децентрализация,** предприета от централното правителство през идните години, с една по-дългосрочна визия за развитие на РСР.

Изграждане на капацитета на РСР

Често споделяно наблюдение от страна на заинтересованите страни беше, че независимо от сценария за РСР, който би бил избран, **реалното реструктуриране на РСР ще започне от ниско ниво.** В момента като цяло РСР се считат, дори и от страна на своите членове, за неефективни, без

правомощия и достатъчен капацитет, и поради това неспособни да изпълняват съществена роля с оглед новия интегриран териториален подход без значително преструктуриране и овластяване. Поради това изграждането на капацитет на РСР е основно предизвикателство, особено предвид **ограниченото време и слабата изходна позиция**. Дейностите за изграждане на капацитет следва да обхванат и териториалните подразделения на МРРБ, тъй като те в момента са с малки състави (максимум седем души, които в момента не изпълняват функции по подбор на проекти и са с двама човека, които си делят задълженията, свързани със секретариата на РСР), изпълняващи предимно административна и организационна работа.

В зависимост от избрания сценарий, често заинтересованите страни посочваха, че **този капацитет следва да бъде повишен значително**, с оглед новите функции и гладко извършване на очакваната работа. Служители с опит (интердисциплинарни експерти и лица с административен опит в контекста на европейски процедури за управление на документация и подбор на проекти) следва да бъдат назначени в РСР, за изграждането на вътрешен капацитет. Машабно ползване на външни експерти е препоръчително да се избягва. При необходимост могат да бъдат привлечени допълнително външни изпълнители за определени задания. С оглед ефективно изграждането на капацитет на ниво РСР, редица заинтересовани страни посочиха важността на бъдещи мерки за децентрализация. **Без ясен път за децентрализация, РСР е възможно да бъдат възприемани като органи, в които не е оправдано да се инвестира сериозно, за изграждане на институционален капацитет и поради което да останат само теоретични регионални фигури без тежест.**

Обединяването на налични ресурси от страна на органи на местно и областно ниво (като съществуващи междинни звена, общински звена за европейски проекти, областни информационни центрове и съществуващи агенции за регионално развитие) беше посочено като възможен и потенциално ефективен курс за

действие. На местно ниво има административен и експертен капацитет, но той е разхвърлян в различни секторни политики, институции и заинтересовани страни. Областните информационни центрове (ОИЦ) многократно бяха споменавани като структури с натрупани знания и капацитет през предходните два програмни периода, с общо разбиране на обхвата и инструментариума на всички оперативни програми и познаване на местната проблематика и условия.

Освен определянето на приложимите експертни ресурси и организацията за осигуряване на експертен капацитет за РСР, **се очаква и стартирането на интензивна и всеобхватна обучителна програма** за подготовка на ключови заинтересовани страни за осъществяването на новия териториален подход.

Състав и структура на РСР

Реакцията на заинтересованите страни относно **представителността и състава на съществуващите РСР беше смесена**. Докато някои посочиха, че РСР надлежно представят различните заинтересовани страни, други бяха на мнение, че има пристрастност в РСР и няма адекватно представяне на всички заинтересовани страни. Посочено беше, че може да се подсили представителството в РСР на стопанския сектор и научните среди, за по-тясна връзка между подкрепяни проекти и реални потребности в областта на развитието, както и за насърчаване на обмен на знания сред членовете на РСР. Някои заинтересовани страни също така заявиха, че гласът на малки общини не се отчита надлежно на заседания на РСР, поради недостатъчната им представеност.

Предложено беше всички общини да бъдат представени в РСР и членовете на РСР да излъчват негов председател (желателно кмет) от състава си, предвид мнението на някои заинтересовани страни, че областните управители нямат потенциала да ръководят процеса, защото са назначени от централната власт и поради това нямат съответния статус/тежест.

При стратегическите консултации се откроява следните основни елементи за осигуряване на ефективно изпълнение на новите функции на РСР:

- a. Необходимостта от **институционализация на РСР** (с постоянен офис, надлежна административна осигуреност и бюджет, квалифициран персонал, ясно разписани нови функции), но и определяне на организация за **мобилизиране на експертен капацитет при необходимост**;
- b. **Председателството** на ротационен принцип следва или да се отмени, или мандатът да се удължи на поне 12 месеца (със съответния период за предаване и приемане на длъжността) за осигуряване на **приемственост на дейността на РСР**;
- c. РСР следва да получи **надлежни административни и финансови правомощия** за взимане на решения с реално въздействие върху развитието на региона и за утвърждаване на финансова и политическа отговорност;
- d. Необходими са **законодателни промени** с оглед възлагането на нови функции на РСР;
- e. РСР следва да са **ясно отговорни както в политически план**, така и пред обществеността. Следва да се определи спрямо кого (кой орган/субект) ще са подотчетни за упражняването на своите нови функции; и
- f. Съставът на РСР **следва да бъде допълнително премислен** с оглед най-удачен вариант.

Участие на РСР при подбора на проекти

Повечето заинтересовани страни посочиха критичната нужда от **задаване на ясни правила и критерии за оценяване на проектни предложения**, гарантиращи обективност на оценяването от РСР

и последващото определяне на приоритетност на проектите. Имаше усещане, че това може да бъде постигнато чрез осигуряването на **достатъчен експертен капацитет** на ниво РСР за оценяване на всички компоненти на интегрираните проекти, както и чрез въвеждане на механизъм за подбор, гарантиращ прозрачност и безпристрастност на оценяването и подбора на проектите въз основа на недвусмислени критерии. Следва да се отчетат и опасенията, свързани с евентуална пристрастност или несправедливо оценяване на проектни предложения поради конфликт на интереси.

Ролята на РСР като фасилитатор и медиатор

Редица заинтересовани страни от консултациите изразиха мнение, че РСР следва да имат важна роля при идентифицирането на потенциални интегрирани проекти от регионално значение и партньори по проекти и при фасилитиране на процеса по подготовка на интегрирани проекти. Налице е и очакване РСР да действат като постоянен форум за текущо обсъждане сред важни местни и регионални заинтересовани страни на регионални потребности и приоритети. Ще е необходим обаче значителен капацитет за ефективното упражняване на тези функции. Заинтересованите страни биха желали да видят РСР, действащи повече като фасилитатори на интегрирани проекти и партньорства по проекти, вместо като допълнително административно ниво при разглеждането на проектните преписки.

РСР като центрове на знание и териториални обсерватории

Налице е интерес РСР да изпълняват функцията на центрове за знание (бюра за съдействие на потенциални бенефициери с обслужване на принципа на едно гише) и териториални обсерватории, но реалното утвърждаване на тези роли се вижда като цел, която би могла да се постигне за РСР в дългосрочен план. Във връзка

с последното, заинтересованите страни изразяват генерално съгласие, че не съществува един-единствен орган, събиращ данни за даден регион или извършващ социално-икономически анализи с регионална насоченост, което е било пагубно за взимането на надлежно информирани решения за инвестиции за развитие. Съществуващите субекти по места обаче (агенции за регионално развитие и академични институции) могат потенциално да бъдат привлечени да допринасят за посочените дейности и тези възможности следва да бъдат допълнително изследвани.

Планиране на регионалната политика и програмиране на средствата от фондове на ЕС

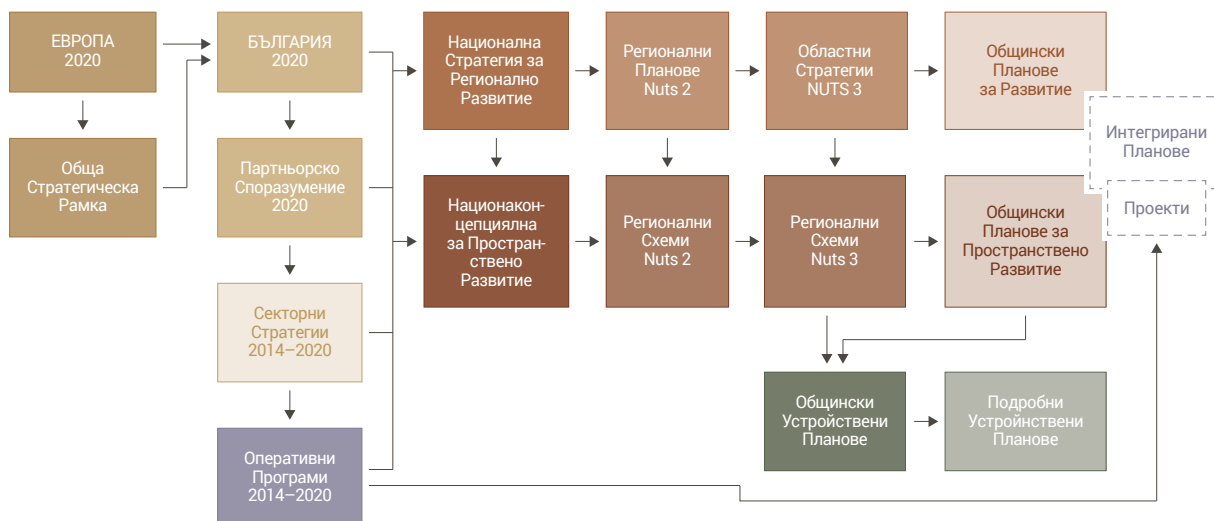
Конкретно тази тема не предизвиква толкова голям интерес след заинтересованите страни, колкото новият регионален подход и потенциалната нова роля на РСР. Получените **отзиви са ограничени** и са възможни различни тълкувания и обяснения спрямо тях. За заинтересованите страни това или **не представлява интерес, или те просто подценяват**

важността на адекватните механизми за съгласуване за ефективно изпълнение на дейностите за развитие. Алтернативно обяснение може да е **неангажираността им в тези процеси или убеждението, че те не подлежат на съществено подобрене**, поради което е безпредметно обсъждането им. За някои заинтересовани страни беше **трудно да асимилират сложността на системата, свързана с планирането**, нейната вътрешна логика и специфичните видове документи, свързани с планирането на различни ниво. Както е видно от долната фигура, настоящата система на стратегическо планиране има пространствени и секторни измерения на централно ниво и различни видове документи, свързани с планирането на регионално, областно и общинско ниво, включително интегрирани планове за градско възстановяване и развитие.

Независимо от същинските причини за ограничен интерес конкретно към тази тема, бяха изведени някои основни констатации и наблюдения, които съответно са представени по-долу.

За местните заинтересовани страни **регионалните планове за развитие** не са полезна стратегическа рамка за планиране на техните инвестиции, поради прекалено абстрактния и общ характер и

ФИГУРА 2.2 Система от стратегии и планове в България (2014-2020 г.)

отсъстващото отчитане на териториалния аспект в актовете. **Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие**, изготвени от 39 града за програмния хоризонт 2014–2020 г. според общините са относително полезни, въпреки че от място до място качеството е различно. Причината да се считат за полезни е фактът, че са изготвени на принципа „отдолу-нагоре“ и са съобразени с местните потребности.

Беше посочено, че въпреки че ОП следва да отразяват необходимите нужди в областта на развитието, идентифицирани в стратегии и планове на регионално и местно ниво и да предоставят финансови средства за тях, невинаги случаят е такъв. На практика **редица инвестиционни приоритети, фигуриращи в стратегии и плановете, остават недопустими за финансиране по ОП**. Една от причините може да е едновременното разработване на набора стратегически документи и документи, свързани с планирането и на оперативните програми. Това налага добре функциониращ **механизъм за координация и сътрудничество между управляващите органи на оперативните програми и областните и местните администрации**.

Основните **изисквания по структура, обхвата и образците на финансовите таблици**, посочващи източниците на финансиране за изпълнение на стратегиите, се задават за всички териториални нива на планиране (централно, регионално, областно и общинско) в насоки, излъчвани от МРРБ. Предназначени са да фасилитират процеса на работа по стратегиите и, по силата на задължителни единни стандарти, да създават **система от допълващи инструменти за планиране и преразпределяне на публични средства**. Указанията имат за цел и постигане на **вертикална синхронизация** между документите. Действащото законодателство обаче не изисква **верификация и оценка на степента на изпълнение на указанията от отделните органи**. До момента подобни проверки, т.е. за степента, в която документи, отнасящи се за едно и също ниво съответстват на насоките и

имат стандартизирана структура, не са правени. Прилагането им по-систематично би могло да доведе до значително повишаване на качеството на документите, свързани с планирането и на съгласуваността между различните нива на планиране.

Стратегическите документи могат да служат за полезна платформа за ефективно насърчаване на сътрудничество между различни заинтересовани страни на принципа „отдолу-нагоре“. Пример за „пропусната възможност“ в този план е фактът, че областните стратегии за развитие, изготвени за периода 2014–2020 г., не предвиждат програма за изпълнението, която определя комплекс от ключови проекти, които да се реализират с помощта на бенефициери както от областни, така и от общински администрации, в т.ч. междуобщински проекти. Насърчаването на сътрудничество на принципа „отдолу-нагоре“ в междуобщински план би могло да доведе до определяне (и изпълнение) на мащабни интегрирани проекти със стратегическо значение за дадена област. Практиката до момента показва, че реализираните междуобщински отразява стандартните проекти, зададени на национално ниво. Например междуобщински проекти за създаване на регионални туристически продукти или изграждане на регионални системи за управление на отпадъците представляват междуобщинско сътрудничество, но на практика те са зададени отгоре, въз основа на инвестиционните приоритети и предвидено финансиране по съответните ОП.

При планирането на мерки за развитие заинтересованите страни на местно ниво разчитат на своите собствени общински стратегии и планове за развитие, но се изправят пред **трудности заради дефицит на социално-икономически данни** за планиране и провеждане на инициативи за развитие, основани на доказателства. Заинтересованите страни следят недостатъчно данни, дезагрегирани на регионално, областно или общинско ниво. Четирите **основни** отчитани **проблема** са свързани с: (i) **некоректен формат на налични данни**; (ii) **недостатъчно**

подробни данни, (iii) ограничена сравнимост на данните и съответно невъзможност за извършване на достоверни анализи, заради различните методи на тяхното събиране, и (iv) непредоставени данни. Имаше призови за подобряване на качеството и разполагаемостта на дезагрегирани на местно и регионално ниво данни в подкрепа на разработване на политики, основани върху доказателства и позволяващи на местните власти да взимат информирани решения, свързани с инвестициите. Общините и областите споделят, че често се налага да получават срещу заплащане някои от необходимите им данни от Националния статистически институт, тъй като сведенията не са обществено достъпни. Общините посочват, че биха желали да получават финансиране от централното правителство, за да могат да добиват по-реlevantни данни.

Въпреки че изглежда няма значителен положителен опит в областта на планирането на регионална политика до момента, заинтересованите страни са твърдо убедени, че **стратегическото планиране с надлежното качество е решаващо за успеха и ефективността на регионалната политика**. Масово припозната беше необходимостта от прецизен анализ на местните потребности като основа за разработка на регионални стратегии за развитие. Редица заинтересовани страни на национално ниво, както и в страната, посочиха като образец подхода, приложен за изготвянето на проучване на Националния център за териториално развитие във връзка с Целенасочена инвестиционна програма в подкрепа на развитието на Северозападна България, Родопите, Странджа — Сакар, пограничните, планинските и полупланинските слабо развити райони. На много срещи със заинтересованите страни излезе наяве разочарованието и неяснотата за причините Целенасочената инвестиционна програма така и да не се реализира (или дори приеме). Имаше мнение, че централното правителство не е успяло да осигури необходимото финансиране за предпроектните проучвания и подкрепата за изготвяне на проектите, идентифицирани в рамките на това начинание.

Целенасочена инвестиционна програма в подкрепа на развитието на Северозападна България, Родопите, Странджа — Сакар, пограничните, планинските и полупланинските слабо развити райони

Изготвена през 2015 г. от Националния център за териториално развитие с активно ангажиране на заинтересовани страни от общинско и областно ниво, *Целенасочената инвестиционна програма*, четири години по-късно продължава да се възприема като положителен пример за приобщаващ, целево ориентиран и високо професионален подход спрямо интегрирано регионално планиране, съобразено с местните потребности, довело до посочване на ясни приоритети и инвестиции, свързани с развитието.

Някои от основните характеристики на работния процес включваха:

- Подход „отдолу-нагоре“ при определянето на проектни предложения/идеи (над 1000 подадени такива) — но с формулиране на ясни критерии за подбор на проекти от самото начало на процеса и подпомагане от страна на външни експерти;
- Търсене на интегриращи елементи между проекти, вместо насърчаване на фрагментирани инвестиции;
- Ясно определяне на приоритета на подадените проектни предложения/идеи: (1) високоприоритетни мащабни проекти, с по-голяма степен на зрялост; (2) проекти с необходимост от допълнителна подкрепа, за да могат бързо да преминат в I група, и (3) „идейна банка“ (с необходимост от доразвиване, вкл. предпроектни проучвания)
- Ясна рамка за достигане на „проектна зрялост“, определяща последователни стъпки, които съответните заинтересовани страни трябва да предприемат, за да може тяхното проектно предложение/идея да прогресира от една група в друга.

Заинтересованите страни от консултациите посочиха редица примери за **недостатъчна координация и съгласуваност на дейности на централно ниво** (между ОП, министерства, агенции и пр.), което е с неблагоприятно въздействие върху изпълнението на проекти на местно ниво (т.е. моментите на обявяването на процедури за кандидатстване, разглеждане на проектни предложения и сключване на договори по проекти, проточени във времето, липса на координация между финансирането от европейски фондове и националния бюджет). Тези проблеми, в случай че не се решат надлежно, биха могли да са с пагубно въздействие върху новия териториален подход и неговата реализация, тъй като интегрираните проекти следва да са от компоненти, финансирани от различни ОП. Някои общини повдигнаха въпроса за начина на синхронизация между различните нива на планиране за следващия програмен период и постигането на съответствие между тях, в частност за общинските планове за развитие, които понастоящем се изготвят от общините. Изглежда съществуваше известно

объркване сред общините по отношение на момента и начина на изготвяне на новите общински планове. Обуславящ проблем, свързан със слабата синхронизация между нивата на планиране е тесният тематичен обхват на оперативните програми, за които се счита, че не съответстват на регионалните потребности.

Основните наблюдения от стратегически консултации са по линия на **недостатъчно съответствие** между планирането на регионалната политика и програмирането на европейските средства и **отсъствието на надлежно и състоятелно участие на всички заинтересовани страни**. Тези два процеса изглежда се развиват „паралелно“, неуспявайки да породят

синергии. Липсата на релевантност на регионалните планове за развитие и данни за местните стратегии би могла да повлияе неблагоприятно върху прилагането на новия териториален подход (напр. във връзка с трудност при измерването на регионалното въздействие на интервенциите, при определянето на критерии за подбор на проекти и на приоритетността на проектните предложения в съответствие с тяхното регионално въздействие).

Следват наблюдения по проблематиката на настоящия процес на регионално планиране, възможните мерки за тяхното преодоляване и предложения за по-добра интегрираност между регионалното планиране и програмирането на европейски средства.

ТАБЛИЦА 2.2 Възможни решения за повишаване на качеството на стратегиите и плановете за развитие

№	Идентифициран въпрос	Възможно решение
1	Несъответствие между мерките и проектите в стратегическите документи и инвестиционните приоритети/допустимите дейности по оп	Подобряване на координацията между разработване на документите и определяне на инвестиционните приоритети, допустимите дейности и бенефициерите по оп; изготвяне на резюмета на оп за ползване при подготовката на стратегически документи.
2	Отсъствие на ясна насоченост при задаване на целите и приоритетите в плановете и стратегиите, съответно отсъствие на ясен приоритет при използването на налични публични средства, в т.ч. от европейски фондове	Изготвяне на по-целенасочени предложения за регионално и местно развитие за по-видим и реалистичен обхват за реализацията чрез критична маса от по-целови инвестиции; повишаване на съответствието между стратегии и съществуващи възможности за финансиране, вкл. общински бюджети, национален бюджет, различните европейски фондове, финансови инструменти и частни инвестиции.
3	Дублиране на цели, приоритети и мерки в рамките на един-единствен стратегически документ за регионално развитие	Йерархична структура на стратегическите предложения, така щото стратегическите цели да са обособени по групи приоритети; приоритети, водещи до комплекс от мерки; мерки, реализиращи се в проекти съобразно нивото на планиране
4	Отсъствие на конкретика в прогнозите в плановете и стратегиите – неясни и абстрактни определения на мерки и проекти, без съответните източници на финансиране, в т.ч. по оп	Задаване на мерките по стратегическите документи в съответствие със съдържанието на оперативните програми; Допълване на указанията за общинските планове с образец на програмата за прилагане, за да се гарантира, че плановете съдържат набор от конкретни проекти, вкл. по оперативни програми
5	Голям брой мерки и проекти в документите, несъответстващи на наличните административен капацитет и финансови ресурси в България	Постигане на баланс между предложенията и финансовите рамки за реализацията на плановете и стратегиите, изготвени съобразно наличните финансови ресурси и административен капацитет
6	В областните стратегии отсъстват ключови проекти за междуобщинско сътрудничество и/или интегрирани териториални инвестиции. Общи указания вместо конкретни примери, което не насърчава по-голям брой партньорства по проекти между общини.	Добавяне в регионалните планове или областните стратегии на раздел, посветен на ключови междуобщински проекти и/или интегрирани проекти с конкретни параметри, вкл. финансиране по оперативни програми

№	Идентифициран въпрос	Възможно решение
7	Програмите за прилагане за общинските планове често съдържат неконкретизирани проекти, без съответната локация, срокове или източник на финансиране, в т.ч. по ОП	Задаване на мерки и проекти в общинските планове, така че те да съответстват на местните особености и да позволяват постоянно по-гъвкаво дефиниране на проекти, докато проектите от указанията за прилагане следва да са сведени до ограничен и реалистичен набор от най-важните задачи. Също така мерките и проектите следва да отразяват ОП; Добавяне към указанията за общинските планове образец на програмата за прилагане, за да се гарантира, че плановете съдържат конкретни проекти, включително по ОП; Изготвяне на годишни планове за прилагането на общинските планове, въз основа на програмата за прилагане, но актуализирани с информация за текущи и предстоящи процедури по ОП. Подобен подход би намалил несъответствията, в случай че разработването на документите предшества това на ОП.

Други констатации от стратегическите консултации

Срещите, проведени в рамките на стратегическите консултации предоставиха платформа за споделяне от заинтересованите страни на **допълнителни наблюдения**, свързани с други въпроси, които те намират за важни за разработването и провеждането на политика за регионално развитие. Някои от тези констатации са дадени по-долу.

„Бели петна“

Проблемът, свързан с общини, пропуснали възможности за финансиране през миналия програмен период поради неизпълнение на критерии за допустимост било по ОПРР 2014–2020 г. или Програмата за развитие на селските райони (т. нар. „бели петна“) беше изведен като един от наложителните въпроси за решаване от страна на централната власт. Липсата на допустимост за група населени места на територията на общини, които не се явяват селски, за каквото и да било европейско финансиране, се счита за сериозна пречка за сътрудничеството по съвместни инициативи за развитие през настоящия програмен период. Недооценяването и непредприемането на мерки за решаване на този въпрос биха могли да окажат отрицателно влияние върху потенциала за реализиране на надобщински интегрирани проекти през идните години. За тези

общини влагането на средства в основни услуги изглежда са приоритет, вкл. примери като ВиК и местни пътища. Имаше и искания за потвърждение на държавно финансиране, което е и справедливо, за всички общини, но в частност общини, срещащи трудности.

Информационна система ИСУН

Функционалностите на ИСУН, информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България, следва също да бъдат детайлно преразгледани, за да се гарантира съвместимост с новия териториален подход във връзка с осъществяването на интегрирани проекти и наблюдението на процеси. Процедурите за изменения на ИСУН биха изисквали значително време (за планиране на измененията, подготовка на процедурите за възлагане на обществена поръчка за изпълнител, разработка на софтуера, тестване, алфа и бета версии, окончателна версия, обучение на служители в УО и на местно ниво). Този технически аспект не е прецизиран в разработката на концепцията, но се разбира, че МРРБ и ЦКЗ планират действия по този пункт.

Финансови корекции и правила за държавна помощ

Финансовите корекции бяха споменавани многократно при стратегическите консултации като сериозен въпрос за общините, ползващи европейски средства

за финансиране на проекти. Измененията в тълкуването на регламентацията през настоящия финансов хоризонт и тяхното прилагане с обратно действие задължават бенефициентите да заплащат финансови корекции в края на проекта. При проблеми, свързани с процедурите за възлагане на обществени поръчки също се налагат финансови корекции. Това изглежда е често срещано и води до сериозен риск за бенефициерите, особено по-малките общини и намалява

техния потенциал за подготовка и осъществяване на проекти през следващия период. Отсъствието на систематичност (или дори следването на подход, лишен от гъвкавост или белязан от консервативност) от страна на централното правителство при прилагането и тълкуването на правилата за държавна помощ беше изведено като значителен риск за реализацията на интегрирани проекти, действащ като пречка за разгръщане на потенциални партньорства.

ЧАСТ 3

**ПРЕПОРЪКИ ЗА
ПО-НАТАТЪШНИ
ДЕЙСТВИЯ ВЪЗ ОСНОВА
НА КОНСТАТАЦИИТЕ
ОТ СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ
КОНСУЛТАЦИИ**

Стратегическите консултации бяха важна възможност да се повиши осведомеността относно новия териториален подход и възможни промени в РСР, като в този смисъл процесът на допитване изглежда постигна своята цел. Процесът на консултации също даде ценна възможност да бъдат чути мненията и очакванията на заинтересовани страни от местно, регионално и национално ниво, което би било от критична важност за МРРБ и ЦКЗ при по-нататъшното определяне на работеща рамка за прилагане на новата регионална концепция.

Обобщение на основните констатации

- **Новата интегрирана регионална концепция**, в смисъл на добавяне на по-силно териториално измерение към политиката за развитие в страната и предвиждаща за целта заделянето на средства от секторни фондове по Оперативни програми (ОП) в периода 2021–2027 г., **срещна значителна подкрепа във всички кръгове**. Положителни бяха и реакциите спрямо идеята за интегрирани проекти като потенциално полезен инструмент за ефективно справяне с предизвикателствата, свързани с териториалното развитие.
- **Недостатъчната информация за рамката за прилагане**, относима към новата интегрирана регионална концепция и ограниченото **разбиране на естеството на интегрираните проекти**. Значително повече яснота в тези две области би способствала за ефективно мотивиране на потенциални бенефициери за подготовка на интегрирани проекти, кандидатстване за финансиране и създаване на още по-силна и широка подкрепа за новия териториален подход. Напредък по тези два пункта би намалил и рисковете за ефективното реализиране на Кохезионната политика на ЕС в страната.
- **Широко прието беше делегирането на повече правомощия на регионално (поднационално) ниво по отношение на планирането и подбора на интервенции, финансирани от ЕС**. Нямаше обаче единодушно съгласие по един-единствен оптимален „регионален модел“. **Както Сценарий 1, така и Сценарий 2 за Регионалните съвети за развитие (РСР), бяха възприети по време на консултациите, като Сценарий 2 беше по-предпочитан**. Въпреки че Сценарий 1 беше припознат като по-прагматичен вариант заради бързината и относително лесната приложимост, при Сценарий 2 се оцени предимството, свързано с потенциала за изграждане на по-солидна основа за изграждане на пълноценни в оперативно отношение административни структури за райони за планиране от ниво 2 (ниво NUTS 2) и по-експедитивен курс за делегиране на отговорности в бъдеще.
- **Децентрализацията беше често повдиган въпрос при консултациите**, като в частност общините споделяха своите очаквания за подновена активност в тази област.
- РСР като цяло биват **възприемани като неефективни, без правомощия и достатъчен капацитет и поради това неспособни да изпълняват съществена роля с оглед новия интегриран териториален подход в настоящата си форма**. За ефективно поемане на функциите и ролите, предвиждани по новия териториален подход, техният капацитет следва да се изгради от едно ниско стартово ниво, като това е съществено предизвикателство, имайки предвид ограниченото време.
- **Заинтересованите страни очакват, че ще е необходимо навременно стартиране на подготовката за програмен период 2021–2027 г.**, предвид комплексността на новия интегриран подход за териториално развитие. Сред конкретните очаквания са създаването на **комплекс от актуални проекти (project pipeline) и провеждане на интензивна обучителна и инструктивна програма**, предназначена за ключови заинтересовани страни на местно и регионално ниво и, в по-дългосрочен план, предоставяне на практически ангажирана

техническа подкрепа за създаването на партньорства и изготвянето на интегрирани проекти. Също така на централно ниво усилията за интегриране на насоки на различни УО (и оперативни наръчници), се възприемат от страна на някои УО като предизвикателство, наред с въпроса за адаптирането на ИСУН за инкорпориране на изискванията за управление на интегрирани проекти, което се явява критично важно, но и времеемко задание. Отвъд тези оперативни въпроси, заинтересованите страни вярват, че ЦКЗ и МРРБ ще следва да поемат силна лидерска роля при регионалния подход, за да се осигури необходимата координация между и поддръжка от всички УО както за развитието на РСР, така и за техническата подкрепа на същите като условия за изпълнението на новите им вменени функции.

- Според заинтересованите страни налице е значителен потенциал за **подобряване на координирането на планирането на регионалните политики с програмирането на средствата от ЕС**, предвид че понастоящем тези две области се оценяват като **ненадлежащо съгласувани, неуспяващи да доведат до синергии и недостатъчно интегриращи местни заинтересовани страни**. Това води до задълбочаване на подход „отгоре-надолу“, който все още не е допълнен от

подход, който в по-голяма степен е на принципа „отдолу-нагоре“ в сравнение със заложеното, съгласно прокламирания нов подход за регионално развитие. Имаше призив от страна на местни заинтересовани страни за по-добро оценяване на местните потребности и създаване на регионални стратегии, които да изпълнят функцията на мост между изготвените на местно ниво общински и областни планове от една страна и централно възложените регионални планове и схеми от друга страна.

Консултациите позволиха и извеждането на някои рискове или „бели петна“, като в случай че не се подходи надлежно към въпроса, биха могли да повлияят върху изпълнението на новия териториален подход. Екипът на СБ, въз основа на ключови констатации от стратегическите консултации, формулира препоръки за бъдещи действия, които МРРБ да обмисли за неутрализиране или намаляване на установените рискове. Важно е обаче да се отбележи, че МРРБ вече е приело някои от тези препоръки и напредва с тяхното изпълнение (т.е. изготвяне на проект за насоки за интегрирани проекти за бенефициери, **очаквано стартиране на обществени консултации по изменения и допълнения на ЗРР или подготвителна работа за създаване на комплекс от актуални проекти**).

ТАБЛИЦА 3.1 Препоръки въз основа на констатации от стратегическите консултации

Констатация	Препоръка
Недостатъчно познаване и осведоменост сред ключови заинтересовани страни във връзка с предстоящата промяна на политиката	Препоръка 1: Допълнителни усилия от страна на МРРБ и ЦКЗ за разпространение на информация относно новия териториален подход и за повишаване на информираността сред заинтересовани страни на национално, регионално и местно ниво биха осигурили по-силна ангажираност и причастност на заинтересованите страни. Резултатите от класифицирането на заинтересованите страни биха могли да се използват за създаване и реализиране на цялостна информационна кампания , насочена към конкретните нужди и очаквания на различните заинтересовани страни, както и на широката общественост.
	Препоръка 2: МРРБ и ЦКЗ биха могли да обмислят продължение на процеса на консултации с по-голяма интензивност в рамките на дейности по планиране на реформата в областта на регионалното развитие, тъй като много заинтересовани страни изразиха интерес да участват по-активно и да бъдат информирани за планираните промени. Консултациите могат да са под различна форма – от редовни срещи, работни групи на заинтересовани страни до онлайн страница с текуща информация и др.

Констатация	Препоръка
Отсъствие на ясна рамка за прилагането на новия териториален подход, което би могло да се отрази неблагоприятно върху ангажираността на заинтересованите страни	Препоръка 3: Тъй като механизмите за реализация на новия териториален подход повдигнаха много въпроси сред заинтересованите страни на всички нива, препоръчва се МРРБ своевременно да изготви и предостави широко достъпна изчерпателна и подробна рамка за прилагането , състояща се от: (1) набор единни (за хоризонтално ползване за съответните ОП) указания за бенефициенти на интегрирани проекти , (2) наръчник за прилагане , в което се обясняват стратегическите и оперативни схеми/инструменти на новия териториален подход, и (3) типово споразумение (споразумения) за партньорство , с основни клаузи със задължителен характер, уреждащи отношенията между партньорите и техните роли в проекта.
Недостатъчна координация на новия териториален подход на централно ниво	Препоръка 4: За гарантиране на по-координирани усилия при реализацията на новия териториален подход се препоръчва да се обмисли допълнително предложената институционална рамка за програмен период 2021 – 2027 г. Делегирането на отговорността за управление на средствата по новия териториален подход (10% алокации) на един орган би оптимизирало значително процеса на изпълнение и би солидно утвърдило един орган с нужните компетенции за осигуряване на стабилна и стандартизирана за различните ОП рамка за прилагането и система на взаимодействие, която в по-голяма степен улеснява бенефициерите.
Отсъствие на опит при изготвяне и изпълнение на интегрирани проекти сред заинтересованите страни и техният недостатъчен капацитет за самостоятелно управление на актуални/текущи проекти	Препоръка 5: За да се стимулират надлежно аспектите, свързани с търсенето, касаещи новия териториален подход, а именно процесът на изготвяне на проектни предложения, се препоръчва своевременно стартиране на подготвителната работа за програмен период 2021 – 2027 г. Конкретни дейности, които МРРБ би могло да отпочне са например: (1) усвояване на финансови средства на разположение по ОПРР 2014 – 2020 г. за техническа помощ и средства от националния бюджет за финансиране на подготвителната фаза на ИП за заинтересовани страни на местно и регионално ниво; (2) създаване на списък с проекти за своевременно идентифициране и достатъчна подготовка на интегрирани проекти; (3) провеждане на интензивна обучителна и инструктивна програма , предназначена за ключови заинтересовани страни на местно, областно и регионално ниво, както и за УО и териториални подразделения на МРРБ.
Необходимо е по-силно лидерство, а не само координация, в процеса на изпълнение на новия териториален подход	Препоръка 6: Обмисляне от страна на МРРБ и МС (чрез ЦКЗ) на укрепването на съюза и взаимодействието помежду си и поемането на по-силна лидерска позиция в процеса на изпълнение на новия териториален подход за 2021 – 2027 г. фактически за ролята на централна фигура , координираща и интегрираща начинанието.
Необходимо е ефективно създаване на оперативни инструменти, позволяващи гладко прилагане на новия териториален подход, вкл. ИТ системата за обработка на интегрирани проекти	Препоръка 7: Необходимо е да се преработи исун за целите на подаване и изпълнение на интегрирани проекти, поради което следва своевременно да стартира работа по адаптиране на системата, за да се осигури достатъчно време за концептуализиране на измененията, разработката, внедряването и първични и последващи тестове. Нужно е МРРБ да обмисли изготвянето на пътна карта за тази дейност и да работи в тясно взаимодействие с ЦКЗ по изпълнението ѝ.
Потенциални бенефициери на интегрирани проекти могат да се откажат от активно участие в подготовката на проекти заради сложността на предложения подход, поради което са необходими стимули, които ефективно да ги мотивират за целта	Препоръка 8: Един възможен начин за насърчаване на потенциални бенефициери да кандидатстват за финансиране по новия териториален подход е допълването на рамката за прилагане на интегрирани проекти с „ мотивационна система “ и с интензивни дейности за обучение/инструктиране, за ефективно стимулиране на потенциални кандидати. Силен стимул би бил увеличаването на вероятността за получаване на финансиране за предложени за ИП чрез включването им в индикативни списъци с проекти на ранен етап, след потвърждаване, че отговарят на критериите за допустимост. Друга възможност би била определянето на бюджет за всеки от районите от ниво NUTS 2 („ общи предвидени бюджети за региони “). Такъв подход би намалил обхвата на конкуренцията (от междурегионална към вътрешнорегионална – в случай че състезателният принцип при подбора на проекти се запази) и би увеличил вероятността за получаване на финансиране.
Необходима е ясна финансова рамка за финансиране на интегрирани проекти (особено с разчети на приблизителния обем финансиране на един интегриран проект), за да могат потенциални бенефициери да започнат подготовка по разработване на проектни идеи	Препоръка 9: Събиране на повече информация за желания тематичен обхват на потенциални интегрирани проекти и необходим обем финансиране би позволило извършване на разчети относно очакваното търсене на финансиране по новия териториален подход. Това би способствало и за определяне на области, в които най-вече ще е потребна експертност за съдействие на потенциални бенефициери при изготвянето на предложения за интегрирани проекти, както и за тяхното оценяване в рамките на процедурата за оценяване. Препоръчва се провеждането на национално проучване/покана за генериране на идеи за интегрирани проекти. Подобно проучване и/или покана може да се използва и като инструмент за разпространяване на информация относно новия териториален подход и повишаване на осведомеността и ангажираността на заинтересованите страни.

Констатация	Препоръка
<p>Изборът на сценарий за РСР би бил от ключова важност с оглед така нужната по-дългосрочна визия за развитието на тези органи</p>	<p>Препоръка 10: Всеки от представените на консултациите варианти за РСР има своите достойнства за укрепване на регионалното измерение на политиката за регионално развитие в страната. Окончателното решение обаче относно вариант на РСР следва да бъде задълбочено обмислено не само с оглед оперативните схеми/инструменти на системата за управление на средства от ЕС, но и в контекста на една по-широка рамка на евентуална програма за децентрализация, която да се провежда от централната власт през идните години. За осигуряване на повсеместна ангажираност и причастност от страна на заинтересовани страни на поднационално ниво в подкрепата и припознаването на новите роли на РСР, за активното им привличане в системен интензивен процес за изграждане на капацитет, който ще изисква обединяване на ресурси и предоставяне на РСР на политически правомощия за ефективно представяне на регионалното измерение, се препоръчва МРРБ и ЦКЗ да формулират визия за РСР, с времеви хоризонт отвъд 2027 г., както и реалистичен план за действие за нейното осъществяване, който да привлече и приобщи към процеса ключови заинтересовани страни от централно и местно ниво.</p>
<p>Нужна е яснота по по-широката рамка, в която ще действат РСР, в т.ч. инструментите/схемите на интегрираните проекти, техният обхват и очакван обем, за формулирането на конкретни препоръки относно състава, управлението и капацитета на реструктурираните РСР</p>	<p>Препоръка 11: Препоръчаният курс на действие би бил: (1) Ясно дефиниране на основни процеси, свързани с подготовката, оценяването, консултирането и подбора на интегрирани проекти на регионално ниво, както и на процеси, свързани с подбора на проекти на национално ниво, в които РСР биха участвали активно, както и във вътрешен план в РСР (отношения между управленските и експертните състави); това следва да е обвързано с вътрешни и външни канали за координация/комуникация и с организация за взимане на решения; (2) Определяне на конкретни функции и задължения на РСР, в контекста на зададените процеси и съответните отговорности; (3) Определяне на ресурсите, необходими за ефективно изпълнение на посочените функции и задължения; и (4) Въз основа на горните констатации – разработка на надлежна структура на РСР, в състояние ефективно да осигурява възложените функции и задължения и определяне на необходимия административен капацитет и потребности от обучение.</p>
<p>Сред главните предпоставки за ефективна работа на реструктурираните РСР са стабилна нормативна уредба и политически консенсус по новите функции на РСР</p>	<p>Препоръка 12: При стратегическото решение за вариант за РСР за новия програмен хоризонт следва да се отчетат и правните съображения. Независимо кой сценарий бъде избран, ще бъде наложително въвеждането на различни нормативни изменения, за да се гарантира неговото функциониране. Поради това се препоръчва окончателното решение за вариант на РСР да се предхожда от правен анализ, който да осветли конкретния обхват на евентуални законодателни изменения. От страна на МРРБ и ЦКЗ следва да се търси ефективно политически консенсус, за съвременното приемане на необходимите изменения на нормативната уредба и съответното бързо внедряване на избрания вариант на РСР. Предвид ограниченото време, вероятно би било целесъобразно прилагането на ускорена процедура.</p>
<p>Необходим е ефективен механизъм за мобилизиране на наличната експертност както на централно, така и на регионално/областно/общинско ниво за сравнително бързо осигуряване на надлежен капацитет на РСР</p>	<p>Препоръка 13: Оптималният начин за решаване на въпроса за относително бързо и ефективно изграждане на капацитет за РСР и за определяне на начини за мобилизиране на способните служители в подкрепа на работата на реорганизираните РСР, е въпрос, налагащ по-нататъшно проучване. Би било целесъобразно да се отчетат съответните констатации и препоръки от текущата пилотна дейност на ОИСР във връзка с укрепване на административния капацитет с оглед членство на страната в организацията, на ниво централна власт и конкретно МРРБ, както и на ниво РСР и бенефициери по проекти. Редица констатации от настоящия документ потвърждават наблюдения, посочени в пътната карта на ОИСР за изграждане на административен капацитет. Също така препоръките на ОИСР са относими към въпроса за потребностите на ключови заинтересовани страни, свързани с фазата на подготовка и изпълнение на новия териториален подход за 2021 – 2027 г. Поради това се препоръчва при конкретни дейности, които предстои да се предприемат през втория етап на пилотната дейност на ОИСР, да се вземат предвид и констатациите от стратегическите консултации. Това би способствало създаването на ефективна и надлежно целенасочена програма за изграждане на капацитет.</p>
<p>Има вероятност от възникване на съществен риск от конфликт на интереси на ниво РСР, който при отсъствие на мерки за неутрализиране, би могъл да застраши прозрачността и ефективността на новия териториален подход</p>	<p>Препоръка 14: Едно от най-сериозните предизвикателства, свързани с реорганизацията на РСР, би било надлежното съчетаване на представителните и изпълнителните функции на „управленското ниво“ на РСР с функцията по оценяване на проекти на „експертното ниво“ на РСР, за ефективно предотвратяване на потенциален конфликт на интереси между тези две функции. Рисковете са относително големи, предвид че членове на „управленския състав“ ще се явяват най-вероятно кандидати/бенефициери по проекти. За да се неутрализира, или поне за да се намали този риск, се препоръчва разработването на ясни и недвуамислени правила за дейността на двата състава на РСР, както и на звената, за осигуряване на разделение на функциите.</p>

Констатация	Препоръка
<p>Необходимостта от повишаване на качеството на процеса на стратегическо планиране и неговото съгласуване с програмирането на средства от ЕС</p>	<p>Препоръка 15: Препоръчва се набор от дейности, включително:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Прецизиране на действащата организация за координация на ниво ОПРР и за съответните оп за по-цялостно покритие и допустимост за финансиране на потребности в областта на местното развитие с възможностите за европейско финансиране; • Въвеждане на организация, укрепващата ролята на териториалните стратегически документи като платформа за ефективно насърчаване на сътрудничество на принципа „отдолу-нагоре“ между заинтересованите страни; • Редовна проверка и оценка от страна на МРРБ на степента на изпълнение на методическите указания за изготвяне на стратегии за подобряване на качеството на документите, свързани с планирането и повишаване на тяхното съответствие за различните нива на планиране; • Насочване на мерки, които са систематични и въз основа на взаимодействие с ключови заинтересовани страни на централно ниво към въпроса с недостатъчните данни, като или се предостави свободен обществен достъп до горепосочените данни или, ако е невъзможно – се осигури стабилна финансова рамка за заинтересованите страни на поднационално ниво за самостоятелно придобиване на необходимите данни.
<p>Поддържането на отворени канали за комуникация и осигуряването на постоянен обмен на ключови сведения със заинтересованите страни са предпоставки за успешното изпълнение на новия интегриран подход за регионално развитие</p>	<p>Препоръка 16: стратегическите консултации послужиха като неоченима възможност за контакт с ключови заинтересовани страни, за запознаване с тяхното мнение по предвижданата промяна на политиката, с техните съображения, очаквания и надежди и за постигане на повече общо разбиране и взаимно доверие. Препоръчва се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обявяването на констатациите от консултациите и препоръките, изведени на тяхна основа, на заинтересованите страни, участвали в допитването и обществеността (напр. на интернет страницата на МРРБ); • Провеждането на работен семинар (семинари) за представяне на горепосочените констатации и препоръки на заинтересовани страни по места, както и за предоставяне на същите на актуална информация за механизма за изпълнение на новия териториален подход и неговите оперативни схеми/инструменти за привличане на регионалното ниво.

ЧАСТ 4

**НОВИЯТ ИНТЕГРИРАН
ПОДХОД ЗА
РЕГИОНАЛНО
РАЗВИТИЕ И НЕГОВОТО
АДАПТИРАНЕ
– НЕЗАВИСИМИ
ПРЕГЛЕДИ НА
ЕКИПА НА СБ**

Освен съдействието на МРРБ и ЦКЗ при провеждането на стратегическите консултации за подобряване на политиката за регионално развитие, екипът на СБ работи и по извършване на **независими прегледи на инструментите/схемите на новия териториален подход**, оформени в проектен вид от МРРБ. Документите (в работни версии), предоставени от МРРБ на екипа на СБ за преглед включваха:

- Примерна структура на РСР;
- Общи насоки за бенефициери по интегрирани проекти;
- Проект на изменения и допълнения към ЗРР и Правилника за неговото прилагане (ППЗРР), и
- Проект на структура на ОПРР 2021–2027 г.

Следва да се посочи, че независимите прегледи на стратегическия подход на МРРБ към програмирането за периода 2021–2027 г. се извършват **успоредно с други задания, поети от екипа на СБ в рамките на споразумението за вку**. Някои от тях са в много **предварителен вид**, тъй като проектодокументите, които се разглеждат, са в процес на изготвяне от страна на МРРБ и предстоят да се завършат едва в идните месеци. Чрез тези своевременни предварителни прегледи екипът на СБ цели да предостави на МРРБ и ЦКЗ независими наблюдения и препоръки, които да се разгледат при прецизирането от страна на правителството на изготвените схеми, въз основа на анализ на конкретната ситуация в България, но и с отчитане на модели в световен план и международен опит.

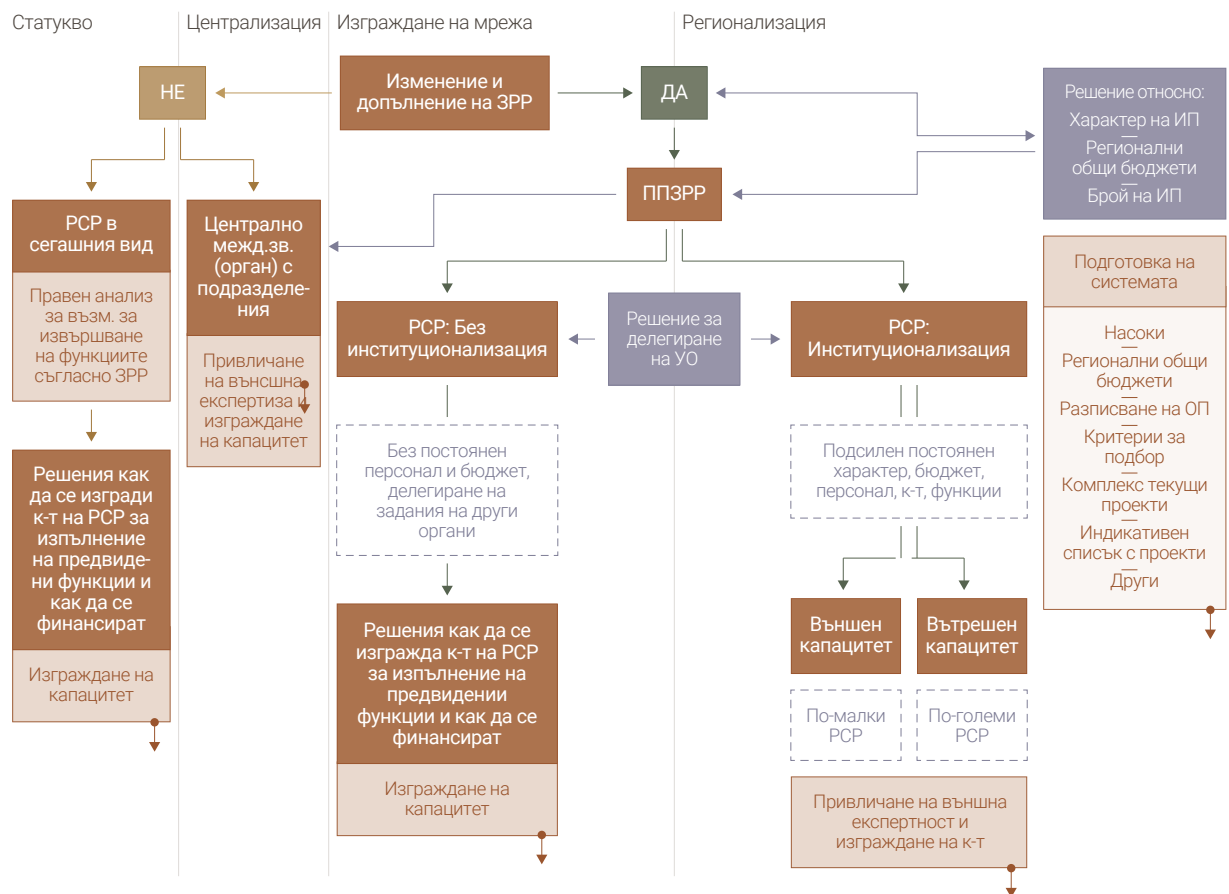
Банката отчита **сложността и многоплановия характер на новия интегриран подход за териториално развитие**. Предвид ограниченото време за неговото изпълнение, свързано с новия финансов хоризонт на ЕС, правителството следва едновременно да работи по няколко аспекта на смяната на политиката, за да се осигури взимането на стратегически решения преди разработването на техническите детайли, въпреки че понякога тези процеси ще са синхронни или с графици, които почти се припокриват. Например решението дали да бъдат институционализирани РСР

(като постоянни органи със съответния постоянен личен състав, функции и бюджет) ще окаже влияние върху техния капацитет да изпълняват функциите, предвидени по новия подход и отношенията и подотчетността спрямо УО. Идентифицирането на ключови елементи на решенията за процеса на реформата е от решаващо значение, тъй като това би могло да зададе условията на работа на МРРБ и другите заинтересовани страни, участващи в реформата.

Към момента на процеса на консултации Правителството на България е изправено пред редица решения, които биха предопределили бъдещия модел на реализация на новия териториален подход. Тези решения биха могли да гласнат модела на изпълнение в различни посоки, например: i) запазване на действащата организация („статуквото“), ii) укрепване на РСР чрез засилване на постоянния статут на същите („регионализация“), iii) разширяване на функциите на РСР, но без да бъдат институционализирани („изграждане на мрежа“), и iv) създаване на междинно звено на централно ниво с регионални подразделения („централизация“). Въз основа на това екипът разработи **„дърво на решенията“, което синтезира и опростено онагледява ключови решения в тяхната последователност**, които биха определили организационното устройство на РСР и техния капацитет да изпълняват новите функции съгласно новия териториален подход (Фигура 4.1).

Дървото на решенията е с ориентиран хоризонт 3–12 месеца и зависи от напредъка и изхода на процеса по изменение на ЗРР. Въпреки че ще има още решения за взимане и технически подробности за уточняване освен посоченото в схемата, целта на дървото на решенията е да открие ключови етапи в процеса. Изменението на ЗРР е съществен елемент от новия подход и при успешно извършване ще създаде условия за изграждане на по-силни РСР (които могат да са с по-силен постоянен статут, с персонал и бюджет). В случай че ЗРР остане непроменен, РСР пак ще могат да изпълняват функциите, предвидени от МРРБ, но капацитетът им за това реално ще бъде ограничен в сравнение с варианта с институционализирани РСР (повече подробности

ФИГУРА 4.1 Прилагане на новия подход за подкрепа на интегрираното териториално развитие – ключови решения, последователност и възможни последици („дърво на решенията“)

по този въпрос са дадени в частта с правния анализ, която следва).

Запазването на съществуващото положение с РСР би могло да отвори и дискусията относно създаването на централно междинно звено (орган) за целите на приноса към регионалното развитие от страна на всички участващи ОП, защото така би се улеснило в последствие координирането на всички средства. Вариантът с междинно звено би бил възможен и при сценарий с изменен ЗРР. Това обаче не е вариант, който следва да се взема предвид, както ясно беше индикирано от МРРБ, поради неговото становище, че така се елиминира голяма част от новата

роля, предвидена за РСР. При промяна на ЗРР, следващата стъпка би била да се актуализира и Правилникът за неговото прилагане, за уреждане на функциите, организацията и правомощията на РСР (възможна институционализация). Задълженията, правомощията и организационната структура на РСР обаче следва да е и функция на характера на интегрирания проект. Това предполага, че решенията относно обхвата, размера и броя на интегрираните проекти за един регион, както и общите допускания за партньорствата, учредяването им и разпределянето на ролята сред партньорите следва да предхождат определянето на правилата за прилагане на ЗРР.⁶

6. Роля ще играят и други съображения, например процедурата за подбор на интегрирани проекти би определила обема работа на РСР — прилагането на състезателен принцип би бил свързан с по-голям обем работа в сравнение с реализацията на предварително одобрени индикативни проекти. Аналогично в случай че РСР ще подкрепят изпълнението на проекти, ще е нужен много по-голям капацитет за продължителен период, за разлика от вариант, при който ролята на РСР приключва с предварителния подбор на проекти.

Може да се посочи следният възможен пример: колкото повече интегрирани проекти се очакват, толкова по-голям следва да е капацитетът на РСР, за да се съдейства при структурирането на проекта и партньорствата, кандидатстването за безвъзмездни средства и изпълнението, както и при предварителния подбор на интегрирани проекти. Подробните разпоредби на ППЗРР ще определят РСР и много други процеси, като назначаване на личен състав, изграждане на капацитет в РСР, финансови решения за тяхното финансиране. Макар че дървото на решенията не дава изчерпателно всички решения, то може да служи за насочване на дискусиата към ключови решения и тяхната последователност и възможни последици.

Новият подход за подкрепа на интегрираното териториално развитие — независим преглед и варианти за разглеждане

С отчитане на достойнствата, произтичащи от новия интегриран териториален подход, екипът на Банката, в светлината на констатациите от стратегическите консултации, дискусиите, проведени в Областните администрации, Управителния комитет по вкв и собствения си независим преглед, формулира първоначално предложение за **по-поетапен, постепенен механизъм** за неговата реализация за обсъждане с МРРБ. Целта на представяне на алтернативно предложение беше намаляването на рисковете, идентифицирани до момента, като в същото време реално се насърчава интегрираният териториален подход. Също така намерение на екипа на Банката беше да се предложи схема, при която надлежно се съчетават понякога противоположни възгледи по конкретни схеми/инструменти на механизма за прилагане, изразявани от различни заинтересовани страни.

Надлежно се отчита, че **интегрираните проекти са в основата на новия териториален подход**. Тяхното осъществяване обуславя съществени социално-икономически ползи и промяна на нагласите на много заинтересовани страни спрямо инициативи за развитие, доказвайки, че **развитието не е „игра с нулев резултат“, а по-скоро „екипен спорт“**, при който обединяването на ресурси, планирането и извършването на инвестиции по координиран и синхронизиран начин може да донесе значителни ефекти за развитието, надхвърлящи резултатите, постигнати при изолирани, фрагментирани проекти. Казано накратко, **„цялото е по-голямо от сбора на съставните части“**.

Интегрираният подход изисква редица **обуславящи елементи**, за да се реализира ефективно:

- Първо, прецизно **отчитане на общите цели за развитието** сред потенциалните бенефициери на интегрирани проекти;
- Второ, **платформа за сътрудничество, със способни служители**, отговарящи за подготовката на интегрираните проекти;
- Трето, способността за обособяване на пакети от взаимосвързани, включително и във времеви план, проекти, способстващи постигането на общите цели (и със способността да демонстрират това);
- Четвърто, **оптимизирано оценяване на проекти и подписване на договори за тяхното изпълнение, и**
- Последно, но не и по важност, **ясна рамка за прилагане**.

Тъй като интегрираният подход е бил изпробван в страната в много ограничен мащаб (главно в контекста на ВОМР и програми за трансгранично сътрудничество), горепосочените предпоставки следва да се осигурят в идните години за целите на гладка реализация.

Отчитайки предвидения дял на финансирането по линия на Кохезионната политика на ЕС за страната за периода 2021–2027 г. за финансиране на интегрирани проекти от около 20% (вкл. близо 90% от бюджета на ОПРР 2021–2027 г. плюс 10% от

всяка участваща ОП) и обстоятелството, че **прилагането на този подход изглежда силно експериментално, с оглед много ограничения предходен опит с интегрирани проекти** (което в голяма степен ще представлява „учене в движение“), екипът на Банката е на мнение, че **е вероятно да възникнат значителни рискове, свързани с всички етапи на подготовката и изпълнението на интегрирани проекти, което може да застраши новия териториален подход.**

Рисковете са основно по линия на **амбициозното и широко определение на понятието „интегриран проект“**, възприето от МРРБ и ЦКЗ, изискващо един интегриран проект да се състои от поне три взаимосвързани компонента, финансирани по различни ОП, с едно-единствено споразумение за безвъзмездно финансиране, подписано от водещия партньор за целия интегриран проект. За разработка на „въвеждащия“ механизъм, **екипът на Банката предложи промяна на определението за интегриран проект** в смисъл на проект, при който има **„рамково, споразумение“ (‘umbrella agreement’) между партньори, като обединяващ елемент, вместо едно-единствено споразумение за безвъзмездно финансиране за всички компоненти на интегрирания проект.** Ще бъде необходимо повече от едно „рамково споразумение“ за всеки район от ниво NUTS 2 съобразно нуждите на всеки регион; една община може да участва в повече от едно „рамково споразумение“ и повече от едно споразумение за безвъзмездно финансиране (вж. подробности по-долу).

Ключови елементи от новия „въвеждащ“ механизъм за прилагане на интегрирания подход съгласно предложеното от екипа на Банката са описани по-долу:

1. Споразумение за партньорство („рамково споразумение“)

- Би се подписало между партньорите (и потенциални бенефициери) (не е необходимо за подбора им да има процедура за възлагане на обществена поръчка или друга процедура на състезателни начала);
- Споразумението би определило:

- Общата за партньорството цел (цели) за развитие,
- Конкретни дейности, които всеки партньор следва да предприема за успешното реализиране на целите,
- Времева рамка и график за мерките, и
- Списък проекти за реализация от всеки от партньорите.

2. Проекти, посочени в „рамковото споразумение“:

- Проектите могат да се **финансират по различни ОП**, участващи в новия интегриран подход;
- Проектите се **оценяват съгласно критерии за подбор, специфични за съответната ОП** (освен за оценка на стратегическото регионално значение, извършвана от съответния РСР);
- Проектите биха се оценявали като комплекс или пакет от проекти, които в своята съвкупност и с надлежащата последователност във времето, могат да демонстрират по какъв начин се постигат целите, свързани с развитието;
- **За всеки от проектите биха се подписвали отделни споразумения за безвъзмездно финансиране между партньорите и съответния УО на ОП** (или неговото междинно звено, съобразно системата за изпълнение за ОП), **което намалява и риска при неуспех на един проект да бъдат засегнати значително другите; и**
- **Пълна отговорност на бенефициера за изпълнението на проекта и последствията от това** (без делегиране на отговорности на водещия партньор).

3. Лидер/ръководител на партньорството (водещ партньор):

- Би изпълнявал функции по линия на връзка и комуникация с външния свят и би се явявал основен контрагент за МРРБ и съответния РСР;
- Би наблюдавал изпълнението на „рамковото споразумение“ и всеки пакет проекти по него, съгласно условията на общото споразумение за партньорство, и

- Би подпомагал изграждането на контакти между партньорите и обмяна на знания.
4. МРРБ (различни роли в зависимост от мярката по ПО 2) би могло да е отговорно за:
- **Ускорена координация с УО на съответните ОП** за гарантиране на гладко изпълнение на интегрирани проекти, без обаче да е необходимо МРРБ (или друго ведомство) да изпълнява функцията на Междинно звено, тъй като УО по ОП биха запазили своите компетенции за оценяване на проекти и подписване на договори;
  - Оценяване и подписване на договори по проекти, финансирани от ОПРР 2021–2027 г.;
  - Изграждане на капацитет на регионално/местно ниво;
  - Събиране и разпространение на добри практики за насърчаване и фасилитиране на изпълнението на интегрирани проекти;
  - **Комплекс от текущи проекти** за интегрирани проекти;
  - Практически ангажирано наблюдение на индикативни емблематични интегрирани проекти (ако има такива);
  - Практически ангажирана подкрепа при подготовката и изпълнението на интегрирани проекти в маргинализирани райони;
  - Наблюдение на напредъка при изпълнението на интегрирания териториален подход общо за оперативните програми.
5. **Управляващи органи на съответните ОП:**
- Отговарят за създаването и поддържането на **механизъм за ускорено оценяване и подписване на договори по проекти съгласно интегрирания подход** (процедури за предложението на текуща база по териториалната техническа помощ от съответните секторни ОП);
  - Предоставяне на **текуща база на експертно управление** по комплекса актуални проекти на МРРБ в помощ на потенциални бенефициери;
- Тясно взаимодействие с МРРБ за осигуряване на гладко изпълнение на интегрирания подход.
6. **РСР** (биха имали всички нови роли съгласно първоначално предвижданото от МРРБ, но без предварителен подбор на проекти):
- Организиране на обществени консултации/обсъждания за интегрирани проекти;
  - Оценяване на стратегическата важност на проектните предложения спрямо целите за регионалното развитие и определяне на списък по приоритетност на проектни предложения съгласно тези критерии;
  - Идентифициране на потенциални интегрирани проекти и партньори, изграждане на мрежи;
  - Фасилитиране на изготвянето на „рамкови споразумения“.
7. **ЦКЗ**
- Политически надзор за осигуряване на изпълнението на интегрирания подход общо за оперативните програми.
- Предложеният алтернативен механизъм беше предназначен да даде възможност на всички заинтересовани страни — на централно, местно, областно и регионално ниво, достатъчно **възможност за тестване, учене, изграждане на капацитет, усвояване и прецизиране (ако е необходимо) във връзка с интегрирания подход**. Този „въвеждащ“ процес би довел до **установяване на изпитана рамка за прилагане**, която в идните години би обусловила реализирането на ползите, свързани с развитие, от интегрирания подход на територията на страната.
- Отзиви от МРРБ по горното предложение**
- Екипът на Банката обсъди с МРРБ горното предложение и МРРБ поясни за екипа на Банката следните въпроси:
- ОПРР е изцяло подкрепя съществуващия подход, който е разработен и

предвижда делегиране на планираните функции и роли на РСР за демонстриране на подхода и изграждане на капацитет за регионалното ниво, което е техен основен приоритет.

- Други Управляващи органи ще започнат процеса за присъединяване към новия териториален подход и ще е необходимо да бъдат допълнително убеждавани да привличат РСР в процеса на предварителен подбор.
- Централното правителство е провело своя преглед и е решило на този етап да не се създават нови институции, структури или междинни звена, така че намерението е да се процедира с Вариант 1 за устройство на РСР. Процедурата по изменение на ЗРР, съответствие със Сценарий 1 ще стартира с предоставянето на проектоизмененията на ЗРР през октомври 2019 г. за фазата на обществено обсъждане.
- Приоритетът с оглед бъдещите действия ще е насочване към вътрешните правила за РСР и укрепване на техния капацитет за предварителен подбор и обществени консултации.
- УО ще могат да делегират функции на РСР въз основа на своята оценка на капацитета, който ще се развие в РСР, както и чрез демонстрацията на този придобит капацитет. и.
- УО ще разполагат с предвидени средства (алокация) за регионалния аспект от съответните ОП, но по никакъв начин няма да са задължени да делегират свои компетенции на РСР, а по-скоро следва да бъдат убедени за ползите, въз основа на плановете за увеличен капацитет на регионалното ниво.

Структура на ОПРР 2021 – 2027 г. – независим преглед и варианти за разглеждане

МРРБ е предложило бъдеща структура на ОПРР, състоящата се от две приоритетни оси (ПО):

- **по 1**, посветена на **Интегрирано градско развитие**, с 8–10 големи града в България, които са допустими за финансиране (6% от средствата, предвидени за ОП). Това би се финансирало единствено по ОПРР; и
- **по 2**, посветена на **Новия териториален подход за регионално развитие**, която да финансира съответните компоненти на интегрираните проекти (Интегрирани проекти), като всички български общини ще са допустими за финансиране (приложими са някои ограничения за общини, подкрепяни по ПО 1). ПО ще се финансира с 94% от средствата по ОПРР плюс 10% от всяка от останалите ОП,⁷ с изключение на ОП „Транспорт“ и ОП за храни и/или основно материално подпомагане (общо близо 2,8 млн. евро)⁸.

На този етап не се предвиждат конкретни мерки или подмерки в рамките на предложената структура на ОПРР за позволяване на максимална гъвкавост, което по принцип е разбираем и рационален подход.

Обща оценка

Екипът на Банката приветства обхвата на интервенциите, предвиждан в рамките на предложената структура на ОПРР, което е

7. Съгласно Регламента с общоприложими разпоредби (СОМ (2018) 375 оконч.) – Член 106 (май 2018 г.).

8. Съгласно разчети, средствата (от европейски фондове и национално съфинансиране), които се планират за усвояване съгласно новия регионален подход, възлизат на близо 2,8 млрд. евро: 1,9 млрд. евро (94% от ОП „Регионално развитие“) и 0,9 млрд. евро (10% от другите оперативни програми, с изключение на ОП „Транспорт“ и ОП за храни и/или основно материално подпомагане; Програмата за развитие на селските райони, бивайки извън обхвата на решението на МС от юни 2019 г., не е включена). Това представлява над 20% от общия бюджет на всички програми за страната, съфинансирани от ЕС по целта, свързана с инвестиции в работни места и растеж за програмния период 2021–2027 г.

знак от страна на МРРБ за ангажимент да консолидира критична маса от финансови средства за подкрепа на изпълнението на предложението нов териториален подход, като генералната цел е справяне с регионалното неравенство. Следва да се посочи, че предложената структура на ОП е съществено различна от ОПРР 2014–2020 г., която се състои от седем ПО, предоставящи широк, но едновременно с това ясно определен обхват за финансиране за избрани видове инвестиции и общини.

Конкретно във връзка с предложената ПО 2, екипът на Банката отчита предимствата на концентрирания и видимо много гъвкав подход, възприет от МРРБ (предвид схемата за средства в един голям общ недиференциран бюджет, в оригинала 'one big basket', бел. прев.). Екипът обаче би желал да насочи вниманието върху някои рискове, които произтичат от това. Рисковете са многопосочни — те засягат заинтересовани страни (бенефициери и УО на ОП) и процеси (подписването на грантови споразумения и изпълнението, вкл. нормите на усвояване), както и изгледите за постигане на по-широките цели за развитието в областта на регионалната политика. Екипът на банката е формулирал някои ключови предложения, които да се разгледат, с оглед основните рискове, обобщени по-долу.

Основни рискове, свързани с проекта на структура на ОПРР 2021 – 2027 г.

Рискове за УО на ОПРР:

8. **Отсъствие на целенасочен подход към специфични територии** (съгласно препоръките на ЕК в Приложение D от Доклада за България за 2019 г.), което би могло да доведе до небалансирано развитие на регионално ниво и влошаване на социално-икономическото положение на територии, които са в неравностойно положение, маргинализирани или изоставани.
9. **Ниски нива на усвояване** — забавеното използване на средства (което би могло да се очаква поради сложността и неизпитания характер на новия регионален подход, основан на интегрирани проекти) ще повлияе отрицателно усвояването на средства по ОП; този риск е особено сериозен поради значителния дял на бюджета на ОПРР (около 94%), предназначен за ПО 2.
10. **Ограничена вътрешна гъвкавост в рамките на ОП** — докато привидно дава гъвкавост, подходът спрямо ПО всъщност намалява възможността за извършване на вътрешен трансфер/трансфери в случай на незадоволителни нива на усвояване по ПО 2. Трансферите ще са ограничени само между две ПО.
11. **Ограничена възможност за наблюдение и оценка на напредъка по постигането на целите за развитието в избрани видове територии** поради нецелевия характер на ПО 2 и в резултат на това ограничена възможност за извършване на необходими промени в политиката или корекции.
12. **Неравностойна конкуренция между възможностите за финансиране за сметка на ОПРР.** На този етап не е ясно какъв вид мерки ще се финансират от други ОП по териториалния подход. Ако те са същите като мерките, които ОП ще продължат да финансират сами (извън териториалния подход) и/или няма да има „ускорена процедура“ за споразумения за безвъзмездно финансиране за тези мерки по предложените „интегрирани проекти“, може да са ограничени стимулите за бенефициери да подготвят и подават такива проекти, за което трябва да преминават през сложната процедура по създаване на партньорство и подготовка на проекти.
13. **Необходимост за повишаване на капацитета на УО за фасилитиране на процесите по идентифициране на проекти и създаване на партньорства** — това би натоварило повече служителите на УО, особено териториалните подразделения, които ще трябва активно да участват в прилагането на новия подход. Осигуряването на

човешки ресурси и капацитет следва да е добре управлявано, за да се избегне застрашаване на процеса на приключване на ОПРР 2014–2020 г. и стартирането на следващата ОПРР 2021–2027 г.

Основни рискове за потенциалните бенефициери (заинтересовани страни на местно, областно и регионално ниво):

1. **Неравностойна конкуренция, възпрепятстваща справедлив достъп до европейско финансиране за потенциални бенефициери**, което евентуално може да ги откаже от кандидатстване (напр. интегриран проект, воден от голяма община е по-вероятно да е в позиция да кандидатства за финансиране и да получи такова за разлика от формация на по-малки, маргинализирани общности с ограничен капацитет и опит).
2. **Ограничен интерес от страна на потенциални бенефициери**, тъй като при подхода на един общ недиференциран бюджет те няма да видят мерки, предназначени специално за тях, което може да разтълкуват като сигнал „за нас няма нищо“ и което да се задълбочи заради отсъствието на конкретни мерки за подкрепа за по-необлагодетелствани общини.
3. **Отсъствие на възможност за доосигуряване на оставаща инфраструктура по места, в които такава е необходима**, особено за онези общини, които поради формални ограничения (т.е. „бели петна“) не са могли да се възползват от инвестиции с европейско финансиране по ОПРР 2014–2020 г.

Възможни варианти за реструктуриране на ОПРР 2021 – 2027 г., които биха могли да бъдат обмислени

Отчитайки горепосочените рискове, екипът на Банката предлага да се разгледат редица варианти, които биха могли да доведат евентуално до реструктуриране на ОПРР 2021–2027 г. за неутрализиране и

намаляване на изведените рискове и добавяне на повече стойност към предвидения обхват за интервенции. Тези варианти биха могли да бъдат разгледани поотделно или в своята цялост от УО, в процеса на неговата по-нататъшна разработка на този подход.

Възможни варианти за структуриране на ОП за разглеждане:

1. **Въвеждане на конкретни мерки по по 2, насочени към различни видове територии** (напр. подрегионални центрове на растеж, надобщински райони, маргинализирани райони) за ефективно промотиране на новия интегриран подход, по-тясно съобразено със спецификите на различните територии в страната.
2. **Насочване на внимание към някои проблеми от системен характер**, свързани с процеса на предоставяне на социални услуги и управление на активи (експлоатация и поддръжка на съществуващи активи и услуги) на местно ниво, предвид реалността на демографска криза чрез целенасочени мерки;
3. **Предоставяне на МРРБ на гъвкавост да тества нови инструменти** по специално насочена мярка;
4. **Систематично подхождане към проблема с ограничена наличност на социално-икономически показатели** за целите на изготвяне и прилагане на политики, основани на доказателства на общинско ниво по специално насочена мярка;
5. **Подкрепа за изготвяне на териториални стратегии за функционални области и интегрирани проекти** по специално насочена мярка;
6. **Мерки за значително изграждане на капацитет и за потребностите във връзка със създаването на мрежи за местни заинтересовани страни**, с решаващо значение за ефективно прилагане на новия териториален подход по специално насочена мярка.

Решението по структурата на ОПРР 2021–2027 г. ще бъде тясно последвано от стратегически **подбор на типове проекти, които биха били допустими за финансиране** по съответните мерки. Определянето на посоченото би способствало:

- Задаването на **тематичния обхват** и, впоследствие, подбора на **съответните цели на политиките**, подкрепяни по ОПРР 2021–2027 г. (възможно е да е необходимо разширяване от едва две цели на политиките, предвиждани в момента от МРРБ, в частност 2 и 5);
- Прецизно определяне на **демаркацията между оперативните програми** за ефективна подкрепа на новия териториален подход чрез допълващи интервенции с потенциал за създаване на синергии в областта на развитието;
- Насърчаване на потенциални бенефициери да започнат подготовка и кандидатстване за финансиране по конкретни проектни предложения, с въведена **ясна рамка**, даваща отговор на въпросите, повдигнати от общините относно мястото им в процеса на програмиране на средства;
- **По-прецизно наблюдение на напредъка** по изпълнението на ОП поради по-целенасочения характер на рамката.

Отзиви от МРРБ по горния преглед

Въз основа на дискусия с МРРБ по горните препоръки, същото представи разяснения, както следва:

- Според МРРБ е прекалено рано да се обсъждат подробности по структурата на оперативната програма и е необходимо първо да се зададе регионалният аспект, преди определяне на структурата на оперативната програма и на рисковете, свързани с нея.
- Вниманието следва да е върху регионалният модел, който е по-важен на този етап от разработването на програмата.

- МРРБ обаче ще прегледа и коментира изведените рискове за участието на РСР, но на този етап не ще ги визири във връзка с програмата.
- МРРБ не планира друг вид разделение или подмерки освен регионалните общи бюджети по ПО 2 на този етап, но не изключва други диференциации — например за София или за планински райони.
- МРРБ информира, че демаркацията между повечето ОП се разбира добре, въз основа на действащата програма, вкл. за социалния сектор, образованието, транспорта, конкурентоспособността, околната среда и пр. Единствено демаркациите между програмите за градско развитие и за селските райони следва да се потвърдят.

Насоки за бенефициенти по ИП — независим преглед и препоръки относно бъдещи стъпки

Насоките ще представляват важен елемент от рамката за прилагане на новия териториален подход, предвиждан за годините 2021–2027 г. и, както беше доказано от резултатите от стратегическите консултации, са силно необходими на бъдещите бенефициери на ИП. С изготвянето на първия проект на насоките МРРБ отчита важноста на указанията за интегрирани проекти като полезен инструмент за местните заинтересованите страни и екипът на СБ приветства това положително развитие и отбелязва, че то изяснява някои главни въпроси.

Изготвянето на окончателния вариант на общи насоки за интегрирани проекти е нужно да се предхожда от редица решения от стратегическо, институционално и техническо естество. Също е важно да се отбележи, че насоките за ИП следва да се изготвят по начин, осигуряващ еднородно прилагане на хоризонтален подход към интегрирани проекти за съответните УО за програмен период 2021–2027 г. Поради това

екипът на СБ възприема проекта на насоки като дейност в процес на разработка, предвид че МРРБ продължава разписването на указанията за ИП с разгръщането на процеса, за да могат същите прецизно да отразяват окончателните заключения по реализацията на новия териториален подход.

Структура и логика на Общите насоки

Препоръчва се за следващия вариант на документа структурата да е така съобразена, че да е по-полезна за потенциални бенефициери за разбирането на предложения подход. В този смисъл се предлага да се стъпи върху хронологичните етапи на процеса на изготвяне на ИП с описание на съответните изисквания и ресурси. Тези етапи са: идентифициране на проектна идея/концепция; създаване на партньорство; обществени консултации; подбор на проекти и решение от страна на РСР; подробно оценяване и подписване на договор от страна на управляващите органи; изпълнение от страна на партньорите (това е особено важно, тъй като е възможно да възникнат редица проблематични въпроси, веднъж след като се подпишат договорите по ИП и е стартирало изпълнението) и отчитане и верификация.

Насоките следва да предоставят практически съвети за потенциалните бенефициери за начина, по който да преминават от един етап на друг, както и справочна информация за предлаганата подкрепа (вкл. Техническа помощ/комплекс от текущи проекти/ и пр). Указанията за ИП също така следва да избягват двусмислени или неясни твърдения, които да позволяват различни тълкувания и евентуално да подвеждат.

Обосновка и конкретика

Би било полезно да се даде обосновка или да се посочи целта на някои от зададените решения (т.е. брой партньори, компоненти).

Следващият вариант в идеалния случай

би следвало да дава информация за:

1. Приблизителния брой ИП за разглеждане за всеки район от ниво NUTS 2;
2. (индикативни) общи предвидени бюджети по региони;
3. Индикативни бюджети на ИП (минимален и максимален размер на финансиране);
4. Индикативен списък проекти (в случай че се предвижда);
5. Планове за процедури на състезателни начала (в случай че се предвиждат), и
6. Набор от текущи/актуални проекти.

Необходимо е ясно определение на ИП, тъй като фигуриращото в проектонасоките не е изчерпателно и недвусмислено. Примерите за полезни, но една по-прецизирана дефиниция би била от целесъобразна.

Споразумения за партньорство

Следва да има по-ясна информация за очакванията на ключови заинтересовани страни и евентуално в синтезиран вид видовете информация, която ще съставлява споразуменията за партньорство (не самото споразумение). По партньорствата — следва да има повече информация как ще се фасилитира и управлява този аспект, дали трима партньори е максимален или минимален брой, обхват на гъвкавостта на споразумението за партньорство, за да се позволява например разширяването му с нови партньори.

Подготовка и изпълнение на проекти

Насоките следва да дават изчерпателна информация за подготвителния етап на разработване на интегрирани проекти и неговото финансиране, както и схемите/инструментите на комплекса текущи/актуални проекти (ако се предвижда такъв). Би било целесъобразно като пример да се даде в приложение пилотния проект за района на Родопите, подготвен през лятото на 2019 г., когато се финализира.

Отношения с други източници на финансиране

Отношенията с други операции или регулярна дейност на ОП, предоставящи 10% за финансирането за новия подход следва да се изяснят. Може да е нужна и информация по конкретни казуси, като например подкрепа за проекти на принципа на публично-частно партньорство, комбинация от грантова подкрепа и подкрепа по финансови инструменти, аспекти, свързани с държавна помощ и пр.

Предложения за следващи стъпки

Екипът на съ препоръча:

1. Създаване на съвместна група за изготвяне на указания за интегрирани проекти, състояща се от представители на съответните УО, свързани с прилагането на новия териториален подход (координирана от МРРБ);
2. Обществено допитване (напр. на интернет страницата на МРРБ) за идентифициране на потенциални идеи за интегрирани проекти в цялата страна;
3. Привличане на местни заинтересовани страни на извадков принцип (потенциални бенефициери и партньори) при разработването и прегледа на проектнонасоките, за да се гарантира тяхната яснота, изчерпателност и комплексност; и
4. Преглед на насоки за интегрирани проекти (съгласно подход ИТИ, ВОМР, трансгранично сътрудничество и пр.) от избрани страни от ЕС за извеждане на добри практики, които биха могли да залегнат в указанията за интегрирани проекти.

Отзиви от МРРБ

МРРБ предостави следните коментари на екипа на Банката по горните препоръки и въпроси, представени от него:

- Насоките за интегрирани проекти ще дават повече гъвкавост, като партньорства могат да се разгръщат въз основа на секторна и/или териториална интеграция, с ограничения за броя партньори.
- Ще има изискване за минимален брой партньори, трима, като един от партньорите е икономически партньор/фирма.
- Няма да има ограничения за обхвата на проектите или партньорствата.
- Вероятно ще има 1–2 стратегически проекта за регион, което ще се определя от горе-надолу. Всички други проекти ще се развиват на принципа „отдолу-нагоре“.
- Не е ясно колко (интегрирани) проекта общо ще се изпълняват в периода 2021–27 г. Допускането на МРРБ е, че ще са около една трета до една втора от броя за сегашния програмен период, което е близо 600.
- Всеки регион ще е с общ предвиден регионален бюджет, като в момента се разработва методика за териториално разпределяне на средствата. Други УО могат да изготвят индивидуални общи регионални бюджети, ако желаят.

Модел на устройството на РСР – независим преглед

Прегледът по-долу е предварителен, с оглед все още предстоящото детайлизиране на информацията относно по-широката рамка, в която ще функционират РСР, техните правомощия, конкретни роли и задължения във връзка с управлението на РСР, очаквания характер и обхват на интегрирани проекти и разделението на задълженията между РСР и УО, наред с други въпроси. Също така, информацията, предоставена за всички елементи на устройството и звената се различава и в някои случаи не е пълна. Важно е да се подчертае, че структурата на РСР следва да е както съобразно процесите, така и

съобразно функциите, предвиждани за реорганизираните РСР.

Оценката, обществените консултации и фасилитирането на подготовката и изпълнението на интегрирани проекти ще съставлява гръбнака на най-съществените дейности на РСР. **Очакваният брой и размер** (като финансиране, сложност, брой партньори и пр.) на интегрираните проекти във всеки регион, както и **методът за подбора** им (индикативни проекти или процедури за предложения на състезателни начала) ще окажат влияние върху **обеа работа** за РСР, което следва да се отчете в тяхното **устройство, административен капацитет и вътрешни правила и процедури за дейността**. Продължаващото изготвяне на насоки за интегрирани проекти за потенциални бенефициери от страна на МРРБ ще осветли повече горепосочените аспекти, които на свой ред ще позволят по-задълбочен преглед на предложената организация на РСР и формулирането на по-конкретни препоръки от екипа на Банката.

Основни изводи от прегледа на примерната структура на РСР:

- В сегашната структура изглежда се търси **представителност** на различни мнения и интереси, въпреки че следва да се насърчава участие на политически представители без право на глас;
- Съставът и правилата за дейността на РСР следва да насърчават **консенсус** (нечетен брой членове с право на глас), **отчетност** (процедура за избор и право на глас на председателя, приемственост на заместник-председателя, номиниране и избор на представителите, в частност на гражданското общество) и **управленска ефективност** (диференцирани прагове за мнозинство)
- Биха могли да възникват **конфликти на интереси** между различните области на правомощия на управленския състав и звената за оценяване на проекти, както и в рамките на самите състави/звена, като следва да има надлежни механизми за предотвратяване на този риск

- **Предложените звена за медиация и за обществени консултации следва да се слеят** и да участват в изготвянето на проекти (тъй като създаването на партньорства е ключово за подготовка на комплекс от текущи/актуални проекти)
- От полза за РСР може да е постоянен административен орган с офиси, стабилно управление (**контрол и надзор**), **ясно зададени функции, надлежни законови правомощия, достатъчен капацитет и осигурен бюджет за дейността** (съобразно сложността и очаквания обем интегрирани проекти и произтичащите потребности за координация и комуникация); **оп „Добро управление“ 2021–2027 г.** би могла да се ползва като възможен източник на финансиране, наред с национални ресурси
- Следва да се предприеме цялостна **оценка на съществуващия капацитет** на общинско и регионално ниво (този аспект е бил извън обхвата на съответната пилотна дейност на ОИСР във връзка с изграждането на административен капацитет) за изготвяне на планове за изграждане на капацитет; от съществено значение е да се изгради както вътрешно-ведомствен капацитет, така и външен с оглед функционирането на РСР като центрове на знание.

Поради това екипът на Банката предлага следните препоръчителни бъдещи стъпки, с които да се гарантира, че устройството на РСР надлежно отразява техните нови роли и задачи като част от по-широката рамка за прилагане за програмен период 2021–2027 г.:

1. **Ясно определяне на ключови процеси**, свързани с разработването, оценяването, консултациите и подбора на интегрирани проекти **на регионално ниво**, процедурата по подбор на проекти **на национално ниво**, в която РСР ще участват активно, както и във **вътрешен план за РСР** (отношения между управленски състав и експертен състав); това откроява значението на вътрешните и външните **канални за координация и/или комуникация**, както и процедурите за

- взимане на решения (първоначално нагледно представяне на процесите е дадено за преглед в настоящия доклад);
2. В Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) и/или Постановление на МС (ПМС) № 162 от 05.07.2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове следва да се разпишат и включат ясно и недвусмислено **формулирани правила за дейността** на ниво РСР (вкл. правила за координация между регионално ниво и ниво на програмиране на ОП);
  3. **Определяне на функциите и задълженията на РСР**, които да се упражняват съгласно идентифицираните процеси;
  4. **Определяне на ресурсите** (човешки и финансови), необходими за ефективно изпълнение на функции и задължения, както и прозрачни указания за процедурата за подбор за експертите;
  5. Въз основа на горните констатации, **разработване на модел за надлежно устройство на РСР**, способно ефективно да изпълнява зададените функции и задължения и **определяне на необходимия административен капацитет**.
- предварителен подбор на такива предложения за финансиране, както и да повишават информираността на широката общественост за планираните интервенции.
- Проектът на устройство на РСР, предложен от МРРБ стъпва на **Сценарий 1**, предвид участието на МРРБ на първия етап на подбор на проекти. Тъй като това се различава от **варианта, предпочитан от заинтересованите страни при консултацията (болшинството от които избраха Сценарий 2)**, би било полезно, с оглед прозрачност, да се обясни **обосновката на това решение и да се посочи пътната карта за по-дългосрочен времеви план за РСР, спрямо сценарии 2, 3 или 4**. Също така би било целесъобразно изготвянето на кратък **документ**, в който се определят основните аспекти на функциите и съставът на РСР за избрания вариант. Полезно би било да се посочи как РСР биха работили по-добре за решаване на въпроса с изоставащите региони/общини.
- Една от главните констатации на стратегическите консултации беше, че процесът за подготовка на интегрирани проекти би изисквал **ясни ръководство и правомощия**, като в същото време се гарантира надлежното отчитане на **мненията и интересите на различните заинтересовани страни**. Според настоящия преглед е възможно в предложената структура на РСР в сегашния си вид да има преглед на второто спрямо първото.

Стратегическият избор на вариант за РСР и евентуалните следствия за тяхното устройство

Предвидената от МРРБ роля за РСР с оглед новия териториален подход за периода 2021–2027 г. е **ключова**. Планирано е РСР да укрепят териториалното измерение на интервенциите за развитие, съфинансирани от европейски фондове по линия на Кохезионната политика, да подпомагат потенциални бенефициери при създаване на партньорства, способни да изпълняват интегрирани проекти, да оценяват проектни предложения съгласно определени критерии, вкл. свързаните с важността за развитието на региона и да извършва

Управление, гласуване и състав на РСР

Предоставянето на право на глас на представителите от местно и регионално ниво ще спомогне за укрепване на регионалната перспектива и за постигане на дългосрочната цел, а именно утвърждаването на РСР като ефективен фактор в определянето на регионалната политика. Това налага **политическо представителство** на общините и областите в управленското ниво на РСР. Предвид че равнопоставеното участие беше посочено като важен аспект при консултацията, новата институционална организация и правила

за дейността на РСР следва да насърчават усилия за постигане на **консенсус сред членовете на РСР**. По-голямо разясняване на ролята на различните състави на РСР, освен правата за гласуване, би било полезно, например за **отчетността** на председателя (т.е. докладване/отчитане).

Няколко въпроса стоят във връзка с номинирането на представители и гласуването:

- Изглежда, че се предвижда РСР да се състоят от 20 представители на принципа „един член — един глас”. Препоръчва се обаче **броят на членовете с право на глас да е нечетен**.
- Важно е и да се поясни какво ще е **правилото за мнозинство за приемане на решения** и, ако е възможно, да се диференцират прагове на мнозинство за различни видове решения, приемани от РСР и за гарантиране на надлежното едновременно представяне на различни интереси (включително евентуални правила за лично присъствие на членовете на РСР за взимането на определени решения и/или за излъчването на заместници).
- Не е ясно дали председателят се избира сред членовете на съвета и от кого се **избира** (членовете на РСР, гражданите, представителите на законово определени субекти и пр.). Ясно е, че заместник-председателят се избира от членовете на РСР. За **приемственост и предвидимост** на

дейността на РСР би могло да се постанови позицията заместник-председател да се поема съответно от заемалия дотогава позицията „председател“ или бъдещия такъв (избиран една година преди началото на мандата), което е често срещана практика при колективните органи.

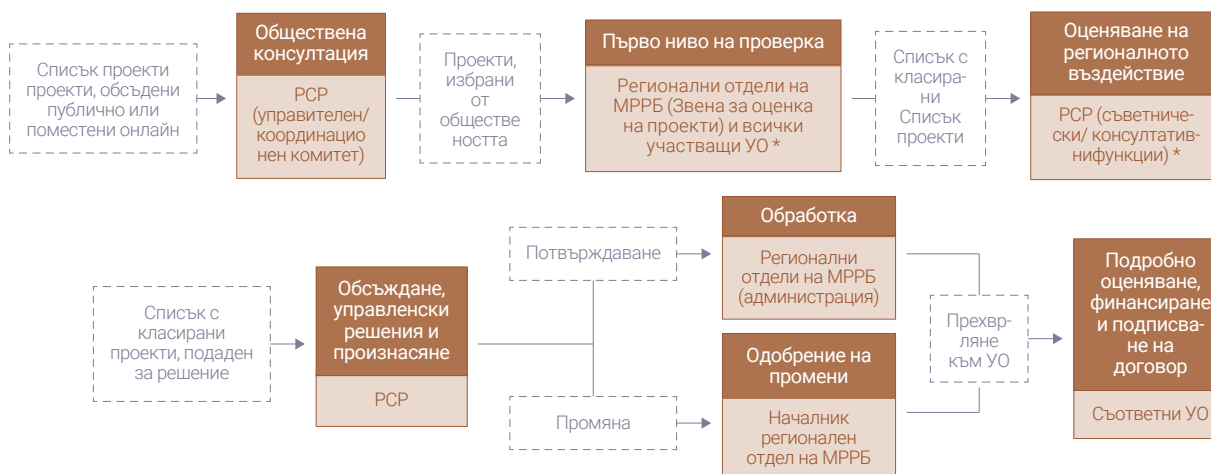
- Би било полезно да се посочи обосновката на лишаването от **право на глас на председателя** на РСР;
- Следва да се пояснят процедурите за номиниране на представители на НПО, местни фирми и научно-изследователски среди, както и процедурата за избор на всички представители и продължителността на мандата им.

Управленски процес/процес на взимане на решения

Във връзка с **веригата на взимане на решения и подотчетност** от полза биха били допълнително разясняване и разработване на предложеното устройство на РСР, тъй като съществено важно е осигуряването на ефективни работни процеси и укрепване на легитимността на решенията на РСР.

Следва графично представяне на **схема за процесите за взимане на решения**, свързани с оценяването и подбор на проекти при сценарии за РСР 1 и 2.1.

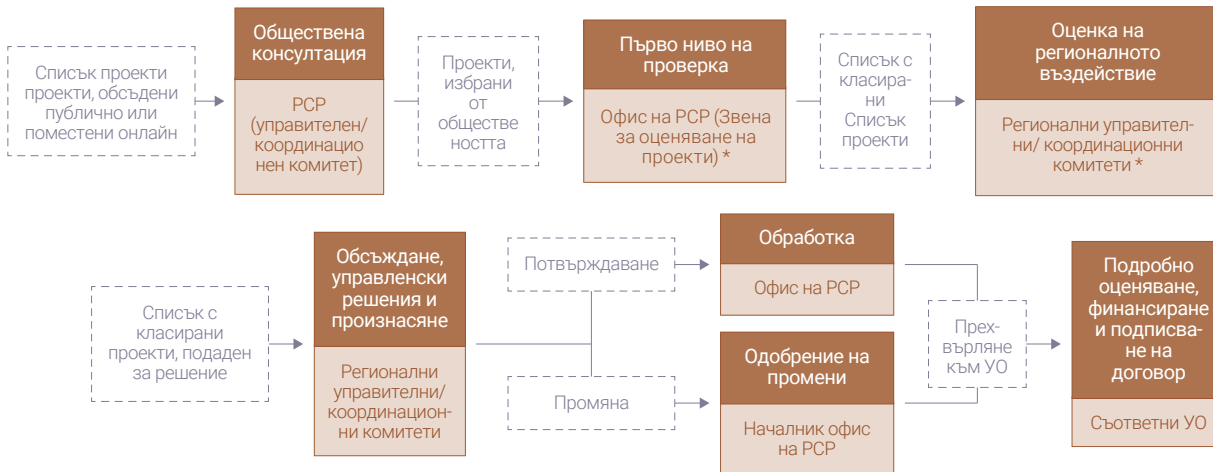
ФИГУРА 4.2 Процес на взимане на решения при Сценарий 1 за РСР

* Следва да се вземе предвид, че проверката на първо ниво и оценката на регионалното въздействие може да се извършват на едно място от едно звено.

ФИГУРА 4.3 Процес на взимане на решения при Сценарий 2.1. за РСР

* Следва да се вземе предвид, че проверката на първо ниво и оценката на регионалното въздействие може да се извършват на едно място от едно звено.

Следва и да се поясни какви **критерии** ще се прилагат **при стратегическата оценка на регионалното въздействие**, кой ще приема тези критерии и на кое ниво (управленско или експертно) ще се извършва стратегическата оценка. Важно е и да се изяснят и връзките между стратегическата оценка на регионалното въздействие и проверките за допустимост на проектите. Това е от особено значение, тъй като в целия ход на консултациите заинтересовани страни изразяваха загриженост относно потенциалния **конфликт на интереси между изготвянето и оценяването на проекти** (т.е. неясното разделение на функциите между управленско и експертно ниво).

Решаването на евентуален конфликт на интереси ще бъде едно от най-трудните предизвикателства. Предвиждането на мерки за неговото предотвратяване е съществена предпоставка за гарантиране на ефективно участие на РСР в оценяването на интегрирани проекти и за приемане на техните решения. Тези конфликти биха могли да възникнат например между: (i) представителните и изпълнителните функции на управленско ниво в РСР (т.е. членове на управленския състав на РСР, явяващи се кандидатстващи/бенефициери по интегрирани проекти); (ii) изпълнителните функции в управленския състав и оценяването на проекти в експертния състав (напр. подчиненост); и (iii) различните звена в експертния състав (промоция на проекти/предоставяне

на съвети, обществена консултация и оценяване на проекти).

Неутрализирането или свеждането до минимум на риска би наложило разработването на ясни и недвусмислени правила за дейността на нивата/съставите и звената на РСР, с прозрачно разделение на функциите и конкретни регламенти и процедури за оценяване на интегрирани проекти. Те биха залегнали в Закона за управление на средствата от ЕСИФ и/или Постановление № 162 от 2016 г. на МС за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от ЕСИФ.

Координация, административен капацитет и финансиране на РСР

За ефективно функциониране съгласно своите нови роли, РСР следва да станат жизненоважен елемент от рамката за прилагане в областта на Кохезионната политика на ЕС в страната. За целта изпълнението на техните **нови роли следва да е надлежно координирано и синхронизирано**, тъй като те ще следва да работят при съгласуваност с многобройни партньори на различни ниво, за гарантиране на оптимален и безпроблемен процес на прилагане.

Както беше посочвано по време на стратегическите консултации, налице са очакванията РСР да е **постоянен административен**

орган, с офиси, стабилно ръководство, ясно определени функции и надлежни законови правомощия, достатъчен капацитет и специално предвиден бюджет за осигуряване на ежедневното си функциониране. Това съответства на дългосрочната цел за институционализиране на РСР, но в проекта за устройство на РСР не е ясно застъпено (тъй като е въз основа на избора на Сценарий 1).

Обхватът на финансиране на РСР и необходимите човешки ресурси следва да отговарят на очаквания брой и обем на интегрираните проекти, за ефективна поддръжка на функционирането на РСР. Предложеният **разпръснат подход за финансирането** в краткосрочен план (проектодокументът посочва два източника на финансиране: „Оперативна програма за електронно управление 2021–2027 г.“ и Техническа помощ по съответните ОП 2021–2027 г.) **би могъл да породи рискове** за функционирането на експертния състав на РСР, да повлияе неблагоприятно върху навременното и ефективно оценяване на проектните предложения и да доведе до допълнителна административна тежест под формата на нужда да се ползват средства от различни източници. За експертния състав една възможност би била **обезпечаването на цялото финансиране от ОП „Добро управление 2021–2027 г.“ по обособена (под)мярка/мерки, с което да се гарантира хоризонтален подход към финансирането, въз основа на общ набор от правила, приложими за всички РСР.**

Не е ясно дали звената на РСР за медиация, обществени консултации и предварителен подбор ще са **административни звена** към Областните информационни центрове на регионалните отдели на МРРБ, без възлагането на тези функции на съответните им специализирани за целта подзвена. Това налага допълнително пояснение, преди да бъде коментирано.

С оглед констатациите от стратегическите консултации, **съществуващият административен капацитет** на Секретариата на РСР (Регионалните отдели на ГД СППРР на МРРБ) може да бъде квалифициран като **ограничен** (което е и една от

констатациите от пилотната дейност на ОИСР във връзка с укрепване на административния капацитет с оглед членство на страната в организацията). В момента двама експерти във всеки от Регионалните отдели на МРРБ си поделят отговорността за Секретариата на РСР, но към момента не разполагат с (исторически) опит в областта на оценяването и подбора на проекти или този опит е ограничен.

Необходима е яснота и по начина за осигуряване и мобилизиране на **специализирана експертност в различни сектори** за подкрепа на работата на РСР и относно ползването на общинския капацитет (по какъв метод и кой капацитет) за съдействие на Звеното за предварителен подбор към РСР. Би било целесъобразно провеждането на **цялостна оценка на наличния капацитет на общинско и регионално ниво** (тъй като това не е обхванато от пилотната дейност на ОИСР, спомената по-рано, като нейният предмет е бил основно капацитетът на централно ниво) и въз основа на съответните констатации **да се изготвят предварителни планове за начините за увеличаване на капацитета в бъдеще и изграждането на вътрешноведомствена експертност, за да се сведе до минимум възлагането на дейности на външни изпълнители.**

За привличане на външни експерти при необходимост се препоръчва съставянето и ползването на **списък експерти, акредитирани от съответния УО** за целите на оценяване на интегрирани проекти (аналогично на съществуващите списъци, поддържани от ЦКЗ). УО биха отговаряли за привличането на експерти и обучаването им по рамката за прилагане на критериите за оценяване на интегрирани проекти. Към националния списък може да има и регионални списъци, за да се гарантира ефективно обединяване и използване на ресурсите на общинско, областно и регионално ниво. Финансирането на тези експерти може да е по линия **на ОП „Добро управление“ 2021–2027 г.** Този подход би **оптимизирал процедурата по набиране на експерти за дейността на РСР, би спомогнал за намаляване на административната тежест за РСР и би осигурил**

контрол на качеството на експертите, както и хоризонтални правила за тяхното обучение и финансиране.

Управленско ниво на РСР

Представеното **разделение между управленски и експертен състав в РСР се приветства**. Предложената организация на управленското ниво обаче не дава отговор на притесненията, споделени при стратегическите консултации, че политически представители от министерства по принцип не участват в дейностите на РСР. Възможност в качеството на **наблюдатели** в РСР са представители на ресорни министерства, МС и други ведомства, които биха могли да допринесат за повишаване на координацията между национално и регионално ниво, но в зависимост от регламентирането на статута „наблюдател“ или други стимули, тъй като те са без право на глас.

Конкретните функции и задължения на управленския състав на РСР следва да са ясно зададени, тъй като не са посочени в предложеното устройство на РСР. Също така е нужна яснота как ще се осигурят **контролните или надзорните механизми, които управленският състав на РСР** би упражнявал спрямо Областните информационни центрове (за медиация и консултация) и Регионалните отдели на МРРБ (за оценяване на проекти), предвид че те са административни звена към различни структури, които по никакъв начин не са подчинени на РСР. В предложеното устройство не са посочени **процедурата по възлагане на задания** на звената към РСР, както и каналите за информация и комуникация, които да се прилагат за оптимизиране и повишаване на ефективността на функционирането на РСР.

Експертен състав на РСР

Звено за предварителен подбор

Възможно е да има необходимост от прецизиране на наименованието и обхвата на задълженията на звеното. Фактически

предварителното оценяване на проекти, споменато в проекта на устройство, не се изисква от ЕК на ниво индивидуални проекти (единствено за оперативни програми, като това може да се измени за Програмен период 2021–2027 г.). Също така се разбира, че звеното ще отговаря за оценяване на проектни предложения (не подбор или предварително оценяване), тъй като при Сценарий 1 проектите ще се подбират от управленския състав на РСР въз основа на резултата от оценката и списък с класирани проекти, изготвен от експертите (въпреки че не е ясно кой ще е с правомощия да взема окончателно решение). Поради това се препоръчва звеното да бъде преименувано на **“Звено за (предварително) оценяване на проекти”**.

Положително развитие е, че сегашната структура като че ли **позволява преход от Сценарий 1 към Сценарий 2**, тъй като това би наложило основно промяна на състава на Звеното за оценяване на проекти.

Следва да се въведат изрични правила за координиране на регионалното програмиране с програмирането на ОП за 2021–2027 г. (т.е. съгласуване на ППЗРР с Постановление № 142 от 2019 г. на МС) и е нужно различните институции да си сътрудничат за осигуряването на единни насоки за програмирането на интегрирани проекти.

Във връзка с вече споменатия проблематичен аспект на потенциален конфликт на интереси, би било предизвикателство постигането на съгласие с всички засегнати УО по състава на Звеното към РСР за предварително оценяване/подбор. Поради това критериите за назначаване на служители в състава на РСР, процедурите за оценяване и подбор на интегрирани проекти, както и йерархическата организация и подотчетността следва да бъдат изяснени.

Звено за медиация към РСР

Процедурата за подготовка на проекти включва взаимозависими дейности по идентифициране на потенциални проектни идеи, фасилитиране на създаването на партньорства по проекти, обществени консултации и подготовка на документацията

за кандидатстване с проект. Необходимо е да се изясни кой ще отговаря за предоставяне на **методически указания** за изпълнението на предвижданите функции за медиация и консултация.

Разбирането е, че Звеното за медиация ще подкрепя създаването на **партньорства** по ИП, което е с много важна роля за съдействието на потенциални заявители с проекти — роля, която многократно беше посочвана при стратегическите консултации. Поради това въпросното звено е ключово за укрепването на подхода от долу-нагоре в новата концепция за териториално развитие. Отзивите от заинтересовани страни бяха недвусмислени относно критичната нужда от **качествен комплекс актуални проекти** и обстоятелството, че заинтересованите страни на местно и регионално ниво биха имали нужда от цялостно подпомагане, за да се подготвят за усвояване на европейски средства, предвид своя ограничен опит с интегрирани проекти.

Приветства се концепцията РСР да изпълняват ролята на **центрове на знание**, в съответствие с предложенията за допълнителни нови функции за РСР, но не е ясно как тази функция би се вписала в структурата на РСР и как ще се обезпечават необходимият за целта значителен експертен капацитет.

Поради това следва да се изяснят и евентуално засилят функциите, капацитетът и правомощията на това звено. От ключово значение е надлежното кадрово обезпечаване на звеното: към служителите от ОИЦ, с техните познания за фондове на ЕС, да се добавят технически експерти, притежаващи квалификация

в различни области, способни да водят дискусии с потенциални партньори и да съдействат във връзка с предлагането на проектна концепция и заявления за кандидатстване. Тази **технически експерти** следва по презумпция да са както служители на звеното, така и външни експерти (**привлечани при необходимост за определени задания**).

Звено за консултации към РСР

Не е напълно ясна **разликата между Звеното за медиация и Звеното за обществени консултации**. Ако първото предимно ще подпомага създаване на партньорства и разработване на проектни идеи, а второто — събиране на отзиви по предварително подбрани такива, би било важно да се посочи на какъв етап (от разработване на проект) ще стартира фазата на консултации и каква би била стъпката, следваща тяхното приключване (напр. дали това би било пряко подаване на документи за кандидатстване от страна на Звеното за оценяване на проекти в РСР към УО на ОПРР за по-нататъшна проверка и евентуално подписване на договор).

Проектоизменения на ЗРР и ППЗРР — независим преглед на възможните последствия в правен аспект

Действащата нормативна уредба на прилагането на регионалната политика в страната се състои от няколко основни документа, както е посочено в таблицата по-долу.

ТАБЛИЦА 4.1 Нормативна уредба на прилагането на регионалната политика в България

Документ	Обхват
Регионално развитие	
Закон за регионалното развитие (ЗРР)	Уреждане на: <ol style="list-style-type: none"> 1. планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението, контролът и оценката по изпълнението на стратегиите, плановете и програмите за провеждане на държавната политика за регионалното развитие, 2. планирането на пространственото развитие на територията на национално и регионално равнище.

Документ	Обхват
Правилник за прилагане на ЗРР, приет с ПМС № 216 от 2008 г.	<p>Подробни правила за:</p> <ol style="list-style-type: none"> изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната стратегия за регионално развитие, на регионалните планове за развитие, на областните стратегии за развитие и на общинските планове за развитие, организацията и дейността на регионалния съвет за развитие и на областния съвет за развитие; наблюдението на изпълнението на регионалните планове за развитие и на общинските планове за развитие
Програмиране и управление на ЕСИФ за програмен период 2014 – 2020 г.	
Закон за управление на средствата от есиф	Урежда националната институционална рамка за управлението на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове Определя реда за предоставяне на финансова подкрепа чрез безвъзмездна финансова помощ; за определяне на изпълнител от бенефициент на безвъзмездна финансова помощ; верифициране и сертифициране на допустимите разходи; извършване на плащанията и на финансовите корекции по оп.
пмс № 79 от 2014 г.	пмс за създаване на комитети за наблюдение на споразумението за партньорство на Република България и на програмите, съфинансирани от есиф, за програмен период 2014 – 2020 г.
пмс № 162 от 2016 г.	пмс за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от есиф за периода 2014 – 2020 г.
пмс № 189 от 2016 г.	пмс за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от есиф, за програмен период 2014 – 2020 г.
пмс № 161 от 2016 г.	пмс за определяне на правила за координация между управляващите органи на Програмата за развитие на селските райони (пср), Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, Оперативна програма „Околна среда“ (опос), Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“, Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ и Програмата за морско дело и рибарство (пмдр) и местните инициативни групи (миг), и местните инициативни рибарски групи (мирг) във връзка с изпълнението на Подхода „Водено от общностите местно развитие“ (вомр) за периода 2014 – 2020 г.
Наредба, приета с пмс № 243 от 2016 г.	Наредба за определяне на условията, реда и механизма за функциониране на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (исун) и за провеждане на производства пред управляващите органи посредством исун
Програмиране на ЕСИФ за програмен период 2021 – 2027 г.	
пмс № 142 от 2019 г.	пмс за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на Европейския съюз за програмния период 2021 – 2027 г.

От правна гледна точка, новият регионален подход за териториално развитие, изготвен от МРРБ, има две основни взаимосвързани предмета:

- i) **Интегрираните проекти ще представяват главния инструментариум**, чрез който ще се реализират интервенциите за регионално развитие, финансирани от ЕСИФ за следващата Многогодишна финансова рамка (МФР) 2021–2027 г.;
- ii) За укрепване на териториалното измерение на интервенциите за регионално развитие, финансирани от ЕСИФ се предвижда **РСР да са с ключова роля при подготовката и оценяването на**

интегрирани проекти (РСР ще повишават осведомеността и ще промотират интегрирания подход сред заинтересованите страни; ще съдействат и помагат на потенциални бенефициери при създаването на партньорства, способни да изпълняват интегрирани проекти; ще информират обществеността в региона за планираните интервенции и ще набират отзиви от същата; ще оценяват проектни предложения по критерии, вкл. тези от стратегическо значение за развитие на региона и ще извършват предварителен подбор за финансиране; ще оказват подкрепа на бенефициерите в целия ход на реализация и (евентуално) ще участват в наблюдението на изпълнението от името на УО на ОП).

Действащата нормативна уредба не съответства напълно (не е в състояние в пълна степен да обезпечи) тези две насоки на политиката и ще е необходимо надлежното изменение.

Законово уреждане на Интегрираните териториални инвестиции

Интегрираните проекти (проектни предложения) в момента се уреждат единствено в Закона за управление на средствата от ЕСИФ и ПМС № 162 от 2016 г. Определението е: „**Интегрирано проектно предложение**» е проектно предложение за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по две и повече оперативни програми, една от които е определена за водеща.“ Освен тази дефиниция интегрираните проекти се споменават само на четири места в Закона за управление на средствата от ЕСИФ, като всичките път са в контекста на подбор на състезателни начала в рамките на процедура за набиране предложения. Законът за управление на средствата от ЕСИФ не дава конкретна регламентация на интегрираните проекти, освен положението, че в подбора на проекти и предоставянето на безвъзмездна финансова помощ за интегрирани проекти участват управляващите органи на финансиращите ОП; на практика законът третира интегрираните проекти като всеки друг вид проектни предложения, кандидатстващи в процедура на състезателни начала.

В момента интегрираните проекти не са уредени в ЗРР и ППЗРР. Не е предвиден и такъв ред в проектите на ЗИДЗРР и ППЗРР, изготвени от МРРВ. Тази силно ограничена нормативна уредба не е достатъчна, предвид важността на интегрираните проекти като основен инструмент, свързан с финансирането на интервенциите за регионално развитие за идната МФР 2021–2027 г., поради което се отчита като **риск за ефективното въвеждане на новия териториален подход.**

Екипът на съ **препоръчва** да се обмисли въвеждането на (i) по-всеобхватно законово определение на интегрираните

проекти, наред с (ii) нормативно уреждане на основните аспекти на интегрираните проекти (напр. структура, тематичен обхват и необходими синергии на отделните компоненти на интегрираните проекти за принос към обща цел за развитието; партньорствата по интегрирани проекти като допустими кандидати и ролята и отговорностите на различните партньори при иницирането и изпълнението на интегрирани проекти; главни етапи на иницирането и изпълнението на интегрирани проекти; рамката на договорните отношения на интегрираните проекти и др.). Екипът на съ вярва, че предвид сложността на интегрираните проекти и относителната липса на опит в областта на интегрирани проекти както от страна на кандидати/бенефициери, така на и уо на ОП, подобна нормативна уредба би улеснила подготовката, изпълнението и управлението на интегрирани проекти. Би било най-целесъобразно тази нормативна уредба да залегне в ППЗРР.

След въвеждане на регламентацията на интегрирани проекти следва да бъдат изменени и Законът за управление на средствата от ЕСИФ и ПМС № 162 от 2016 г., за уреждане на конкретни аспекти на иницирането, кандидатстването, подписването на договори и инструментите/схемите на изпълнение, свързани с интегрирани проекти в контекста на финансиране от ЕСИФ, произтичащи от факта, че тези проекти са по две и повече оперативни програми.

Нормативно уреждане на РСР

Действащата законова уредба в ЗРР и ППЗРР определя следните основни **функции** на РСР (свързани с интервенции за регионално развитие, финансирани по ЕСИФ):

- Осъществяване на регионална координация при изпълнението на оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз, оказващи въздействие върху развитието на района;
- Участие в процеса на наблюдение на изпълнението на оперативните програми чрез определени от него представители

в комитетите за наблюдение на Споразумението за партньорство и на оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз;

- Разглеждане на резултатите и приемане на становища по изпълнението и въздействието на програмите, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз, върху развитието на района.

Вътрешната структура на РСР е в слаба степен уредена от ЗРР и ППЗРР. Вторият акт посочва, че функцията, свързана с „регионална координация“ се осъществява чрез „Регионален координационен комитет“ (РКК), учреден от РСР, като комитетът може да създава свои секторни подкомитети, свързани с въпроси в областта на обществената инфраструктура, конкурентоспособността, развитието на човешките ресурси и опазването на околната среда. РКК се председателства от председателя на РСР, а сред членовете му са представители на РСР в Комитета за наблюдение на Споразумението за партньорство и ОП, представители на УО на ОП и на ЦКЗ и областни управители.

Деятелността на РСР се финансира от бюджетите на администрациите на областните управители, председателстващи РСР през съответната година при таван от 10% от бюджетите на областните администрации.

ЗРР и ППЗРР предвиждат и „**териториални звена за стратегическо планиране и координация на регионалното развитие към МРРБ**“. Тези териториални звена имат следните функции, свързани с дейността на РСР и интервенции с финансиране по ЕСИФ:

- изпълняват функциите на секретариат на съответния регионален съвет за развитие и осъществяват взаимодействие с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на съвета;
- подпомагат дейността на РКК към РСР;
- осигуряват координацията и взаимодействието с ЦКЗ за изпълнението на

регионалната координация при осъществяването на ОП, съфинансирани с европейски средства;

- координират и наблюдават изпълнението на мерките, финансирани по ЕСИФ, включително чрез подхода «Водено от общностите местно развитие», от гледна точка на съответствието им с приоритетите, предвидени в регионалните планове за развитие.

Съгласно ППЗРР съставът на териториалните звена на МРРБ включва държавен служител на ръководна длъжност и трима експерти. Държавният служител на ръководна длъжност изпълнява функциите на секретар на РСР.

Териториалните звена на МРРБ се **финансират** от министерството.

Проекти на изменение и допълнение на ЗРР и ППЗРР, изготвени от МРРБ

МРРБ е изготвило проекти на изменение и допълнение на ЗРР и ППЗРР, за въвеждането на новия териториален подход и новата структура и функции на РСР.

Предложените изменения са с оглед **две основни промени** в концепцията и реализацията на регионалното развитие:

- 1) Опростяване на рамката за програмиране на регионалното развитие

В момента рамката за планиране на регионалното развитие предвижда отделни документи за планиране на пространственото развитие и регионално развитие:

- Документи за пространствено планиране (концепции/схеми за пространствено развитие на национално ниво, ниво NUTS 2 и областно ниво (NUTS 3), и
- Регионални планове за развитие (вкл. национални, регионални (ниво NUTS 2), областни (ниво NUTS 3) и общински

(ниво „местни административни единици“) стратегии/планове за развитие, както и Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР).

Промените на ЗРР предвиждат опростяване на рамката за планиране в два аспекта:

- Обединяване на документите за пространствено планиране и планове/стратегии за регионално развитие, като новият тип документи за планиране ще обхваща и двете измерения. Новите „интегрирани“ документи за планиране на ниво NUTS 2 се предвижда да изпълняват ролята на „териториални стратегии“, като предпоставка за осъществяване на дейности за интегрирано териториално развитие⁹ (ити и вомр) съгласно проекта на Регламента с общоприложими разпоредби за ЕСИФ (ОПР) за периода 2021–2027 г.;
- Намаляване на нивата на регионално планиране от 5 на 3 — национално, регионално (NUTS 2) и общинско, като се премахва областното ниво на планиране (NUTS 3)¹⁰ и ИПГВР¹¹.

ii) Въвеждане на новата структура и функции на РСР

Проектоизмененията на ЗРР осигуряват основните правила за двустепенното устройство и нови функции на РСР. Устройството, съставът и функциите на различните нива и звена на РСР са подробно посочени в проекта за нов ППЗРР.

Проектоизмененията предвиждат следната структура на РСР:

- **Управленско ниво** (политическо ниво), съставено от членове с право на глас (областни управители и представители на общини, НСОРЪ, социално-икономически партньо-

ри, неправителствени организации, местни висши учебни заведения, фирми и др.) и наблюдатели без право на глас (представители на министерства, ЦКЗ/МС, НСИ и други). Началникът на териториалното звено на МРРБ ще заема длъжността секретар на РСР.

- **Експертно ниво** (оперативно ниво), състоящо се от три звена: Звено за медиация, Звено за обществени консултации и Звено за предварителен подбор. Според проекта на ППЗРР първите две звена ще са от експерти от ОИЦ, докато третото звено ще е с експерти от териториалните звена на МРРБ и УО на ОП, както и наети външни експерти.

Структурата от две нива е с оглед пет **различни функции на РСР**:

- Представителство на публични и частни заинтересовани страни от местно и регионално ниво, свързани с инициране и изпълнение на регионални интегрирани проекти (Управленско ниво);
- Предоставяне на консултации и фасилитиране във връзка с подготовката на интегрирани проекти, в т.ч. насърчаване на партньорства (Звено за медиация);
- „Предварително оценяване“ на интегрирани проекти (проверки за съответствие с административните изисквания и изискванията за допустимост на интегрирани проекти, съответствие с регионални стратегии за развитие, „предварително оценяване“ на капацитета на партньорството по ИП и водещия партньор) (Звено за предварителен подбор);
- Обществени консултации по оценени интегрирани проекти с цел определяне на приоритетността на проектите въз основа на отзивите от

9. Членове 22–24, ОПР 2021–2027 г.

10. Следва да се посочи, че премахването на областното ниво на планиране през 2018 г. срещна силна съпротива както от страна на МС/ЦКЗ, така и от страна на областни управители с формални аргументи.

11. Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие.

общественото допитване (Звено за обществени консултации);

- Взимане на решения относно „препоръка за финансиране“ (т.е. във връзка с предварителния подбор) на интегрирани проекти (Управленско ниво).

Проектите на изменения на ЗРР и ППЗРР, изготвени от МРРБ, изглеждат добре разработени, формулирани прецизно и в същото време достатъчно широко, позволявайки гъвкавост на организационните решения между УО на ОП и РСР.

Устройството, съставът и функциите на двете нива, както и на звената от експертното ниво на РСР са посочени достатъчно подробно в проектите на изменения на ЗРР и ППЗРР. **Предложената организационна структура изглежда подходяща с оглед предложените функции.**

Правни въпроси, незастъпени в настоящите проекторазработки на МРРБ

От правна гледна точка **най-сериозното предизвикателство** във връзка с предложената нова структура на РСР е **надлежащото съчетаване на представителните функции, функциите по насърчаване на проекти, по оценяване и изпълнителните функции (взимането на решения) на РСР, предвид евентуално възникване на конфликт на интереси между тях.**

За неутрализиране или свеждане до минимум на този риск **се препоръчва** МРРБ да излезе с (i) ясни и недвусмислени правила за дейността на различните нива и звена на РСР, гарантиращи прозрачно разделение на функциите за различните области на работа на РСР, както и (ii) конкретни правила и процедури за оценяване на интегрирани проекти. Основните правила за дейността на различните нива и звена на РСР, осигуряващи разделение на функциите, следва да залегнат в проекта на ППЗРР (и да бъдат доразвити в бъдещия Оперативен наръчник за РСР, в случай че МРРБ предвиди такъв). Конкретните правила и процедури за оценяване на

интегрирани проекти следва да се инкорпорира в Закона за управление на средствата от ЕСИФ или в ПМС № 162 от 2016 г., ако се предпочита гъвкавост в нормативно отношение.

Предвиденото опростяване на рамката за планиране на регионалното развитие и въвеждането на новите функции и устройство на РСР ще наложи и съответните изменения в други нормативни/поднормативни актове. Тези изменения ще имат само технически характер и ще са лесно определими и изпълними, щом веднъж се постигне консенсус сред главните участници в процеса (МС/ЦКЗ, УО на ОП и МРРБ) по измененията и допълненията на ЗРР и ППЗРР, свързани с новата роля на РСР.

Алтернативен сценарий за въвеждане на новите функции на РСР (в случай че предложените изменения на ЗРР не бъдат приети)

При все че препоръчаните изменения на ЗРР, ППЗРР и Закона за управление на средствата от ЕСИФ (ПМС № 162 от 2016 г.) се считат за важни за въвеждането на новия териториален подход и функциите на РСР, следва да се посочи, че **новият териториален подход и планираните функции на РСР могат да бъдат реализирани, дори и ако не бъдат приети тези изменения.**

При вариант без изменения на законодателството, действащата нормативна уредба на РСР, при условие че се прилага гъвкаво тълкуване, пак може да даде законово основание, на което РСР да изпълняват предвижданите нови функции, включително оценяване и предварителен подбор на интегрирани проекти. В този случай РКК към РСР би поел функциите на „управленското ниво“. Секторните подкомитети към РКК (които той има свободата за създаде), подпомагани от териториалните звена на МРРБ, служители на ОИЦ и експерти, командировани от УО на ОП, биха могли да изпълняват функциите на „експертното ниво“. Съгласно действащия ППЗРР, РСР има правомощия да определя свои правила за дейността, които

да определят вътрешната организация, процедури и функционално разделение на различните задължения. Дейността на РКК може да бъде финансирана от специално предназначения за РСР бюджет (до 10% от бюджета на областните администрации, чийто управител председателства РСР), както и от средства за техническа помощ от избраната оперативна програма/оперативни програми.

Следва обаче да се отбележи, че макар и възможно на теория, **тази схема на**

дейност на РСР би довела до практически трудности, би могла да е обект на сериозни бюджетни ограничения и не би позволила стабилна рамка за укрепване на административния капацитет на РСР и утвърждаване на тяхната нова роля в по-дългосрочен план. Поради това хипотезата, при която съответните изменения на ЗРР и ППЗРР не бъдат приети, е свързана с **висок риск за ефективното прилагане на разширената нова роля на РСР във връзка с новия териториален подход.**

ИЗВОДИ

Регионалната политика в България изглежда е на важен кръстопът предвид мащаба на предизвикателствата, свързани с развитието, наблюдавани в регионите на страната от една страна и от друга предвид заложената промяна на политиката. Изходът от стратегическите консултации ясно показва, че има **повсеместна подкрепа за промяна на концептуалния подход към регионалните различия**, тъй като действащият модел за развитието не е довел до очакваните резултати. **Готовността на заинтересованите страни да припознаят нов подход** представлява **възможност в оптимален момент за МРРБ** за ефективно въвеждане на мерки за укрепване на регионално измерение на политиката за развитие и по-интегриран подход към планирането и реализацията на инвестиции с европейско финансиране.

Следва да се отдаде дължимото на **заслужаващите похвала амбициозна визия, залегнала в новия интегриран териториален подход и усилията**, положени до момента от МРРБ и ЦКЗ за въвеждане му за предстоящия програмен период 2021–2027 г. Прилагането на териториалния подход спрямо значителен дял от секторните фондове е **важна стъпка за политики, в по-силна степен базирани на местните специфики**, отчитащи предизвикателствата и потребностите по места и по-ефективно използващи местния потенциал за развитие.

За да може да се реализират очакваните ползи за развитието, тази амбициозна визия обаче следва да е подплатена с **ясна и цялостна рамка за прилагането и интензивни усилия за изграждане на капацитет**, за осигуряването на компетентности и умения за потенциалните бенефициери на местно ниво, така че в максимална степен да се възползват от новите възможности в областта на развитието. По думите на един кмет по време на консултациите: **‘Отворени сме към новия подход, но ни трябва учител’**. Това очакване е резонно, предвид силно ограничения и не непременно положителен опит до момента с интегрирани проекти в страната и често недостатъчния и разпръснат

капацитет на заинтересовани страни на местно ниво за ефективна подготовка и изпълнение на такива проекти. МРРБ и ЦКЗ като принципиали на новия подход е важно да отчетат тази потребност и надлежно да подхождат към нея. В настоящия доклад са дадени редица препоръки за действия с оглед постигане на тази цел.

Както беше посочено по-рано, след подготвителната фаза ще са нужни **по-интензивни усилия за наблюдение и координация в рамките на целия програмен период 2021–2027 г. за оценяване на напредъка и за гарантиране на ефективно прилагане на новия интегриран подход в общ план за оперативните програми**. Предвид новия и неизпитан до момента характер на подхода за политики за България са възможни различни трудности и неуспехи по линия както на предлагането, така и на търсенето при него. Това съответно ще изиска механизъм за прецизиране на прилагането. **Ясното лидерство ще е от решаващо значение като залог за трайна ангажираност и причастност към новия подход в политически аспект**, който съумява надлежно да съчетава противоположни интереси на различните заинтересованите страни както на национално, така и на поднационално ниво.

Преструктурирането на РСР чрез възлагането на нови функции и задължения е с важна роля в общата концептуална промяна, предвидена с въвеждането на новия интегриран подход. Много от заинтересованите страни в допитването разглеждат новите предвиждани функции на РСР не само в светлината на механизмите за управление на европейски фондове и техните технически и оперативни изменения. **Изборът на вариант за РСР за програмен период 2021–2027 г. се възприема като лакмус за подхода на централното правителство към евентуална децентрализация в бъдеще и по-нататъшна регионализация на политиката за развитие**.

Като се отчете фактът, че осигуряването на достатъчно квалифицираност, компетентности и служители за РСР ще изисква значителни усилия за изграждане

на капацитет в по-дълъг период от време и ефективно обединяване на ресурси с нееднородно разпределение, налични на общинско и областно ниво, би било целесъобразно **инвестиране в сценарий, който би донесъл позитиви в по-дългосрочен план за регионалната политика в страната.** Поради това за осигуряване на повсеместна ангажираност и причастност от страна на заинтересовани страни на поднационално ниво за подкрепата и припознаването на новите роли на РСР, за активното им привличане в системен интензивен процес за изграждане на капацитет, който ще изисква обединяване на ресурси и предоставяне на РСР на политическа тежест за ефективно представяне на регионалното измерение, би било от полза на МРРБ и ЦКЗ **да формулират визия за РСР с хоризонт отвъд 2020 г. и реалистичен план за действие със съответните жалони за нейното осъществяване.**

Всеки от представените при консултантите сценарии има своите достойнства за укрепване на регионалното измерение на политиката за развитие в България. **Окончателното решение по избор на сценарий за прилагане за РСР обаче следва да е въз основа не само на задълбочено отчитане на оперативните схеми/инструменти на системата за управление на европейски фондове, но и с оглед по-широка програма за децентрализация, която централните власти да следват в идните години.** Това решение би имало голяма тежест, защото то може да бъде или първият важен жалон в процеса на изграждане на пълноценни в оперативно отношение административни структури на регионално ниво, или просто единично техническо решение за рамката за управление на европейски фондове, което може лесно да бъде сменено с друго след 2027 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

АНКЕТА ЗА СТРАТЕГИЧЕСКИ КОНСУЛТАЦИИ

Меморандум Срещи за стратегически консултации

Споразумение за ВКУ: "Подобряване на процеса на регионално развитие в България и подпомагане на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) в процеса на програмиране за периода 2021 – 2027 г."

Предмет на срещата: Стратегически консултации

Дата:

Място:

Участници:

Основни допускания/изходни принципи:

Анкетираните познават следните скорошни развития:

1. Концепция на МРРБ по новия териториален подход за следващия програмен период,
2. Решение на Министерския съвет (№ 335) относно минималните финансови алокации от ОП за реализиране на интегрирани подходи за териториално развитие за следващия програмен период.

Анкетираните са запознати с целта на стратегическите консултации, а именно събиране на информация от най-разнообразни заинтересовани страни за подкрепа за МРРБ във връзка с:

1. Подобряването на политиката за регионално развитие в страната;
2. Повишаване на осведомеността за вариантите за подобряване на планирането, подготовката и реализацията на планирането на регионалното развитие; и
3. Определяне на възможни нови функции и отговорности за регионалните съвети за развитие в областта на регионалното развитие.
4. Анализиране на вариантите за по-добро синхронизиране и координация на политиката за регионално развитие с програмирането и изпълнението на ОП.

Анкетираните са запознати с ролята на Световната банка в процеса:

Ролята на Световната банка е да **подкрепя МРРБ** за подобряване на процеса за регионално развитие в България през следващия програмен период 2021 – 2027 г. и да **подкрепя МРРБ** при изграждането на капацитета на Регионалните съвети за развитие, за

възползване от световна експертност и преки дейности на Банката в страни от ЕС.

Относно списъка въпроси в таблицата по-долу: различни въпроси следва да се предоставят на различни заинтересовани страни преди срещите (съгласно посоченото в последната колона)

- Продължителността на една среща с присъствието на различни заинтересовани страни със синхронен превод е не по-малко от 3 часа, за да се позволи задълбочена дискусия.
- За целите на двустранните срещи планираното времетраене следва да е поне 1,5 часа с консекутивен превод.

Основни теми за дискусия:

- Подходи за подобряване на планирането и процесите, свързани с регионалното развитие.
- Новата концепция на МРРБ относно регионалното развитие (интегриран подход към териториални инвестиции)
- РСР— възможни нови функции и отговорности в областта на регионалното развитие.
- Реализация и координация на регионалното развитие в рамките на следващия финансов хоризонт (2021–27 г.)

#	Въпрос	УО	Общ./ обл.	НПО/ фирма
Нов интегриран подход за териториално развитие за насърчаване на териториалното развитие на МРРБ (интегрирани инвестиции)				
1.	Запознати ли сте с новия териториален подход за териториално развитие на ОПРР и МРРБ? (интегрирани териториални инвестиции в широк смисъл), планиран за следващия програмен период?	×	×	×
2.	Имате ли опит с в някоя от следните сфери: • Интегрирани проекти (съгласно РМС № 162 от 2016 г.) • Проекти в областта на ВОМР • Междуобщински проекти • Сформиране на партньорства за кандидатстване за средства от европейски фондове • Бихте ли описали основните ползи и предизвикателства на такива проекти?		×	×
3.	Имали ли сте проектни идеи, които не са могли да се развият до етап на кандидатстване за европейски средства с проект поради това, че са били мултисекторни и не са попадали в обхвата на една-единствена ОП? (само за бенефициери). От какъв вид са били проектните идеи?		×	×
4.	Кои области на интервенции считате, че биха били най-подходящи за разработване чрез интегрирани териториални проекти?	×	×	×
5.	Как бихте оценили своя капацитет за подготовка на интегрирани (или мултисекторни) проекти? Конкретно, какъв е вашият капацитет в следните области: определяне на потребности, разработване на решения, намиране на партньори, подготовка на документи за кандидатстване по проект, оперативно разработване на проект, изпълнение, техническо и финансово управление, наблюдение?		×	

#	Въпрос	УО	Общ./ обл.	НПО/ фирма
6.	Работили ли сте в сътрудничество с други субекти или ползвали ли сте външна подкрепа за разработка или изпълнение на проекти с европейско финансиране? Ако да, посочете моля главните предимства и предизвикателства. Работили ли сте с агенция за регионално развитие?		×	×
7.	Как бихте описали своя капацитет за създаване на партньорства за изпълнение на съвместни проекти?		×	×
8.	Според Вас какви биха били следствията за Вашата организация от новия териториален подход?	×	×	×
9.	Посочете моля от Ваша гледна точка най-важните предпоставки за успешно прилагане на новия териториален подход за териториално развитие? На нивото на Вашата организация? На системно ниво? (възможни области: изграждане на капацитет за ефективно прилагане на новия териториален подход, координационни механизми, законодателни промени, капацитет за подготовка и изпълнение на проекти, ресурси- както човешки, така и финансови и пр.).	×	×	×
10.	Въз основа на практическия Ви опит, коя от следните три фази на разработване и изпълнение на интегрирани проекти може да е свързана с най-много предизвикателства? (1) изготвяне на концепция/проектно предложение, (2) оценяване/подбор на проекти; и (3) изпълнение на проекти: Как могат да бъдат преодолени предизвикателствата?	×	×	×
11.	Как да се гарантира ефективно оценяване на проектни предложения спрямо нуждите на регионалното развитие?	×	×	×
12.	Как предвиждате процеса на официално оформяне на интегриран проект между различни УО и партньорства, съставени от различни заинтересовани страни? Разгледайте хипотеза, при която поне два УО трябва да се подпишат под проектното предложение и са отговорни за постигането на резултати. Какво би следвало да се случи, за да е възможен подобен процес?	×	×	×
PCP – бъдеща роля				
13.	Като цяло какво е мнението Ви за делегиране на повече правомощия на регионално ниво? Какви са ползите и рисковете?	×	×	×
14.	Как могат PCP да поемат ролята, предвиждана по новия интегриран подход за териториално развитие на MPPБ?	×	×	×
15.	По Ваше мнение PCP в сегашния си вид (сегашен състав, председателство на ротационен принцип и пр.) подходящи ли са за развиването и управлението на стратегически подход на регионално ниво? Ако не, какви промени считате за необходими?	×	×	×
16.	Според Вас бъдещите PCP могат ли да бъдат представителен форум за обсъждане на регионалната перспектива?	×	×	×
17.	Какви нови или изменени правомощия следва да се предоставят на PCP, за да могат същите да изпълняват ролята, предвидена във връзка с реализацията на интегрирани териториални инвестиции: • организационна структура • състав • правомощия (функции/задължения) • бюджет • капацитет • друго	×	×	×

#	Въпрос	УО	Общ./ обл.	НПО/ фирма
18.	Кой от двата предложени сценария за РСР според Вас е най-подходящ за прилагане в страната за следващия програмен период? Защо? Кои са предимствата и недостатъците на тези два варианта?	×	×	×
19.	Според Вас би ли било целесъобразно РСР да изпълняват ролята на: <ul style="list-style-type: none"> • Регионален център на знание за местни и регионални заинтересовани страни (субект, събиращ информация за региона) • „териториална обсерватория“ – субект, извършващ анализи за региона и наблюдаващ регионалното развитие и различните социално-икономически аспекти 	×	×	×
20.	Как трябва да бъдат избирани членовете на бъдещите РСР?	×	×	×
21.	По какъв начин могат ефективно да бъдат мотивирани или подкрепяни РСР за оптимално изпълнение на своите нови роли?	×	×	×
Реализация на регионалното развитие и координация в следващия финансов хоризонт (2021 – 2027 г.)				
22.	По Ваше мнение до каква степен действащата политика за регионално развитие в страната е съгласувана с процеса на програмиране на ЕСИФ на ЕС за периода след 2020 г.? Посочете примери за механизми, за да демонстрирате тази координация?	×	×	×
23.	Какви са предимствата и недостатъците на действащите механизми за координация? Кои конкретни елементи, ако има такива, биха могли да бъдат подобрени?	×	×	×
24.	Можете ли да посочите положителен опит от миналото или настоящето или добри практики за координиране на регионалната политика в България (или приложими за България), които могат да бъдат споделени?	×	×	×
25.	Участвате ли в изготвянето на политиките за регионално развитие или на регионалните планове? Участвате ли в изготвянето на регионалния подход за периода на програмиране на ЕСИФ след 2020 г.?	×	×	×
26.	Има ли аспекти, свързани с развитието на регионалната политика и новия териториален подход, необхванати на срещата, които бихте желали да коментирате?	×	×	×

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

АНКЕТА, СВЪРЗАНА С КАТЕГОРИЗИРАНЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Категоризиране на заинтересованите страни

Споразумение за ВКУ:

“Подобряване на процеса на регионално развитие в България и подпомагане на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) в процеса на програмиране за периода 2021 – 2027 г.”

Заинтересована страна:

Дата:

Място:

1. В каква степен заинтересованата страна подкрепя подобен подход? (от силна подкрепа до силно несъгласие)

Силна подкрепа						Силно несъгласие
----------------	--	--	--	--	--	------------------

В случай че заинтересованата страна отговори, че подкрепя подхода, преминете към следващия въпрос; в случай че изразява несъгласие, преминете към въпрос № 4.

2. Кои аспекти на ИТИ според заинтересованата страна съответстват на териториалните потребности? Моля обяснете.
3. По какъв начин би заинтересованата страна би демонстрирала тази подкрепа?
  - Биха ли поели инициативата в подкрепата или биха предпочели друг да стори това?
  - Разполагат ли с финансовите и човешките ресурси за подкрепа на подхода?
  - При наличието на какви условия биха изразили своята подкрепа?
  - Кое лице/организация според тях споделя това мнение?
4. Кои аспекти от ИП според заинтересованата страна са неясни/неприложими/несъстоятелни?
5. Кое лице/организация според тях споделя това мнение? Колко близо са до тях?
6. При какви условия биха могли да сменят своето мнение и да подкрепят новия подход?

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

ГРАФИК НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ КОНСУЛТАЦИИ

Планиране на стратегическите консултации на централно ниво

Дата	Часове				Място
	9:00 – 11	11:00 – 13:00	14:00 – 16:00	16:00 – 18:00	
8.07.	9:00 – 10:30 уо на оп „Региони в растеж”	11.30 – 13:00, уо, „Трансгранично сътрудничество”	14:00 – 15:30, нЦТР	16:00 – 17:30 уо, оп „Наука и образование за устойчив растеж” – не се е състояла	Офис на ОПРР
9.07.	9:00 – 10:30 цкз	11:00 – 12:30 уо, оп „Добро управление”	14:00 – 15:30 уо, оп „Развитие на човешките ресурси”	16:00 – 17:30 уо „Развитие на селските райони”	Офис на съответните страни
10.07.	9:00 – 10:30 уо, оп „Иновации и конкурентоспособност”	11:00 – 12:30 уо, оп „Транспорт”	14:00 – 15:30 уо, оп „Околна среда”	16:00 – 17:30 уо, „Морско дело и рибарство”	Офис на съответните страни
11.07.	9:00 – 10:30 нсорб	11:00 – 12:30 Фонд на фондовете	13:30 – 15:00 мф, дирекция „Икономическа и финансова политика”	16:00 – 17:30 мф – „Изпълнителна агенция ”Одит на средствата от ЕС”и Сертифициращ орган	МРРБ
12.07.	9:00 – 10:30 „Национална компания индустриални зони” ЕАД	11:00 – 12:30 Фонд за органите на местното самоуправление ЕАД (ФЛАГ), „Фонд за устойчиви градове”	13:30 – 15:00 Регионален фонд за градско развитие	15:00 – 16:00 <i>Закljučения и планиране на регионалните консултации</i>	Офис на ОПРР

Планиране на стратегическите консултации на регионално ниво

Дата	Часове				Екип на СБ	Район
	9:00 – 11:00	11:00 – 13:00	14:00 – 16:00	16:00 – 18:00		
15.07.	Път: София – Ловеч (2 ч.)	Северозападен район Среща - РСР + КЕКФ и ПКРПМС	Среща за Северозападен район – Заинтересовани страни, необхванати в РСР: нпо, фирми, граждани, висши учебни заведения, ВОМР, агенции за регионално развитие и др.	16.00 – 18.00: Съвместна среща малки общини от Северозападен и Северно-централен район- Кмет на Троян и на Севлиево (в Ловеч на мястото, в което се проведеха срещите с РСР) Път: Ловеч - Плевен (0,5 ч.)	Общ екип на СБ: Дж, А, Ал	Северозападен
16.07.	9:00 – 10.30: Среща с кмет на Плевен Път: Плевен – Монтана (3 ч.)	Път: Плевен – Монтана	14.00 – 15.30 – Среща с кмет на Монтана	Път: Монтана – София (2 ч.)	Общ екип на СБ: Дж, А, Ал	Северозападен

Дата	Часове				Екип на СБ	Район
	9:00 – 11:00	11:00 – 13:00	14:00 – 16:00	16:00 – 18:00		
17.07.	Път: София – Божурище (0,5 ч.) 9:00 – 10.30 Среща с администрацията на Индустриална зона Божурище, инвеститори и кмет на Божурище	Път: Божурище – София (0.5 ч.) 11.30 – 13.00: Среща с кмет на Сандански в София на мястото, в което се проведеха срещите с РСР	14:00 – 15.30: Среща с останали заинтересовани страни от централно ниво: Сдружение миг вомп	16:00 – 17.30: Среща с: Регионален отдел на гдсппrr, Югозападен район	Общ екип на сб: Дж, А, Я, Ал	Югозападен
18.07.	9:00 – 10.30: Среща с кмет на София	Среща – РСР + кевкеф и пкрпбмс	Среща със заинтересовани страни, необхванати в РСР: нпо, фирми, граждани, висши учебни заведения, вомп, агенции за регионално развитие и др.	16.30 – 18.00: Среща с кмет на Кюстендил в София на мястото, в което се проведеха срещите с РСР	Общ екип на сб: Дж, А, Я, Ал	Югозападен
19.07.	Участие на конференция на нцтр за представяне на резултатите от социално-икономическия анализ	Участие на конференция на нцтр за представяне на резултатите от социално-икономическия анализ	Участие на конференция на нцтр за представяне на резултатите от социално-икономическия анализ	Участие на конференция на нцтр за представяне на резултатите от социално-икономическия анализ	Общ екип на сб: Дж, А, Я, Ал	Югозападен
20.07.						
21.07.			Път: София – Бургас (4 ч.)	Път: София – Бургас		
22.07.	9.00 – 10.30: Среща с кмет на Бургас	Среща – РСР + кевкеф и пкрпбмс	Среща с: Среща със заинтересовани страни, необхванати в РСР: нпо, фирми, граждани, висши учебни заведения, вомп, агенции за регионално развитие и др.	16.30 – 18.00: Среща с кмет на Поморие в Бургас на мястото, в което се проведеха срещите с РСР	Екип на сб 1	Югоизточен
23.07.	9.00 – 10.30 Среща с Индустриална зона Бургас (администрация и инвеститори)	Път: Бургас – Стара Загора (2 ч.)	14.00 – 15.30: Среща с кмет на Стара Загора Път: Стара Загора – Казанлък (0.5 ч.)	16.30 – 18.00: Среща с кмет на Казанлък	Екип на сб 1	Югоизточен
24.07.	Път: Казанлък – Пловдив (1.5 ч.)	11:00 – 12.30 Среща с Тракия икономическа зона (администрация и инвеститори) Път: Пловдив – Казанлък (1.5 ч.)	14:00 – 15.30: Среща с кмет на Пловдив	16:00 – 17.30 Среща с Регионален отдел на гдсппrr, Южен централен район	Екип на сб 1	Южен централен
25.07.	9:00 – 10.00 Път: Пловдив – Пазарджик (до 1 ч.) 10:00 – 11.30 Среща с кмет на Пазарджик	Път: Пазарджик – Пещера (0.5 ч.)	13.30 – 15.00 Среща с кмет на Пещера Път: Пещера – Смолян (3 ч.)	Път: Пещера – Смолян (3 ч.)	Екип на сб 1	Южен централен
26.07.	9:00 – 10.30: Среща с кмет на Смолян	Среща с РСР + кевкеф и пкрпбмс	Среща със заинтересовани страни, необхванати в РСР: нпо, фирми, граждани, висши учебни заведения, вомп, агенции за регионално развитие и др.	Път; Смолян – София (4 ч.)	Екип на сб 1	Южен централен
22.07.	8.30 – 11.00 Път: София – Габрово (2.5 ч.)	11:00 – 12.30 Среща с кмет на Габрово Път: Габрово – Русе (2 ч.)	15.00 – 16.30: Среща с кмет на Русе	17:00 – 18.30: Среща с Регионален отдел на гдсппrr, Северен централен район	Екип на сб 2	Северен централен

Дата	Часове				Екип на СБ	Район
	9:00 – 11:00	11:00 – 13:00	14:00 – 16:00	16:00 – 18:00		
23.07.	9:00 – 10.30: Среща с Индустриална зона Русе (администрация и инвеститори)	Път Русе – Разград (1 ч.)	13:00 – 15.30: Среща – РСР + КЕКВЕФ и ПКРПБМС	15.30 – 17.30: Среща със заинтересовани страни, необхванати в РСР: нпо, фирми, граждани, висши учебни заведения, ВОМР, агенции за регионално развитие и др. Път: Разград – Търговище (0.5 ч.)	Екип на СБ 2	Северен Централен
24.07.	Среща – РСР + КЕКВЕФ и ПКРПБМС	11.30 – 13.30 Среща със заинтересовани страни, необхванати в РСР: нпо, фирми, граждани, висши учебни заведения, ВОМР, агенции за регионално развитие и др.	14:00 – 15.30 Среща с кмет на Добрич в Търговище на мястото, в което се провежда срещите с РСР	16:00 – 17.30 Среща с кмет на Нови Пазар в Търговище на мястото, в което се провежда срещите с РСР Път: Търговище – Варна (1.5 ч.)	Екип на СБ 2	Североизточен
25.07.	9:00 – 10.30 Среща с кмет на Варна	11:00 – 12.30: Среща с – Регионален отдел на ГДСППРР, Североизточен район	14.00 – 15.30 Среща с Индустриална зона (администрация и инвеститори)	Подготовка за съвместната среща с уо	Екип на СБ 2	Североизточен
26.07.	Път Варна – София (5.5 ч.)	Път Варна – София (5.5 ч.)	Път Варна – София (5.5 ч.)	16:00 – 17.30: Съвместна среща с уо	Екип на СБ 2	Североизточен
27.07.						
28.07.						
29.07.	10.00 – 12.00: Съвместна среща с уо					

Съкращения:

РСР – Регионален съвет за развитие

КЕКВЕФ – Комисия по европейските въпроси и контрол на европейските фондове

ПКРПБМС – Парламентарна комисия по регионална политика, благоустройство и местно самоуправление

ГДСППРР – Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“

Контакти:

Национална компания индустриални зони ЕАД: <http://nciz.bg/za-nas.html>

Тракия икономическа зона: <https://tez.bg/>

МИГ ВОМР: <https://vomr.bg/en/home/>

Агенции за регионално развитие

Стара Загора: <https://www.szeda.eu/en/>

Варна: <https://www.veda-bg.eu/bg/>

Пловдив: <http://rda-bg.org/index.php/welcome/aboutUs>

Разлог: <http://www.leda-razlog.org/?lang=en>

Видин: <http://www.bcvidin.org/3-3.html>

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

СПИСЪК НА УЧАСТНИЦИТЕ В СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ“ 2021 – 2027 Г.

№	Име на участника	Организация
Централно ниво		
8 юли 2019 г., София		
Ненал.	Ненал.	Оперативна програма „Региони в растеж“: Звено „Стратегическо планиране и подписване на договори“, Отдел „Мониторинг“, Отдел „Финансово управление и контрол“, Отдел „Контрол на обществените поръчки“, Звено за оценка на програмно ниво и за повишаване на информираността на обществеността на програмно ниво
Ненал.	Ненал.	УО „Региони в растеж“, в офиса на ОПРР
Ненал.	Ненал.	УО, Трансгранично сътрудничество/териториално сътрудничество, в офиса на ОПРР
Ненал.	Ненал.	Национален център за териториално развитие, в офиса на ОПРР
9 юли 2019 г., София		
Ненал.	Ненал.	ЦКЗ, в МРРБ
Ненал.	Ненал.	ОП „Добро управление“ в МРРБ
Ненал.	Ненал.	УО за „Развитие на човешки ресурси“, в МРРБ
Ненал.	Ненал.	УО за Програма за развитие на селските райони
10 юли 2019 г., София		
Ненал.	Ненал.	УО за „Иновации и конкурентоспособност“, в МРРБ
Ненал.	Ненал.	УО за „Транспорт“, в МРРБ
Ненал.	Ненал.	УО за „Околна среда“, в МРРБ

№	Име на участника	Организация
Ненал.	Ненал.	УО за „Морско дело и рибарство“, в МРРБ
11 юли 2019 г.		
Ненал.	Ненал.	Национално сдружение на общините в Република България, в МРРБ
Ненал.	Ненал.	Фонд на фондовете, в МРРБ
Ненал.	Ненал.	Министерство на финансите, дирекция „Икономическа и финансова политика“, в МРРБ
Ненал.	Ненал.	Министерство на финансите, Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“ и Сертифициращ орган, в МРРБ
12 юли 2019 г., София		
Ненал.	Ненал.	„Национална компания индустриални зони“ ЕАД, в офиса на ОПРР
Ненал.	Ненал.	Фонд за органите на местното самоуправление ЕАД (ФЛАГ), „Фонд за устойчиви градове“, в офиса на ОПРР
Ненал.	Ненал.	Регионален фонд за градско развитие, в офиса на ОПРР
Ненал.	Ненал.	Регионални съвети за развитие
Северозападен район		
15 юли 2019; Ловеч, областна администрация (ОА), област Ловеч		
Ненал.	Ненал.	РСР за Северозападен район + КЕКЕФ и ПКРПМС
Ненал.	Ненал.	Заинтересовани страни от Северозападен район, необхванати в РСР: нпо, фирми, граждани, висши учебни заведения, ВОМР, агенции за регионално развитие и др.

№	Име на участника	Организация
Ненал.	Ненал.	Малки общини от Северозападен и Северен централен район – кметове на Троян и Севлиево (в Ловеч)
1	Боряна Войчева	МРРБ
2	Свилен Стоянов	МРРБ
3	Джоана Машич	СБ
4	Чавдара Пантич	преводач
5	Янко Стоянов	МРРБ
6	Евелина Парашкевова	Стопанска академия, Свищов
7	Мария Стоянова	Стопанска академия, Свищов
8	Вера Добрева	Община Троян
9	Нели Митева	оА, област Ловеч
10	Ивайло Стоянов	МРРБ
11	Александър Хинов	СБ
12	Маргарита Богданова	Стопанска академия, Свищов
13	Юлиан Господинов	Стопанска академия, Свищов
14	Милен Дулев	Община Белене
15	Албена Георгиева	оА, област Видин
16	Анелия Влаховски	оА, област Видин
17	Юлия Цолова	МФ
18	Пенчо Пенчев	ТС Ловеч
19	Мирослав Илиев	Община Плевен
20	Елена Ангелова	БТПП, Враца
21	Елена Рабаджиева	Община Луковит
22	Стефан Милев	Община Плевен
23	Малина Николова	оА, област Враца
24	Върбинка Борисова	оА, област Враца
25	Елия Борисова	оА, област Ловеч
26	Ралица Гешовска	оА, област Враца
27	Люба Петрова	Община Никопол
28	Бойко Белтеков	Община Никопол
29	Ирина Митева	дБЛ Ловеч
30	Цецо Ангелов	ПП „РЗС“, Ловеч
31	Александър Хинов	СБ
32	Джоана Машич	СБ
33	Теодора Христова	оА, област Ловеч
34	Петко Петков	КНСБ

№	Име на участника	Организация
35	Мадлена Бояджиева	Община Тетевен
36	Виолета Николова	оА, област Ловеч
37	Павлина Николова	КТ „Подкрепа“, Ловеч
38	Християн Вутов	оиц Ловеч
39	Валентин Вълев	Ловеч, area
40	Градмир Пенков	ASA
41	Таня Вълова-Петрова	ASA
42	Весела Данкова	Сдружение за граждански инициативи, Ловеч
43	Борислав Илиевски	КРИБ
44	Цветелина Гунешка	КСБ, Ловеч
45	Рени Матиева	Община Лозница
46	Галина Петрова	Сдружение „Екомисия 21 век“
47	Галя Шугльова	Община Кнежа
48	Еленко Начев	РУО, Ловеч
49	Ивета Кривирадева	оиц Ловеч
50	Ирина Фалпджийска	ASA Ловеч
51	Инж. Мария Димитрова	оА, област Ловеч
52	Георги Георгиев	КСБ, Ловеч
53	Стефан Тарньовски	Община Кнежа
54	Petlino Дамянова	Сдружение СRR1
55	Цанко Тановски	миг Априлци
56	Дарина Дочева	„Вени пласт“ ЕООД
57	Мария Недялкова	Сдружение „Закрила“
58	Росен Белчев	Областен управител, област Монтана
59	Галя Донова-Иванова	оА, област Монтана
60	Евгения Бодинкова	Община Кнежа
61	Добромир Тодоров	оА, област Монтана
16 юли 2019 г.; оА, област Монтана		
Ненал.	Ненал.	Кмет на Монтана
Югозападен район		
17 юли 2019 г.; Божурище и София, оА		
Ненал.	Ненал.	Представители на администрацията на Индустриална зона Божурище, инвеститори и кметът на Божурище
Ненал.	Ненал.	Кмет на Сандански, в София, на мястото, в което се проведеха срещите с РСР
Ненал.	Ненал.	Заинтересовани страни, Сдружение ВОМР МИГ

№	Име на участника	Организация
Ненал.	Ненал.	Регионален отдел на Главна дирекция „СППРР“ в Югозападен район
18 юли 2019 г., София, оа		
Ненал.	Ненал.	Кмет на София
Ненал.	Ненал.	Представители на РСР + КЕКВЕФ и ПКРПБМС
Ненал.	Ненал.	Заинтересовани страни, необхванати в РСР: НПО, фирми, граждани, висши учебни заведения, ВОМР, агенции за регионално развитие и др.
Ненал.	Ненал.	Кмет на Кюстендил, в София, на мястото, в което се проведеха срещите с РСР
62	Людмила Стойкова	МРРБ
63	Елица Грамадска	МРРБ
64	Ивайло Стоянов	МРРБ
65	Александър Хинов	СБ
66	Яна Георгиева	СБ
67	Йорданка Паунова	гражданин
68	Петя Донова	ИРРМ
69	Изабела Тотина	РЦ Консулт ЕООД
70	Андреана Андреева	РЦ Консулт ЕООД
71	Боряна Велчева	ВИУ
72	Димитър Куманов	„Балканка“
73	Петко Ковачев	IAE
74	Ангел Буров	UUB
75	Людмил Иванов	RASTIA
76	Здравко Гечов	LGRF
77	Дочка Василева	FMFIB
78	Георги Николов	УНСС
79	Георги Христов Цолов	УНСС
80	Десислава Кеџорска	FMFIB
81	Светлина Ломева	ADR
82	Севдалина Войнова	ADR
83	Николай Кацарски	су „Св. Климент Охридски“
84	Дима Котева	Фондация „ЕкоОбщност“
85	Рени Александрова	КСБ
86	Ирина Мутафчийска	USB

№	Име на участника	Организация
87	Антония Шаламанова	ADR
88	Велина Генчева	„Ренус“
89	Инж. Росица Плъчкова	Община Кюстендил
90	Цветелина Атанасова	МРРБ
91	Ивайло Стоянов	МРРБ
92	Людмила Стойкова	МРРБ
93	Андрей Митов	BSN
94	Борислав Томирков	София, район „Витоша“
95	Магдалена Стоилова-Цанкова	МФ
96	Яна Георгиева	СБ
97	Анна Банашчик	СБ
98	Александър Хинов	СБ
99	Емил Славков	Община Сатовча
100	Джоана Машич	СБ
101	Диана Трифонова	МИ
102	Мая Нинова	МОН
103	Глория Петрова Василева	оа, област София-град
104	Кристина Тодорова	оа, област София-град
105	Анна Радева	„Строител“ (медии)
106	Зорница Кралева	Община Благоевград
107	Мария Грозданова	Община Благоевград
108	Магдалена Иванова	Община Златица
109	Деница Николова	МРРБ
110	Здравко Бешенджиев	МРРБ
111	Милен Минчев	МТИТС
112	Теодора Митова	МИ
113	Ирена Николова	МИ
114	Бисер Михайлов	Областен управител
115	Виктор Янев	Областен управител
116	Паско Стоилков	Община Сливница
117	Димитър Димитров	мзхг
118	Борис Борисов	Община Ботевград
119	Олга Китанова	Община Дупница
120	Иванна Венева	оа, област Перник
121	Бойко Дойчинов	Сдружение с нестопанска цел

№	Име на участника	Организация
122	Григор Даулов	Община Чавдар
123	Марин Павлев	Община Сливница
124	Илиан Тодоров	DASD
125	Николай Николов	DASD
126	Николай Борисов	DASD
127	Мая Цанова	DASD
128	Десислава Добчева	DASD
129	Ивайло Стоянов	Община Елин Пелин
130	Румен Димитров	МК
19 юли 2019 г., София, ОА		
Ненал.	Ненал.	Заинтересовани страни на конференция на НЦТР (за резултатите от социално-икономическия анализ)
Югоизточен район (и Северен централен район – Екип 2)		
22 юли 2019 г.; Бургас, ОА; Габрово, Русе		
Ненал.	Ненал.	Кмет на Бургас
Ненал.	Ненал.	РСР + КЕКЕФ и ПКРПБМС
Ненал.	Ненал.	Заинтересовани страни, необхванати в РСР: НПО, фирми, граждани, висши учебни заведения, вомп, агенции за регионално развитие и др.
Ненал.	Ненал.	Кмет на Поморие, в Бургас, на мястото, в което се проведеха срещите с РСР
131	Николай Николов	МРРБ
132	Николай Милев	МРРБ
133	Ивета Кръстева	МИ
134	Чавдара Пантис	Преводач
135	Мирела Георгиева	МТИТС
136	Севдалина Турманова	ОА
137	Златка Маркова	АКВ
138	Джоана Машич	СБ
139	Александър Хинов	СБ
140	Павлин Иванов	КРИБ, Бургас
141	Цветелина Атанасова	МРРБ
142	Витка Вълчева	БСК, Бургас
143	Мариела Павлова	ОА, област Ямбол
144	Руслана Мирославова	ОА, област Ямбол
145	Магда Московска	МОН

№	Име на участника	Организация
146	Диана Николаева Грозданова	А1
147	Неделчо Рачев	Областна дирекция на МВР
148	Нана Генчева	Община Нова Загора
149	Янчо Илиев	Община Поморие
150	Олга Андреева	Община Бургас
151	Виолета Лазова	Община Бургас
152	Иван Такъв	Община Средец
153	Деница Николова	МРРБ
154	Руска Бояджиева	Община Бургас
155	Юлиана Шопова	Канал 0
156	Николай Петров	Канал 0
157	Г.М.	ОА, област Стара Загора
158	Блага Стойкова	Тракийски университет
159	Юлиана Благоева-Яркова	Тракийски университет
160	Георги Симеонов	Община Стара Загора
161	Галя Бадева	Община Несебър
162	Мария Стойкова	Община
163	Здравко Бешенджиев	МРРБ
164	Иб Мустафа Иб	Община Руен
165	Румен Димитров	миг Айтос
166	Деян Господинов	миг Айтос
167	Маруся Любчева	Сдружение „Черноморски институт“
168	Ивелина Петрова	Сдружение „Черноморски институт“
169	Ирене Марковска	Университет „Проф. д-р Асен Златаров“
170	Кремена Чиликова	LGIG Бургас – Камено
171	Нели Кърнева	NALAGB Елхово – Болярово
172	Георги Митов	миг Тунджа
173	Николай Янев	Николай Янев
174	Киро Браджев	Kitso Ltd.
175	Евелин Кузманов	оиц Бургас
176	Венелин Добрев	REDA Стара Загора
177	арх. Петър Кирязов	КАБ Стара Загора
178	Венцислав Кръстев	Артстрой Л Кънстръкшън

№	Име на участника	Организация
179	Мария Купенова	Артстройгруп
180	Мийрем Мехмед Иб	Община Руен
181	Таня Кирова	КАБ Стара Загора
182	Мария Панайотова	Община Бургас
183	Радко Дренчев	пп VST
184	Димитър Р.	RCSP Лозово
185	Николай Славов	Реха консулт ЕООД
186	Джулия Стоянова	Реха консулт ЕООД
187	Ваня Янчева	Via Pontica Org.
188	Георги Петков	LFIG Поморие
189	Веселин Атанасов	Atanchi Ltd.
190	Тонка Каравидова	КСБ Бургас
191	Арх. Банко Банов	КАБ, Стара Загора
Ненал.	Ненал.	Кмет на Габрово
Ненал.	Ненал.	Кмет на Русе
Ненал.	Ненал.	Регионален отдел на Главна дирекция „СППРР“ в Северен централен район
23 юли 2019; Разград, Хотел „Картуун“ 5; Стара Загора; Казанлък		
Ненал.	Ненал.	Представители на Индустриална зона Бургас (администрация и инвеститори)
Ненал.	Ненал.	Кмет на Стара Загора
Ненал.	Ненал.	Кмет на Казанлък
192	Людмила Стойкова	МРРБ
193	Валери Николов	Еуропро Консулт Русе
194	Стоян Бонев	оа, област Силистра
195	Светлин Симеонов	оа, област Разград
196	Маргарита Перникова	Община Свищов
197	Нурие Цранголова	Област Разград
198	Орхан Бедиханов	Област Разград
199	Евгени Драганов	Област Разград
200	Йорданка Владимирова	Община Силистра
201	Ивелина Пенчева	Област Русе
202	Диляна Кирова	Област Русе
203	Илиана Марковска	МЗХГ
204	Снежана Панова	МИ
205	Грациела Ранкова	КНСБ

№	Име на участника	Организация
206	Емилия Пенева	Община Русе
207	Наталия Андреева	Преводач
208	Цветан Балеvски	опрчР
209	Стефан Димитров	МАС Две могили
210	Божидар Борисов	Община Две могили
211	Павлин Петров	Организация с нестопанска цел „Агробизнесцентър Кубрат“
212	Ангел Майсторски	RES Подкрепа
213	Байесим Руфад Расим	Община Исперих
214	Садет Карова	БТА
215	Д-р Димитър Стефанов	Община Тутракан
216	Kamelia Radeva	Община Русе
217	Анна Банашчик	СБ
218	Цветан Иванов	Община Русе
219	Фаня Тодорова	ЕС
220	Д-р Валентин Василев	Община Разград
221	Милен Добрев	ДТК
222	Гюхай Хюсдем	Област Разград
223	Ерар Ибрахимов	
224	Диана Петрова	Област Разград
225	Емил Гиздов	С. Гецово
226	Ивайло Иванов	Община Кубрат
227	Стоянка Йорданова	Фирма „БТБ България“
228	Емилия Германова	миг Исперих
229	Гюлчин Ахмедова	„Амилум България“
230	Шенел Хасанова	миг Тутракан Сливо поле
231	Ангел Ангелов	миг Тутракан Сливо поле
232	Кристина Русева	Община Разград
233	Петя Донова	ИРРМ
234	Павлина Пеева	КСБ Разград
235	Елена Стоянова	оиц Силистра
236	Селвихан Яваш	миг Завет – Кубрат
237	Анна Караджова	оиц Силистра
238	Бригаден ген. Пламен Богданов	нву „Васил Левски“, Велико Търново
239	Галина Иванова	Община Исперих

№	Име на участника	Организация
240	Петя Комитова	Община Горна Оряховица
241	Бехидже Ахмедова	оиц Разград
242	Диана Бебетова-Николова	Организация с нестопанска цел "Паралел" Силистра
243	Хасим Гюлджан	миг Завет – Кубрат
244	Габриела Стефанова	оиц Русе
245	Станка Дамянова	Университет Русе
246	Диана Аврамова	оиц Русе
247	Росен Аврамов	Организация с нестопанска цел „Жанета“ Разград
248	Ертан Бахар	Община Завет
249	Теодор Ролев	Местна стопанска асоциация
250	Людмила Тоцева	МС
251	Лилия Макавеева	РОМАСТ
252	Димитър Караджов	Организация с нестопанска цел „Дуросторум“
253	Нихад Камал	Община Завет
254	Камен Makaveev	„Интергро“
255	Камен Макавеев	Сливо поле
256	Исмаил Селим	Община Ветово
257	Цанко Стефанов	Област Велико Търново
258	Любомира Попова	ОА, област Велико Търново
259	Анна Банашчик	СБ
Ненал.	Ненал.	Представители на Индустриална зона Русе (администрация и инвеститори)
Ненал.	Ненал.	РСР + КЕКЕФ и ПКРПБМС
Ненал.	Ненал.	Заинтересовани страни, необхванати в РСР: НПО, фирми, граждани, висши учебни заведения, вомп, агенции за регионално развитие и др.
Южен централен район (и екип 2 за Североизточен район)		
24 юли 2019 г.; Търговище, ОА област Търговище; Разград; Пловдив; Казанлък		
Ненал.	Ненал.	Представители на Тракия икономическа зона (администрация и инвеститори)
Ненал.	Ненал.	Кмет на Пловдив
Ненал.	Ненал.	Регионален отдел на гдсппр, Южен централен район

№	Име на участника	Организация
260	Людмила Стойкова	МРРБ
261	Мирела Георгиева	МТИТС
262	Геновева Друмева	оиц Добрич
263	Росица Йорданова	Община Добрич
264	Цветомира Дончева	мосв Шумен
265	Людмила Тоцева	МС
266	Десислава Петкова	Община Варна
267	Петранка Петрова	ОА, област Шумен
268	Владимир Бобев	МИ
269	Цветан Иванов	ОПРЧР
270	Николай Дяков	КНСБ
271	Красимир Кирилов	ОА, област Добрич
272	Дорин Димитров	Община Търговище
273	Мая Иванова	Община Варна
274	Владимир Минков	Община Варна
275	Румяна Илиева	Община Омуртаг
276	Юнал Османов	Община Омуртаг
277	Илиана Марковска	МЗХГ
278	Невена Стоянова	ОА, област Търговище
279	Николай Ненков	Областна дирекция на МВР
280	Галина Митева	Община Добрич
281	Мирослава Иванова	Икономически университет
282	Миглена Стефанова Станева-Тодорова	Икономически университет
283	Проф. Петко Илиев	„Знание и бизнес“ оод
284	Снежана Гечева	КСБ
285	Галина Стоянова Минчева	оиц Шумен
286	Йорданка Георгиева	Община Попово
287	Ива Симеонова	Община Попово
288	Цветелина Василева	Община Търговище
289	Милчо Бонев	оиц Търговище
290	Иво	Съюз за стопанска инициатива
291	Ангел	Съюз за стопанска инициатива
292	Ивелина Таушанова	СБ
293	Анна Банашчик	СБ

№	Име на участника	Организация
294	Александрия Цветкова	оа, област Търговище
295	Светозар Стефанов	„Знание и бизнес“ оод
296	Даниела Михайлова	Фирма „Ренстрой“
297	Явор Миланов	ВиК Търговище оод
298	Екатерина Христова	„Търговищки новини“ (медии)
299	Денислава Атанасова	оиц Търговище
300	Ангел Бренински	ЕУССТ
301	Наталия Андреева	Преводач
302	Гжегож Волчак	сб
Ненал.	Ненал.	РСР + КЕКВЕФ и ПКРПБМС
Ненал.	Ненал.	Заинтересовани страни, необхванати в РСР: НПО, фирми, граждани, висши учебни заведения, вомп, агенции за регионално развитие и др.
Ненал.	Ненал.	Кмет на Добрич в Търговище на мястото, в което се проведеха срещите с РСР
Ненал.	Ненал.	Кмет на Нови пазар в Търговище на мястото, в което се проведеха срещите с РСР
25 юли 2019; оа, област Пазарджик; Пещера; Варна		
Ненал.	Ненал.	Кмет на Пазарджик
Ненал.	Ненал.	Кмет на Пещера
Ненал.	Ненал.	Кмет на Варна
Ненал.	Ненал.	Регионален отдел на гдсппrr, Североизточен район
Ненал.	Ненал.	Представители на Индустриална зона Варна (администрация и инвеститори)
26 юли 2019; оа, област Смолян; София (също за Екип 2)		
Ненал.	Ненал.	Кмет на Смолян
Ненал.	Ненал.	РСР + КЕКВЕФ и ПКРПБМС
Ненал.	Ненал.	Заинтересовани страни, необхванати в РСР: НПО, фирми, граждани, висши учебни заведения, вомп, агенции за регионално развитие и др.
Ненал.	Ненал.	Съвместна среща екипи 1 и 2 и представители на уо
303	Славейко Комсалов	Община Пазарджик
304	Станислава Николова	ОМТА Родопи

№	Име на участника	Организация
305	Цветелина Атанасова	МРРБ
306	Божидар Стрехин	Община Раковски
307	Александър Хинов	сб
308	Чавдара Пантич	Преводач
309	Джоана Машич	сб
310	Е. Хаджиева	кт „Подкрепа“
311	Милен Минчев	МТИТС
312	Веселина Троева	НЦТР
313	Резми Мурад	Община Ардино
314	Красимира Димитрова	Община Асеновград
315	Велизар Петров	Бизнес център за подпомагане на малки и средни предприятия
316	Александър Тонков	Бизнес център за подпомагане на малки и средни предприятия
317	Катерина Годиева	риосв Смолян
318	Никола Болишки	Община Панагюрище
319	Геричка Миланова	МТСП София
320	Николай Димов	Областна дирекция на МВР
321	Снежана Александрова	оа, област Пловдив
322	Велика Костадинова	МРРБ
323	Йордан Великов	ми
324	Добринна Брадарова	National Union of worker producers co-operatives Пловдив
325	Димитър Гишин	АКВ
326	Красимир Даскалов	Община Девин
327	Мария Семерджиева	МОН
328	Денислав Костов	Държавен фонд „Земеделие“
329	Катя Димова	оа, област Кърджали
330	Сабина Сюлнокиева	оа, област Кърджали
331	Иван Френков	МОН
332	Петя Нушева	МРРБ
333	Валентина Димулска	Община Харманли
334	Десислава Златева	МРРБ
335	Марин Захариев	Община Смолян
336	Кирил Асенов	Криб Смолян
337	Румен Пехливанов	Община Рудозем

№	Име на участника	Организация
338	Славка Чакърова	Община Чепеларе
339	Мирослав Янчев	Община Златоград
340	Рада Кузманова	оа, област Смолян
341	Иванка Митовска	ми
342	Димитър Коверджанов	ми
343	Стефан Мирев	оа, област Пазарджик
344	Здрвко Бетенджиев	МРРБ
345	Никола Санев	Кърджали, рд
346	Петър Петров	оа, област Пловдив
347	Деница Николова	
348	Стефан Койчев	„Язовири и каскади“, НЕК ЕАД
349	Недялко Славов	оа, област Смолян
350	Мариана Иванова	RAZ I SR Ltd
351	Красимира Кирякова	Дирекция „Бюро по труда“ Смолян
352	Недялка Маргаритова	ксьб Смолян
353	Велин Инджов	„Горубсо-Мадан“
354	Ивета Петрова	Регионален исторически музей
355	Ивета Николова	Сдружение на родопските общини
356	Соня Йосифова	cis Zagreb
357	Костадинка Миланова	РРА, област Смолян
358	Ефтима Петкова	Община Смолян
359	Запринка Халачева	RFД Смолян
360	Виктория Терзиева	Община Чепеларе
361	Димитър Станишев	„Контракс“ – Смолян
362	Цветанка Генчева	РРА, област Смолян
363	Цвета Колева Петкова	Регионален исторически музей
364	Тинка Белчова	Регионален исторически музей
365	Яна Циркова	ВиК еоод Смолян
366	Елена Кейкиева	Вик еоод Смолян
367	Стоянка Лилчева	Организация с нестопанска цел „Нови хоризонти“
368	Антоанета Николова	Организация с нестопанска цел „Нови хоризонти“
369	Васко Айвазов	АРО Смолян

№	Име на участника	Организация
370	Надежда Фотева-Илиева	Община Смолян
371	Радка Тунева-Янчевска	АРО Смолян
372	Надежда Христова	Община Чепеларе
373	Радка Калфова	Община Чепеларе
374	Тодор К. Митов	Фирма „ADP“ Смолян
375	Димитър Дългучев	Фирма „Михалково“
376	Костадин Чаталбашев	„Отворено общество“
377	Станислава Николова	Сдружение „Fun in the mountain“
378	Валери Пазарев	Биовет ад
379	Георги Щерев	Биовет ад
380	Румен Росенов	Община Смолян
381	Атанас Кайков	НРА Частен лесовъд
382	Иванка Георгиева	RFД Смолян
383	Сийка Радева	АРО Смолян
384	Цонка Пеевска	Фирма „ADP“ Смолян
385	Зорица Ставрева	оиц Смолян
386	Николай Бояджиев	Регионален исторически музей
387	Ангел Киряков	кнсьб
388	Момчил Караиванов	оа, област Смолян
389	Елица Чавдарова	оа, област Смолян
390	Анита Кечева	РРА Рехово
391	Таня Василева	оа, област Смолян
392	Люба Пеева	оа, област Смолян
393	Александра Радкова	оа, област Смолян
394	Стефка Гарова	оа, област Смолян
395	Милен Белчев	Община Баните

